

*Ex libr.
Prioris Antonii Bosio J. F. D. 1649*

76 B 12

Turino. Lit. D. Fato.

FILIBERTO PINGONIO

Ex antiquo numismate.

PHILIBERTI
PINGONII
SABAVDI,
AVGVSTA TAVRINORVM.

TAVRINI, Apud hæredes Nicolai Beuilaquæ. M D LXXVII.
CVM PRIVILEGIO.

PRIVILEGII EXEMPLAR

EMANUEL PHILIBERT, Par la grace de Dieu, Duc de Sauoye, Chablays, & Aouste, Prince & Vicaire perpetuel du Sacre Empire Romain, Marquis en Italie, Prince de Piemont, Conte de Geneue, & Geneuoys, de Bauges, Romont, & d'Ast, Seigneur de Nice, Bresse, & Vercel, du Marquisat de Ceue, &c.

A tous qui ces presentes verront, salut. Comme foyt qu'ayons routiours este enclins, & dediez avec les armes, maintenir aussi les bonnes lettres & sciences, lesquelles sans le soutien des Princes d'autant seroyent abbatues, que par la faueur d'iceux elles s'epandent, & fleurissent beaucoup mieux: Scauoyr faisons,

que par ce voulans gratifier à notre treschier, bien aime & feal Philibert de Pingon Docteur es droicts, qui desireroit mettre en lumiere aucunes de ses cōpositions & œuures tant latines que autres endiuerses facultez, qui neantmoins, pour l'enuey d'aucuns Imprimeurs, ou autres, porroyent tomber en perte sus ce luy qui auroit pris de luy charge, les imprimer. Pour ce est il que de notre propre mouvement, plainiere volonte, puissance & autorite: Auons audict de Pingon

donne octroye & concede, donnons, octroyons & concedons priuilege expres de faire imprimer ses œuures à qui bon luy semblera. Avec inhibitions & defenses à tous imprimeurs, libraires, & autres qu'il appartenra, de n'imprimer, vendre, ou porter rie-

re neoz terres, & pays autres exemplaires, & impressions de ses œuures que de celuy qui aura charge & pouuoir special dudict de Pingon. Et ce pour le temps de dix ans encommencans le iour qu'iceux liures auront este archeuez d'imprimer. A peine de confiscation desdits liures, & marchandise qui se trouue-

ra desdits vendeurs, & contreuenans, & autre à nous arbitraire. Car tel est nostre vouloir: Quæ volons, & mandons estre inuiolablement obserue iuxte la forme & teneur des presentes, Sans que nul presume y contrairier, ou contreuenir en aucune maniere, en tant que chacun craint en courir lesdictes peines: A l'execution des quelles lon procedera virilement contre tous transgresseurs, & contreuenans. En foy de quoy auons ordonne les

H O C
PRINCIPALI
RESCRIPTO CAVE-
TVR. NE QVIS PHILI-
BERTI PINGONII LI-
BROS ALIQUOS IMPRIMAT.
AVT ALIBI IMPRESSOS DIS-
STRAHAT. INTRA DECEN-
NIVM. A DIE FINITAE IM-
PRESSIONIS. ANNORVM REPV-
TATIONE FACTA. PRAETER
QVAM CUI AVTHOR DEMAN-
DARIT. QVI SECVS FAXIT. LI-
BRORVM NON MODO. SED
ET RELIQVARVM MER-
CIVM IACTVRAM. SVO
MALO SENTIET.
COMMISSIO POE-
NA SAEVIEN-
T E.

presentes, souzscriptes de nostre main, & scelees de nostre seel. Donne en nostre cite de Nice, ce iour 15. de Februrier, L'an de grace M. D. L.

Ainsi signe **Em. Philibert.**

V. Stroppiana.

Et au desoubz Rossier. & plus bas S. Mossault. gratis.

Avec le seel en cyre rouge.

A D ILLVSTREM

PHILIB. PINGONIVM

CVSIA CENSIVM BARONEM

PRIMÆ CELLÆ QVE D.

*ab intimis consilijs, & libellis supplicibus
Serenissimi Sab. Ducis.*

FRANCISCVS FERRERIVS

Anchisa. I. V. C. Taurinensis.

OSTRA urbs antea cunctis scriptoribus aui,
Non debet quantum PINGON amice tibi.

Fama eius parua illorum vestigia libris
Extabant, libri verius exciderant.

At tua sedulitas, atque anxia cura, laborque

Quod non indagat, restituitque decus?

Urbis natalem repetis, populique triumphos,

Ac genera, & seriem Pontificum, atque Ducum.

Marmora quinetiam ueterum simulantia vultus,

Visendumque fuit quicquid in urbe, notas.

Quique unquam authores celebrarunt nomina nostra,

Mersos Lethæa pæne palude refers.

O mirum artificem, per quem tot ciuibus, urbi,

Artibus, ingenijs, vita, decusq; redit?

Aliud eiusdem.

Debeat ambigimus, plus ne urbs clarissime Pingon,

An tot scriptorum millia censa tibi.

Urbitu reddis ciues, & ciuibus urbem,

Tu doctis titulos, & monumenta uiris.

PANDVLPHVS SFONDRATVS
PATRICIVS CREMONENSIS.
AVTHORIS NOMINE.

SAXA solo laceris membris euulsa profundo,
Furatura rogis nomina prisca uirum,
Parietibus nostris affixa, intusque forisque,
Quæ deceant ciues facta, modique docent.
Postquam autem scripsi totam radicitus urbem,
Utilior saxis nostra papyrus erit.

εἰς τὴν ἰσόριαν τῆς Αυγύης τῶν ταυρινῶν. Φιλιβέρτου τοῦ Πιργανίς, Βάρωνος
τοῦ Κεσίανου. Κλαυδίου τοῦ γυνιχάρδε σατραμπερτίς.

Ὁ λβιος ὃς περ ἔδοκεν ἔσθῃ δαρναῖος Ἀπόλλων
ἃ δεινὰ καὶ μέσῃν ἀξιά θ' ἡγεμόνων.
Ὁ λβιος ὃς τε δίκαια θέμις, θέσμός τε νοῦσαι,
ὥς διακρίνειν οἷς παρὰ ἡγεμόσιν.
Ὁ λβιος ἡδυεπὴς δ' αὖ ὃς τε χαρίσας κλέα
κλεινὰς συγγράφαι πρῆξιας ἡγεμόνων.
Ἀλλὰ τρισόλβιος ὃς γ' ἑκάτος, θέμις, ἡδέ τε κλέα
Συνθεῖναι τελέως τὰ τρία ταῦτ' ἔπορευ.

AVDIT SEIG. BARON DE CVSI
PAR CLAVDE GVICHARD.
S O N E T.

E peintre industrieux toujours sous le pinceau
Ne tient des preux guerriers les superbes Trofées.
Toujours le fier combat des acrazés Tyfées,
Ou le protret d'un Dieu n'anoblit son tableau:
Il donne quelque fois relache à son cerueau.
Et d'une artiste main, de couleurs de robées

A ouurages plus grands, entretient ses pensées,
Trassant ores un champ, ores un cler ruisseau.
Ainsi, emblant tes dois d'un tableau plus parfet,
Où tu nous peins au vif les hauts fets de nos Princes,
Et leurs braues éclois es extranges provinces,
Tu nous fés de Turin voir le premier protret.
Protret quites vertus cleres fet apparoitre,
Te baillant d'un seul tret comm' Appelle à cònoitre.

AD SERENISSIMUM PEDEMONTIVM

PRINCIPEM,

CAROLVM EMANVELEM

A SABAVDIA,

EM. PHILIBERTI SAB. D. INVICT. FILIVM

CAROLVS EMANVEL à Pingon SS. Mauritij,

& Lazari Miles.

S. D.

VM libros inter liberos pater meus partiretur, (Amplissimè princeps,) hic mihi liber Augustæ Taurinorum obuenit, & meo quidem iure, quod in ea ciuitate natus, in ea educatus fuerim. Quod uerò hic à te nomen in sacris undis sumpserim, & militari sacroq; cingulo sim ornatus, ac inter pre-textatos tuos affeclas ab ineunte prima ætate admissus, hoc tibi primum munus consecrare debeo, idq; potius, uiuente parente, quàm hæreditatis tempore expectato. Non probaturus est fortasse pater, qui quod scribit cælare consuevit, nullam satis unquam maturitatem scriptis contingere posse existimans, assidue quidpiam inducit, expungit, obliterat, nunquam extremam apponit manum, dum diem diei magistræ, dum nonum annum expectari, cum Flacco, in ore semper habet. Quod si id probes, qui ingeniorum nostri seculi flos, & uertex exurgis; quidni non probaturus est pater? Immo uero institutum meum probabit, cum à te probari sentiet, quod unum omnium maxime expetit, & ad alia adenda opera, quæ iam dudum parturit inuitabitur. Astam, Vercellas, Niciam, Augustam pratoriam, & suum natale Camberium meditatatur, hocque sine fūco conciso genere dicendi, quo & mixta uarietas tadium leuare, & prolata autoritas dubium summonere poterit. Caterum maius opus & tuæ historiæ, & antiquitatis Allobrogum, & alterius ar-

gument,

gumenti, stilique est aliquando in lucem emissurus, Ego uero quan-
 diu ab armis (quibus sum deuotus) feriari potero, hac litera-
 rum paterna uestigia, ita sequi conabor, ut utroque tem-
 pore & tibi inseruiam, & Taurino patria mea
 non inutilis fuisse ciuis uidear, Vale, ui-
 ue, uince Princeps fortuna-
 tissime.

Ex Augusta tua Taurinorum,

Kalen. Aug.

M D L X X V I I.

BEROLDVS PINGONIVS. PHILIB. FILIVS.

Ad Ciueis.

NUdius ornastis quòd tertius urbe parentem,
 Vester ob id ciuis dicitur esse nouus.
 Si uerò ciues uestros ab origine prima
 Suscitāt, inter eos qui nouus esse potest?

LUDOVICUS PINGONIUS. PHILIB. FILIUS.

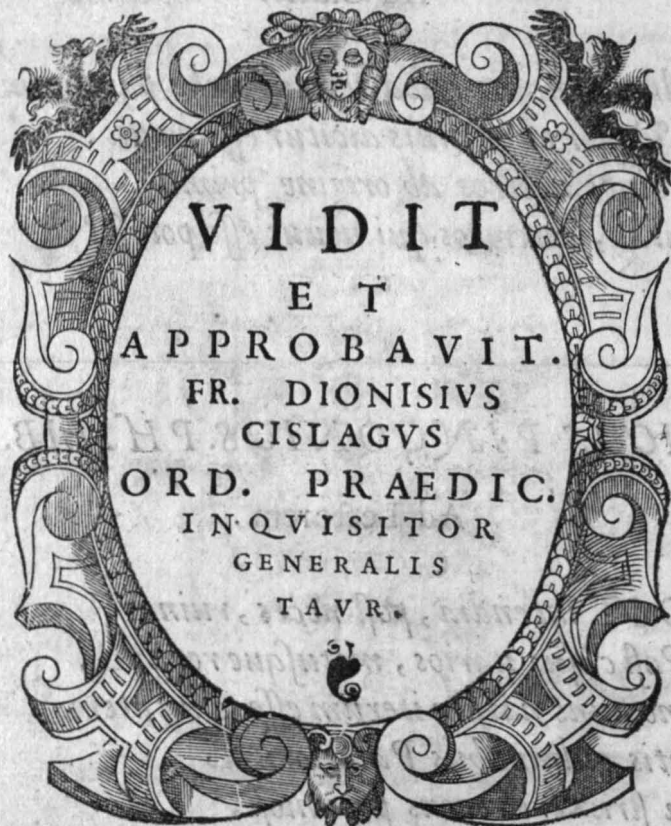
Ad Lectorem.

POST incendia, post neces, ruinas,
 Post casus uarios, motusque rerum,
 Hanc nunc natam iterum esse ciuitatem,
 Tantis culminibus Palatiorum
 Quae struxere recens pecuniosi,
 Quis non dixerit? Et stupore clamet,
 Taurina speciosius quid urbe est?
 Sed qui scripta leget mei parentis.
 Taurina genitus licet sim in urbe.
 Taurinum mihi dicet esse fratrem,
 Communemque sibi meum parentem.

Ἰλέρμυ βιανέτης Ταύρινον τετρασιχον.

Ἡ μεγάλοισι λάεσσι τετυγμένα τέχε, αἶρεις
 Ταύρινον, οἱ ἐχθροὶ, μὴ δολεροὶ σ' ἔλοιον
 Ἡ δ' ὀλίγων σελίδων σύμπηξις μήχεα φαύλων
 Σοὶ, καὶ βασκάνων, κῆρά τε ὀπαμυνεῖ.

F. IO. AMBROSII
BARBARIAE.

Moenibus inuictam EMANUEL, Pingonius inde
Aeternam calamo te dabit esse suo.
Vive Philibertis felix, AUGUSTA duobus.
Non poteris scribi, nobiliusve regi.

PHILIBERTI PINGONII SABAVDI.

AVGVSTA TAVRINORVM.

N^o Ante Romam conditam DCCCIX. ante
CHRISTVM natum MDCXIX. circa Mo-
sis & Pharaonis tempora, regnavit Eridanus
siue, Phaethon, qui e Grecia, vel (vt alij) ex Aegy-
pto in Italiam colonias deduxit ad Lygures, inq;
ripis Padi fluminis, ex eius repentino lapsu, fusi-
tatis flammis, erectus demortuo tumulus, flumi-
ni nomen Eridani datum, qui fluuiorum rex dictus, & loco condita
ciuitas, caput gentis, quæ primum Eridana, siue Phaëtonia vocata.
Sicuti mox a Genuino Phaëthontis filio, Genua fundata denomina-
taq; Denique, quod non multo post, Cecrops Diphyes dictus, pri-
mum immolare Taurum Ioui cœpit, seu quod per ea tempora Iupiter
Iō Inachi filia mistus est, quæ in Taurum versa, ac sub Iſidis nomine
post mortem culta (sub quibus inuolucris rerum cognitio priscis la-
tuit) Seu quod Italia olim Apennina, et Taurina dicta, & quod ma-
gna omnia Tauros nuncuparunt veteres, taurum pro religione impri-
mis hæc vrbs habere voluit, quæ ab Alpibus Italiae primum occurrit;
ac idè Taurina dicta Ciuitas, Tauriniq. Populi, sub quibus Salassii.
Atq. ita longè, ac latè eius protendebatur imperium, vt etiam Aquen-
ses Stateliorum Taurini cognominarentur, quasi antiqua Lygum
stirpe. Alij altius a Lamifone vno ex Noëmi nepotibus deducunt, qui
tractum inter Padum & Ticinum occuparit, & à se Lamifonem appel-
larit, quæ voce gentis lingua Taurus significabatur, vnde Taurini. Alij
propinquius à Massiliensi Tauro insigni, cuius gentis sit Colonia Tau-
rinum denominarunt; vel ab Eridano illic gemina cornua vultu Tau-
rino reddente, sic enim Taurorum specie, (cornibus inquam) flumi-
num simulachra efformabantur.

ANNO.

ANNO ante Romam conditam CCLXXXIX. ante CHRISTI

Beros^o Chal-
dæus.
Cato d orig.
Io. Annius.
Eusebij chro-
nicon.
Plato in Ti-
meo & Mar-
Ficin. in eu.
Eustachius in
Homer.
Strab. libr. 4.
Diodor^o Sic.
lib. 6. c. 8.
Polyb. lib. 2.
Dionys^o Ha-
licar. li. 1.
Pausanias li-
bro 1.
Plin. libr. 3.
cap. 5. & 17.
Verg. libr. 1.
Georg.
Bocat^o li. 7.
gen. Deorū.
Paulus Peru-
sinus.
Ingens mar-
mor Iſidis.
Festus Pom-
peius.
Iaco. Philip.
Bergomas.
Leander Al-
bertus.
Raphael vo-
later. lib. 4.
Sabellicus.
Gaud. Me-
rula.
Dominicus
Machaneus.
Cælius Rho-
de. li. 7. & 33.
Goffred^o ab
Ecclesia Sa-
lutiarius hi-
storicus.
Steph. Grā.
Verg. libr. 4.
georg.

Manethon.
Metafenes.
Io. Annius.
Diodorus Si-
culus lib. 6.
c. 9.
Bonauetura
Castilio in
Insubria

aduentum M C I X. circa Aenææ Syluij Latinorum regis tempora, Tyr-
rheni siue alio nomine Thusci, quorum rex Pipinus, tum Nicius, atq;
alij, hunc Alpium tractum, ac proinde Taurinos tenuerunt.

A N N O .

Liuius lib. 5.
& Beatus
Renaus
in eum

A N N O ab Vrbe condita C L X V I I. ante CHRISTVM natum
D C I X. Prisco Tarquinio regnante, Bellouesus Celtarum princeps,
ingentibus peditum, & equitum copijs, per Salios, Massiliensesque
transgrediens, & saltus Alpium Iulias, (quæ tandem sic a foro Iulij deno-
minata) in Italiam migraturus, ad Taurinos descendit, in hacq; ciuita-
te primum confedit, Gallorum nomen plantauit, Thuscis acie non pro-
cul Ticinio flumine fudit, Mediolanum inde fundauit, aliasq; nobi-
lissimas ciuitates.

A N N O .

Sabellus lib.
5. de vetus
Aqui. de hoc
Taurino in-
telligit.

Po lib. lib. 2.

A N N O ab Urb. cond. D X X I. ante CHRISTVM natum C C X X X I I I.
Congolitanus, & Aneroestus Allobrogum reges, qui trans Alpes ad
Rhodanum habitabant, Taurinis imperarunt, & cum Gessatis Roma-
nos superarunt apud Tholamonem Thuscias urbem, Taurinis a fron-
te constitutis, aduersus C. Atilium, qui temerè, & audacter dimicans
occiditur, caputq; eius ad ipsos reges deferitur, licet postmodum illis
infelicius successerit.

A N N O .

Polybius
lib. 3.

A N N O ab Urb. cond. D X X V. ante CHRISTVM natum C C X X I X.
Taurinenses aduersus Insubres diutinum bellum mouerant, neque satis
credere fidei Carthaginensium videbantur, qui in amicitiam & socie-
tatem ipsos Taurinenses prouocare tentabant.

A N N O .

Polybius
eod.
Liuius li. 12.
Glareanus in
eum.
Plin. lib. 12.
Strabo li. 4.
in fin.
Plutarchus
in Vit.

A N N O ab Vrbe condita D X X X V. ante CHRISTVM natum
C C X I X. secundo bello Punico, Annibal postq; Brancum Allobrogum
regem cum altero fratre de regno dissidentem conciliauit, superatis
Alpibus, & rupe aceto aperta, Taurinum validissimam ciuitatem, quia

volentis

volentis in amicitiam non venerat, obſiſtentem obſedit, tandemq; ocu-
lo prius in ea expeditione, in Alpium traiectu amiſſo, nō ſine clade ma-
xima expugnauit. Ipſe enim Annibal, ſuo cre confeſſus eſt, triginta ſex
millia hominum, ingentemq; numerum equorum, & aliorum iumen-
torum amiſiſſe in Taurinos.

ANNO.

ANNO ab vrbe condita DCXXXVI. ante CHRISTVM natum
CI. Marcus Aemilius Scaurus, cum magna intra Padum pars palu-
dibus obtineretur, per quas Annibal magnis difficultatibus olim iter
fecit in Thuſciam, deductis ex Pado foſſis, in Parmenſium uſq; agrum,
paludes Taurinenſibus, alijsq; riparijs vrbibus exſiccavit, Hinc ſalu-
briorem oram, feraciores campos, & commodiores nauigationes red-
didit. Et alia publica opera præclara conſtruxit.

ANNO.

ANNO ab vrbe condita DCXCV. ante CHRISTVM natum
LII. Gallia Cifalpinæ imperium Iulio Cæſari decretum eſt, cum Illy-
rico, ac proinde Taurinos obtinuit.

ANNO.

ANNO ab vrbe condita DCCV. ante CHRISTVM natum XLII.
Iulius Cæſar poſt initam dictaturam Taurinis, quaſi de ſe benemeritis
ciuitatis ius dedit, ac poſt inde Romani ciues dicti, & colonia Iulij
vocitata, numiſmatibus in eius rei memoriam cuſis, quæ Taurini in-
uenta ſunt.

ANNO.

ANNO ab vrbe condita DCCXI. ante CHRISTVM natum
XXXVI. Triumviratu Auguſti Cæſaris, Antonij, & Lepidi, Gallia hæc

Am. Marcel-
linus lib. 15.
Silius Itali-
cus lib. 3.
Paul. Oroſi⁹
lib. 4. cap. 14.
Paul. Diaco-
nus lib. 3.
Blondus de
Longob.
Leander Al-
bertus.

Strabo li. v.

Dion. Caſſi⁹
lib. 38.
Plutarchus
in vita
Paul. Diac.
lib. 6.

Dion. Caſſi⁹
lib. 41.
Calius ſecun-
dus.
Seb. Muſte-
rus correct⁹.
Marmorum
inſcriptio-
nes.
Amphiteatri
reliquia.

Numiſmata
argentea.

Dion. lib. 46.
in fine.

Cisalpine inter cæteras, atq; ita Taurini populi Antonio obuenerunt, qui iam nomen togatæ Galliæ acceperant, quòd reliquis viderentur pacatiores, quòdq; vrbani Romanorum vestitum vsurpassent.

ANNO.

Messala Cor-
uinus in ora.
ad August.
Plin. lib. 3. c.
20.
Ex inscrip-
tione arc.
Secusini, &
alijs marmo-
rum inscrip-
tionibus.

ANNO ab vrbe condita DCCXIII. ante CHRISTVM natū XXXIII. orto inter Antonium, Fuluiamq; coniugem cum Cæsare dissidio, Cæsar Galliæ Togatæ, ideoq; Taurinorū gazis etiam ex rebus sacris conflatis, exhaustos eos reliquit, ne eius regionis tuendæ causa exercitus ali possent, cumq; Antonius adesse vellet, itinere prohibitus, apud Perusiam à Cæsare oppugnatur. Perque eā secula ipsi Cæsari S. P. Q. R. trophæa, & arcum triumphalem erexit. Quòd eius ductu, auspicijsq; gentes Alpine omnes, quæ à Mari supero ad inferum pertinebant, sub imperium populi Romani essent redactæ. Non adiectæ Cottianæ ciuitates XII. quæ non fuerunt hostiles.

ANNO.

Dion. lib. 31.
& 54.
Plin. lib. 3. c.
17.
Marmorū in-
scriptiones.
Hubertus
Gotius in
Augusto.
Marcellinus
lib. 15.

ANNO ab vrbe condita DCCXL. ante CHRISTI natiuitatem XI. Cæsar Octavius post Augusti cognomen assumptum, Augustaliaque instituta, hanc ciuitatē, inter cæteras Augustæ titulo insigniuit, quæ tūc ex XII. benèmeritis ciuitatibus Cottij Allobrogum regis, Romanorumq; & Augusti recens facti amici, vna erat & potissima. Nisi dixeris Augustam etiam dictam quasi potiozem, & metropolim, vt aliarum prouinciarum Augustæ dicebantur.

varia numis-
mata.

ANNO.

ANNO CHRISTI XVII. Tiberius Cæsar in Taurinæ ciuitatis memoriam, & Cottij amicitiam, numisma æneum tauro præpingui
insigni-

insignitum cudi iussit, quod in ea ciuitate inter fodiendum repertum est.

Ex numisma
te, hac forma.

ANNO.

ANNO CHRISTI XLVI. Claudius Imperator à Iulio Cæsare quartus, M. Iulium Cottium, Cottij filium regem salutauit, paternumq; principatum, quem ad Alpes sui nominis, & per Taurinos possidebat adauxit.

Dion. li. 60.

ANNO.

ANNO a CHRISTO nato L. Barnabas Christi discipulus, Medio lanum, & has cisalpinas regiones, ac proinde Taurinum, occidentemq; versus peragrauit, atque ita eum primum religionis doctorem, & Episcopum nactæ sunt. Postmodum ab Apostolis Cyprum missus, illic siue (vt alij vocant) Salamine dies clausit.

Nicephorus
Calistus li. 2.
c. 19.
Carol. Sigô.
lib. 1. de re-
gno Ital.

ANNO.

ANNO CHRISTI LXVI. Nerone Imperatore, Taurini populi, ipsaq; ciuitas adhuc erat sub agro Ideomij, & Cottij regum Allobrogum, sub quibus etiam Pollentia, Albæ Pompeiæ proxima. Et alia ex parte ad Alpes Cottij nominis vrbs Cottia, vulgo Coatia dicta, Gauio proxima, nunc pagus humilis, quæ Alpium etiam transitio.

Strabo li. 4.
Suetonius in
Tiberio.
Phil. Beroal.
in Suet.

ANNO.

ANNO CHRISTI LXVII. defuncto Cottio Allobrogum rege, eius regnum Nero in prouinciæ formam redegit, & cum tandem

Strab. lib. 4.
Eusebius Cæ-
sar. in chron.

duas

duas tantum prouincias fecisset, vnam pontum Polemoniacum, alteram Cottiarum alpium esse voluit, quarum Taurinum caput.

ANNO.

Cornelius
Tacitus lib.
18.

ANNO CHRISTI LXXI. Vitellio Imperatore inter discordias Batauorum, Romanarumq; legionum, postquam praelium atrox inter eos in ea ciuitate exarsit, pars etiam eius ciuitatis, & coloniae ignibus ambugta.

Cornelius
Tacitus lib.
17.

ANNO eodem Iunius Blaesus Lugdunensis Galliae rector, cum Italica legione, & ala Taurina Lugdunum tendebat. Vt hinc pateat educas militares alas Taurino, tanquam potentissimis, velocissimisque populis, qui circum legionum totius Italiae latera, alarum instar locarentur.

ANNO.

ANNO CHRISTI LXXIII. Vespasianus Caesar in huius etiam ciuitatis dignam memoriam numisma argenteum cudi iussit.

Ex numisma
te hac for-
ma.

ANNO.

ANNO CHRISTI LXXV. Domitianus etiam Taurinam imaginem numismati areo insculpsit.

Ex numisma
te.

ANNO.

ANNO

ANNO CHRISTI CLXXXIII. Commodus Imperator numisma quoque hoc Taurini inuentum, in ciuitatis memoriam, deducta colonia cufit.

Ex numisma
teæreo.

ANNO.

ANNO CHRISTI CCXCI. Iulianus Imperator postquam Constantino, qui apud Mopsucrenem, iuxta Tauri montis radices interierat successit, Taurini in æstiuus agens, taurum immolauit, plerosque premijs, & illecebris, quasi machinis à vera pietate auertit, nuniisnata, & monetas hac in ciuitate sub tauri simulacro in memoriam reliquit.

Ioan. Bapt.
Eguatius in
Cæsaribus.

Ex æneo nu-
mismate eius
secul, hac for-
ma,

ANNO.

ANNO CHRISTI CCCVI. XIII. Kal. Februarias Maximiano Cæsare sequente, decima persecutione Christiana à Nerone, cum clarissimi milites, ex Thebæa legione Agauni Allobrogum, Sedunorumve mactata, Solutor, Aduentor, & Octavius euasissent, Taurinumq; per multis christianis refertissimum confugissent, postrenni duo à lictoribus intercepti martyrium subierunt, Primus verò Eporediæ ubi confugerat, cecidit & martyr, translatus Taurinum à Iuliana matrona. hæc tribus tumulum, & ædiculam posuit, quam postmodum Diuus Victor Taurinensis Antistes ædificijs, & censibus annuis adauxit. Et ad hæc vsque tempora, Diuorum illa pia celebratur memoria.

Diuus Maxi-
mus in Ho-
melijs.

Ex veteri ma-
nuscripto co-
dice Ecclesiæ
Taurinensis.
Ex historia
Maximiani
notarij eius
temp.

ANNO.

ANNO

Gaudentius
Merula.
Ex panegyri-
cis Latini Pa-
cati qui per
ea tempora.

ANNO CHRISTI CCCXVIII. Constantinus Imperator in Ma-
xentium bella mouens, qui Taurinos inter ceteras prouincias occu-
parat, eo tandem superato hanc etiam ciuitatem expugnauit, & fe-
rè euerit.

ANNO.

Eusebius in
chronico.

ANNO CHRISTI CCCXIX. Pax Christianis à Constantino red-
ditur, hinc Taurinensibus liberiora pietatis exercitia.

ANNO.

Diuus Hie-
ronymus in
supplem.
Paulus Dia-
lib. II.
Ex marmo-
rum eo loci
inuentorū
coniectura.

ANNO CHRISTI CCCXXV. Edicto Constantini Idolo-
rum fana his qui Christo sacra facerent addicuntur. Hinc Taurinenses
commutatis Idolorum nominibus Christo, & eius sanctis templa dica-
runt. Hinc fanum Isis Diuo Solutori : fanum Dianæ, Diuo Silue-
stri sacratum, sicque de ceteris, de quibus non ita constat.

ANNO.

Ammian.
Marcell. lib.
15.

ANNO CHRISTI CCCCLV. mense Decembri, Iulianus Impera-
tor in vxorem ducta Helena, Constantini magnifilia, Lumello Taurino s
rectis itineribus cum vxore peruenit istic, aliquandiu commorato, de
Agrippina Colonia apud Germanias expugnata, & deleta tristis ad-
fertur Cæsari nuncius, inde in Gallias profectus est.

ANNO.

Tom. pri-
mo concilio
rum.
Onuphrius
reponit sub
anno 395.
Ex notis cu-
iusdam vetu-
stissimi codi-
cis Biblicæ
templi Diui
Petri Gene-
uæ.

ANNO CHRISTI CCCCLXXXIX. x. Kal. Octobris, sedente Sy-
ricio Pontifice Maximo, eoque præsentē, & Ambrosio, tum Procuro
Episcopis Mediolanensibus, alijsque quàm pluribus viris pijs, peritissi-
misque ad postulationem prouinciarum Gallicæ, celebratum concilium
Taurini, quo inter cetera, Geneuensis Ecclesia antiquissima, populo-
rum furoribus paulo ante oppressa in integrum restituta est, sedati po-
puli, designato proprio Episcopo. Idem nunc vtinam eueniat.

ANNO.

ANNO CHRISTI cccxcv. circa Honorij, & Arcadij tempora, Sarmatæ huic prouinciæ, ac longelateque dominabantur, & vt per Gallias, vniuersamque Italiam, sic Taurini præfectum Sarmatarum constituerunt.

Ex libro Notitiæ oriētis, & occidētis.

ANNO.

Paul. Diac. lib. 13.
Paul. Orofio li. 7. cap. 37.
Aur. Prudē. Io. Magnus lib. 17. ca. 9.
Iordanes rerum Getic.
Gaud. Mer. Celi⁹ secūd.
Ex fundamētis mœn. et faxorū script.

ANNO CHRISTI ccccx. Paschali die festo, Stilico deuictis Gotthis in Agro Polentino, multas etiam strages Taurinis inflixit, vrbs expugnata, eius amplitudo comminuta, denuo instaurata, minore tamen quàm prius esset ambitu, & quadrata forma. At Gotthi Romam capiunt, & deuastant.

ANNO.

Dion⁹ Ciprianus in epist.
Philip. Bergomas.
Vicē. li. 19. c. 5
Leand. Albe.
Ioach. Vad. in Epitome.
Cōr. Lycoft. in theatro.

ANNO CHRISTI ccccxl. sub Leone Pontifice Maximo, & Valentiniano Imperatore, Taurini floruit Diuus Maximus ciuitatis Episcopus, qui de sacris rebus homilias, mirandaque scripsit volumina, & cum Eutyches hæresim suam spargere cœpisset, validissime occurrit.

ANNO.

Procopius lib. 3. de bel. Vandal.
Matt. Palm. in supplem.

ANNO CHRISTI ccccliii. Attila Hunnorum rex, flagellum Dei cognominatus, post direptam Aquileiam. Mediolanum, Ticinum, & alias Italiæ ciuitates, Taurini etiam multas vastitates edidit.

ANNO.

ANNO CHRISTI cccclxxv. Odoacer cum fortissima Herulorum multitudine Italiam ingressus, victoque ad Ticinium Oroëste patricio, Augustuloque deposito, Italiâ potitur, Taurinosque occupat.

Paulus Dia. lib. 16. in supplem. Trogi.

ANNO.

ANNO CHRISTI cccclxxx. Gundebaldus Burgundionum rex Gundiochi filius, inter Odoacris, & Theodorici soceri Got-

Paulus Diaconus li. 16.

Paradinus
lib. de anti-
quo statu
Burg.
Ex marmo-
reo sepul-
chro ad Di-
on. Andream.

thorum regis dissidia cum ingenti exercitu Alpibus superatis, Subalpi-
nos Taurinamque ciuitatem depredatus est.

ANNO.

Paul. Diaco-
nus lib. 16.
Mat. Palme-
rius in sup-
plemento.

ANNO CHRISTI CCCCLXXXV. Theodoricus Gotthorum
rex occiso Odoacre, Italiae regno occupato, Taurinis dominatur.

ANNO.

Procopius
lib. de bello
Gottico, &
lib. 2. de bel-
lo Persico.
Leonardus
Aret. li. 2. de
bello Itali-
co.
Palmerius.

ANNO CHRISTI DXXXIX. Vittiges Gotthorum rex, inter
ceteras Italiae prouincias Cismontanam hanc, ac proinde Taurinum
diu occupauit, pacisque conditionibus à Iustiano Caesaræ oblati,
ea sola contentus fuerat, nisi Bellisarius technis præuenisset, captiuum-
que Constantinopolim duxisset.

ANNO.

Paul. Diac.
Palmerius.

ANNO CHRISTI DXLIII. post Vittigem, subalpinis Tauri-
nisque imperat Ildebaldus, qui eo anno perimitur.

Idem.

ANNO CHRISTI DXLIII. Errarius rex Gotthorum sufficitur.
Qui mox occiditur. Tum Gotthi Totilam regem creant, qui & Tau-
rinis dominatur, perque totam grassatur Italiam, tandem à Narsete
profligatus.

ANNO.

Olaus Mag.
lib. 5.
Paradinus
de antiquo
statu Burgū-
dia.

ANNO CHRISTI DLII. Theobaldus Theodeberti Meten-
sium regis filius, in Italiam penetrauit, & vsus Bucellino, Amingo Lu-
therioque tribunis, ad primum motum tantum trepidationis incussit,
vt Taurinam ciuitatem effusam occuparit, Astam denique, Vraia Got-
thorum duce in fugam verso.

ANNO.

Diaconus
lib. 17.

ANNO CHRISTI DLVII. Sisualdus Brentorum rex, ex Heru-

lorum

lorum stirpe, quos Odoacer aduexerat, Taurinis adhuc imperitans, à Theia Totilæ successore, de regno etiam contendente in angustias re-
ductus, eam ciuitatem interceptam inter cæteras totam expilauit. Got-
thi tandem à Narsete superati quietiorem eam reliquerant, nisi Nar-
ses meritò indignatus Longobardorū gentem è Pannonia aduocasset.

Blondus
lib. 7.

ANNO.

ANNO CHRISTI DLXVIII. Alboïnus Longobardorum rex
Italiam ingressus Taurinos occupauit.

Diac.
Anastasius.
Onuphrius
Panui.

ANNO.

ANNO CHRISTI DLXXIII. Clephis secundus Longobar-
dorum rex Papiæ occiditur. dumq; interregnum per decem annos
fit, Taurini Dux Agilulphus efficitur, ac triginta sex Duces per Ita-
liam constituuntur.

Diaconus.
Anastasius.
Onuphrius.

ANNO.

ANNO CHRISTI DLXXV. tres Longobardorum Duces Anio,
Zaban, & Rhodanus Italia egressi, duo quidem primi per Iuniperum
montem, (sic hodie dictum) tertius per Cinisium Allobroges primum,
tum Gallias deprædati sunt, & ne quidem templis, & sacris locis pe-
percerunt. Tunc Noualiciense monasterium euersum, Arnulphus vir
sanctus mactatus, Monachi qui euadere potuerunt, in Taurinam ciui-
tatem confugerunt abbate Boniso, qui quintus fuit à diuo Benedicto
ordinis authore.

Ex notis No
ualiciæ abba-
tiæ.
Gregorius
Turenensis.

ANNO.

ANNO CHRISTI DLXXXIX. Flauius Agilulphus Longobar-
dorum rex Calendis Nouembris, in Lumello oppido proclamatur,
quod à Theolinda Garibaldi Baïoarum regis filia, & Atharis Longo-
bardi regis vidua in virum electus fuerit, cumque apud Taurinos, tunc
in statuiis essent, regiam in ea ciuitate stabilierunt. Hunc ex Arriano
catholicum Regina pia reddidit, vniuersamque prouinciā pernitiō-
sā expurgauit hæresi.

Diaconus.
Anastasius.
Onuphr.
Volterra-
nus lib. 7.
Naclerus
Gen. 24.
Gaud. Meru-
la.
Car. Sigō-
nius lib. 1. re-
rum Ital.

Nauclerus.
Gen. 20.

EO ANNO Agilulphus captiuos, quos Childebertus rex Francorum ex Tridentinis abduxerat, anno rependit, & missis ad Childebertum Agnello Episcopo Taurinensi, & Ennio duce Tridentino pacem ab eo obtinuit.

ANNO.

Diaconus.
Sigonius eodem.

ANNO CHRISTI DCII. autoribus Agilulpho, & Theodelinga regibus, Diui Io. Baptistæ templum Taurini, vt alijs in Longobardicis ciuitatibus erigitur, eumque Diuum pro tutelari, & patrono inuocare coepit ea gens.

ANNO.

Iidem.

ANNO CHRISTI DCIII. Flavius Adaualdus Agilulphi filius cum Theodelinga matre rex, Longobardorum Taurinum pro regia habent.

ANNO.

Iidem.

ANNO CHRISTI DCLI. Gundimberga Agilulphi filia, nupta Rodualdo Longobardorum regi, Taurini etiam vitam agit.

ANNO.

Iidem.
Sig. lib. 2.

ANNO CHRISTI DCLVI. Aribertus Longobardorum rex Taurinis quoque imperat.

ANNO.

Iidem.

ANNO CHRISTI DCLXI. Pertharitus, & Gundebertus Ariberti filij patri succedunt, Taurinis imperant, Duce tamen Garibaldo ciuitati constituto.

Iidem.

EO ANNO Gundebertus de regno cum fratre contendit, Taurinorum Ducem Garibaldum ad Grimoaldum Beneuentanum Ducem petiit auxilium mittit, cumque in Gundeberti necem Taurinas aliquantum indignatus, & grandiori fratri affectus operam dedisset, ab amico cæsi regis in paschate Garibaldus Taurini interfectus est, cui

Ragum-

Ragumbertus Gundeberti regis filius Dux Taurini succedit. Pertharitus verò à Gromaldo expulsus Taurini excipitur, inde in Gallias ad auxilia, à Francorum Rege comparanda tutò transijt.

Vincentius
lib. 20. c. 99.
paulo alitar.

ANNO.

ANNO CHRISTI DCCIII. Ragumbertus ex Duce Taurinate Longobardorum Rex salutatur, Luithberto exacto.

Iidem.
Paulus Dia-
conus in hist.
Lôgobard.
Gaud. Meru
la.

PER EOS ANNOS Hermundus Ruuereus patricius Taurinensis floruit, quem & proregem Ragumbertus rex constituit. Hic quercum pro insignibus gestabat, quæ ad hæc vsq; tempora gentilitij nepotes Ruuereorum Taurini retinent. A quibus Pontifices Maximi duo, plerique Antistites, Cardinales octo, Urbini, & Soræ Duces, vrbis Romæ præfecti, olim Collegij, & Ciriaci, nunc Vicinoui, Riualbe, Cinzani domini, Municipiorumque aliorum in Latio, & Lyguribus reguli ciuitatis, & patriæ ornamenta.

Ex notis vetustissimis,
& archiuis ciuitatis.
Ex scriptis Iulij Cæsaris Scaligeri Ve.
Ex comenarijs trium statutum patriæ Pedem.
Onuphrius in Xisto. 4.

ANNO.

ANNO CHRISTI DCCV. Arupertus filius Ragumberti Taurinatis in regnum succedit. Is Luiperto Regi, (quem regno pater expulerat) seditionem redintegrait, & hostis declaratus, cum Asprando, Rhotarioque auxiliariis apud Papiam summo prælio decertauit: victor Rhotarium captum in exilium apud Taurinos egit.

Paulus Dia-
conus. eod.

ANNO.

ANNO CHRISTI DCCIII. Pipinus Francorum rex, simul & Stephanus Pontifex Max. postquam Maurianæ aliquantum resedissent, cum exercitu superatis Alpibus Taurinum ingrediuntur, Astulphum Longobardorum Regem Francus fugat, Papiæ obsidet, & ad pacis iustas condiciones adigit: In Gallias victor remeat.

Palmer.
Annales
Nic. Gill.
Sig. lib. 3.

ANNO.

ANNO CHRISTI DCCLV. iterum Pipinus rex Alpes superat, Taurinum ingreditur, Astulphumque domat, qui mox interiijt.

Gilles.

ANNO.

ANNO

Ex notis eius
seculi Cœno-
bij Nouale-
siani.

ANNO CHRISTI DCCLVI. Abbo Patricius Romanus natione Gallus, Felicis, & Rusticæ filius, Marronis, & Dodinæ nepos, cis transq; alpes potentissimus, Noualesianum cœnobiū in situ iacens, & iamdiu incultum, nouis ædificijs restituit, Valchino Archiepiscopo Ebrodunenſi patruo curante, & Godonem abbatem instituit, quē Abbo alter sequutus, tum Ioseph, inde Guillelmus, mox Giralduſ, deniq; Aſenarius, & alij. Atque pinguibus prouentibus per vallem Secuſiam, & ad agrum vsq; Taurinenſem locus adauctus eſt.

ANNO.

Idem.
Io. Cuspinia-
nus.
Eginardus.
Caroli scri-
ba.
Donatus Ac-
ciaolus in vi-
ta.
Ex notis No-
ualesienſis
cœnobij.
Vincentius
li. 20. c. 55. &
li. 24. ca. 169.
Nauclerus
gen. 26.
Paulus Ae-
milius lib. 2.
Albertus
Crantius li.
2. Sax. c. 1. &
in Dania.
Platina in
Adriano &
Leodio,
Lugdunum
ait.

ANNO CHRISTI DCCLXXIII. Carolus Magnus Pipini filius, precibus Hadriani Pontificis euocatus, Geneuæ Allobrogum aliquandiu de bello deliberat, mox Italiam magnis ingreditur copijs: per Montem Iouis, perque Cinitium diuiſis, vt Deſiderium Eccleſiæ hoſtem comprimeret. Ille collectum exercitum, Auguſtam prætoriam & Taurinum contendere iubet, Dum Cinitio tranſit, & Noualeſiano cœnobio aliquandiu reſidet, ab Aſenario abbate exceptus eſt. Murum erigi quamprimum è contra Deſiderius in valle Secuſina iubet à monte Prociano ad Caprium, quo incluſus Carolus, per montis compendia, & crepidines, arte cuiuſdam circulatoris in Gauium pagum deſcendit, & à tergo Deſiderium adoritur, qui elapſus eſt. At vero Taurinum Francus ingreditur, illic q; aliquot diebus reſecto milite hoſtem ex agro Vercellenſi fugat, Papiam vsque perſequitur, obſidet, expugnat. Menſe Maio victū, victumq; exilio mulctat perpetuo, Leodium Eburonum relegatur. Hic Longobardici regni finis in Italia, poſtquam per ducentum, & ſex annos ipſa ſat nimium Barbarorum iugum ſerua ſubie- rat.

E O A N N O Idem Carolus Magnus de Longobardicis oris trium- phans, cum in Gallias rediens, illis proſpicere vellet, earum adminiſtra- tionem, & curam proceribus aliquot Franci generis (quibus impri- mis confidebat) detulit. Abboni iam illic authoritatem naſto, Secuſiæ tractus ad Taurinos vsque datus, à cuius Sobole Secuſini tandem mar- chiones, quaſi Italicę portæ cuſtodes. Protaduſ Gamachiæ ſtirpis in Gallia clariſſimę, Salutarum marchio effectus, à quo & Marchionum poſteritas, eiufdem ſtemmatis, partiti, inquā ſcuti cerulei, argenteique.

ANNO.

Io. Feron. in
catalogo Cœ-
neſtabilium
Franciæ.

ANNO CHRISTI DCCLXXX. cum etiam Mamfredus quidam ex Castellæ principibus oriundus, gygantea statura, (vt cuius pes cubitalis esset) Carolum magnum in ea expeditione sequutus fuisset, & filios duos haberet, Frodinum, & Theudaldum; illum Asenario abbati sacris instituendum dedit, qui tandem, & ipse abbas sanctitate insignis extitit, hunc ducta Honoria tertia Abbonis patricij filia, Secusiae reliquit, & Secusinus dictus. Stemma vero turritum (quod ex Castellanis occiduis prodijisset) retinuit.

Ex eodem
notis.

Ex testamen
to Abbonis
inferius.

ANNO.

ANNO CHRISTI DCCLXXXIX. idem Abbo patricius capulo proximus, quod & filium Riculsum amisisset, absoluto Noualeciano templo, & edificijs, accrescente piorum virorum cœtu, testamentum condidit, quo maiore patrimonij portione monasterium hæredem instituit. Eorum quæ in valle Maurigeniæ (nunc Mauriana dicta) & Gratianopolitana, Matacense, Ebrodunense, Arelatense, Tolonense, & alijs aliquot regionibus Gallicis possidebat, & quorundam etiam in Italia. Cætera Vapponicæsis, Sigistertij, Regêsis agri, dat Virgiliæ filia. Secundæ non meminit. Tertiæ vero Honoriam, quæ apud Secusinos, & Taurinenses erant reliquit, & quæ prius Riculfo filio iam olim donarat.

Ex testamen
to dato anno
regi Caroli
xxj. tertio no
nas Maias p
Lidybertum
clericum scri
pto.

ANNO.

ANNO CHRISTI DCCXCV. Theudaldo defuncto, Dodus filius succedit, à Carolo magno Marchio confirmatus, qui Taurinenses etiam regit.

Ex notis No
ualesij, &
Secusinis.

ANNO.

ANNO CHRISTI DCCC. Carolus Magnus Romanorum Imperator Romæ inauguratur, & apud Taurinos rediens aliquandiu resedit.

Sig. lib. 4.

ANNO.

ANNO CHRISTI DCCCXV. Ludouicus Imperator.

Idem:

ANNO.

ANNO CHRISTI DCCCXIII. Lotharius item Imperator.

Idem.

ANNO

ANNO

Idem Sig.
lib.4.
Ex scriptis
ipſius Clau-
dij Taurinē-
ſis.
Verbamet
Claudij.

ANNO CHRISTI DCCCXXXV. Sarraceni infeſtis incurſio-
nibus adeo Italiae littora lacerarunt, vt etiam Epiſcopi ire ad ea de-
fendenda compulſi fuerint, interq; ceteros Claudius Taurinenſis Epi-
ſcopus ineunte vere ad eos ſummouendos cum inſtructa Taurinen-
ſium acie accurrit, neque magis calamo, quàm gladio ſtudit.

ANNO.

Ex notis No-
ualeſij.

ANNO CHRISTI DCCCXXXIX. Herigarius Dodonis mar-
chionis, & Dodæ filius patri Secuſiæ, & Taurinis ſuccedit. Venefium
cum locis montanis Cœnobio Noualienſi confert.

ANNO.

Sig. lib. 5.

ANNO CHRISTI DCCCXLIX. Ludouicus Pius Lotharij filius
Italiam imperat cui Taurinates paruere.

ANNO.

Ex tabulario
Ecccl. Taur.

ANNO CHRISTI DCCCLXXIII. ſedit Taurini Claudius 2.
Epiſcopus.

ANNO..

Giles in An-
nal.
Ex inſcri-
ptione, & ta-
bula in Aede
Nantuaci.
Variat Paul
Aemilius.
Ex eiſdē no-
tis Noualiē-
ſibus.

ANNO CHRISTI DCCCLXXV. Carolus Caluus ad imperium
electus, qui Italia rediens, & vxore, (quæ Maurianæ erat) ſecum addu-
cta, apud Brionam arcem iuxta Nautuacum Sabaudia dies clauſit.

E O ANNO defuncto Herigario Marchione Dodonis filio, ſucceſ-
ſit Mamfredus, quem ex Lea vxore ſuſcepit. Hic etiam comes Palatij
dictus, multa prædia Noualienſibus, Abbate Heirardo contulit, & Tau-
rinenſia templareſtaurauit.

ANNO.

Iidem.

ANNO CHRISTI DCCCLXXVIII. ſucceſſit Ludouicus Bal-
bus Imperator.

ANNO.

Iidem.

ANNO CHRISTI DCCCLXXXI. inſequitur Carolus Craſſus
Imperator.

ANNO.

ANNO CHRISTI DCCCXXXVIII. extincto Francorum in Italia Imperio, Berengarius Italus Italis imperat, Moxque Vido Berengarium expellit, quinde ab Othone Saxonie Duce restituitur, ac Vidone mortuo cum Lamberto eius filio decertat.

Idem.

ANNO.

ANNO CHRISTI DCCCXCV. defunctus Mamfredus Marchio successorem Annonem filium habuit, qui Taurinis quoque dominatus est.

Ex notis Sc
cufinis, &
Taurinensi-
bus.

ANNO.

ANNO CHRISTI CMI. Ludouicus Anulphi Cesaris filius Italiam in Berengarium ingreditur, rerumq; potitur, inde à Berengario receptum regnum, capto, & excecato Ludouico.

Idem.

ANNO eodem defuncto Claudio secundo Episcopo Taurinensi succedit Vulliellmus vir doctissimus, qui gesta diui Solutoris, & aliquot Thæbeorum martyrum conscripsit, ossa diui Secundi eius sacre legionis strenui militis Taurinū trāstulit, ī tēplo diui Ioānis reposita.

Ex notis No
ualicis.

ANNO.

ANNO CHRISTI CMVI. grassantibus Sarracenis, qui fraxineti egressi fuerant, Dommontius abbas Noualiciensis cœnobio egressus, ut alij quotquot, qui in agris minus tuti videbantur, Taurinum cum sarcinis ingentibus aufugiunt, octo plaustra onusta è Noualecio mittuntur, sex mille sex centum & sexaginta sex libri illius bibliothecę numerantur, signa, statuae aureę, argenteę, & Diuorum reliquię innumerę. In templo diui Andree, & Clementis cœnobitę illi excepti sunt, quod templum è regione Arcis portę Secusinę situm erat. monasterium vero Noualiciense ab impijs hostibus combustum, necati qui illic remanserant.

Ex eisdem
notis.

ANNO.

ANNO CHRISTI CMX. cum Ardoinus Ardij siue Dodi filius

D

Tauri-

Ex eisdem
notis.

Taurinum expulso Annone occupasset, & aliquot Sarracenos milites bello captos in ciuitate retineret, hi intempesta nocte monasteriū diui Andreæ ponē castrum combufferunt, vix euaserunt monachi: Bibliotheca vero fere tota flammis consumpta: Quingentos tamen libros Riculphus præpositus Ecclesiæ Taurinensis paulo ante retraxerat.

ANNO.

Idem.
Onuphrius.
Sig. lib. 6.

ANNO CHRISTI CMXXII. mense Ianuario Rodolphus Conradi filius rex Burgundiæ, Italię etiam proclamatur in Berengarium. Denique Taurinorum supremo potitur imperio.

ANNO.

Idem.

ANNO CHRISTI CMXXIII. obiit Domuntius abbas, cui Belegrimus successit, & ab Annone ciuitati restituto, donatur alio templo diuo etiam Andreæ sacro ad ciuitatis mœnia, & portam Comitalem. Ardoinus propulsatus apud Secusiam, & Noualitium, Rogeriusque frater palantes feruntur.

ANNO.

Idem.

ANNO CHRISTI CMXXVI. Hugo Arelatenfium Comes, Lotharij comitis Prouincię filius, fugato Rodolpho, Italię regnum arripit, Taurinum adipiscitur.

ANNO.

Ex notis No
ualicien.

ANNO CHRISTI CMXXVIII. post Vullielmum Episcopum, succedit Riculphus, qui antea præpositus eius Ecclesiæ.

ANNO.

Idem.

ANNO CHRISTI CMXXXII. Lotharius Hugonis filius ad regnum illud à patre adsciscitur.

ANNO.

ANNO CHRISTI CML. Berengarius Adelberti filius, Anscar-

rij Marchionum Eporediæ nepos, Lothario, & Hugone deturbatis in Italia regnat, vna cum Adelberto filio, & Taurinis potiuntur.

ANNO.

ANNO CHRISTI CMLXII. Otho Henrici Aucupis Saxonis Cæsaris filius Italiæ rex, ac Imperator Romæ inauguratur. Tuncq; primum Eporedicis Marchionibus expulsi, Saxones Germaniq; harum orarū potentes extitere: Et ab hoc Cæsare recta linea nostri Sabaudiæ Duces prodijisse videbuntur, vt maternū genus à Secusinis heroib⁹ traxerunt. Is primū hac in ciuitate inter ceteras Italiæ, eā reipublice rationē instituit, vt tribus administraretur consilijs, quæ speciale, generale, & credentiæ consilia dixerunt. Conseruatorem vero priuilegiorum, siue Capitaneum, (vt aiunt) Taurinenses habuere eum Annonem Secusi Marchionem. Idq; factum rationibus quibus diximus, quod iam satis ex Caroli magni placitis præesset, siue quod is ciuis Taurinensis, & senior potentior que, siue quod prouinciæ alpium Cottiarum dominaretur. Cui paulo post successit Hieronymus filius, qui & Magnifredus vocabatur.

Iidem.

Io. Cuspinianus.

Sig. lib. 7.

Ex diplomatis Secusinis & Ecclesiæ Taurin.

ANNO.

ANNO CHRISTI CMLXVI. mortuo Riculpho Episcopo, vocatur Annuco vigilantissimus.

Ex notis Ecclesiæ.

EO ANNO Hugo Marinus Aluernus vir primæ nobilitatis Montis Bucerii regulus, cum Yfengarda coniuge Ronia redeuntibus (quam pietatis causa petierant) magno sumptu, magnis effusis thesauris templum diuino Michaeli ad montem Caprasium extruxerunt, Annucone Episcopo permittente, immunitatemq; cōcedente, cui primum Abbatem Aduertū constituerunt Ioanne XIII. Romæ sedente, & confirmante. Quod templum aliquot post annis, Siluestro secundo iubente ædificijs exornauit Ioannes ex Archiepiscopo Rauennate Heremita factus. Sed paratistignis & maceria, miraculo insigni, translata omnia in alteram montis partem, vbi olim Pyrghiriana ciuitas, ab Alpibus duodecim millibus distans, idq; columbæ ministerio factū veteres ferunt, & in somnis monuisse Angelum, vt eo loci ædificaret, quod Ioannes fecit, Annuconem Episcopum monuit, qui Auillianam accedens ad templi consecrationem, trabem flammeam vidit super fulgere, columbamq; quasi è cœlo missam sæpius eircum ambire. Locus consecratus miraculis diu clauit, & ab Arduino rege nouissimis suis diebus, tum à Sabaudis principibus oppidis auctus, ornatus, ditatusq;.

Ex tabulis foundationis eius templi.

Ex attestatōnibus Annuconis Episc.

Ex tabulario abbatiæ Secusinæ & Taurinensi.

ANNO CHRISTI CMLXVII. Hieronymus Magnifredus Annonis filius patri apud Secusinos succedit, & Taurinos moderatur.

Ex eisdem.

ANNO CHRISTI CMLXXIII. Otho secundus, Othonis primi filius Imperator Romanorum, post mortē patris Italiæ præest.

ANNO.

Ex eisdem.

ANNO CHRISTI CMLXXXIII. successit Otho Tertius secundi filius, Romæ Imperator, qui in Italiam tertio traiecit, rerumq; late potius est.

ANNO.

Ex notis No
ualiciæ.

ANNO CHRISTI CMLXXXVI. mortuo Hieronymo Marchione, succedit Magnifredus qui & Olicus dictus, Marchio Secusiæ. Is ducta Berta Augberti Marchionis Eporediæ filia, controuersias veteres cum Ardoino vxoris patruo sedauit, cumque altero Ardoino Ardoini filio.

Ex eisdem
notis.

ANNO CHRISTI CMLXXXVII. Geson Nouolesiensis abbas, pace sic inter principes viros icta, Noualesiā restaurauit & edificijs, illucque cum monachis relicto Taurino redijt. Atq; ita cœnobij dignitate restituta, plurimorum pijs legatis cumulantur redditus. extant inter cetera Odonis, & Vindonis Bertæ fratrum, donationes non modicæ.

ANNO.

Iacobus
Bergomas.

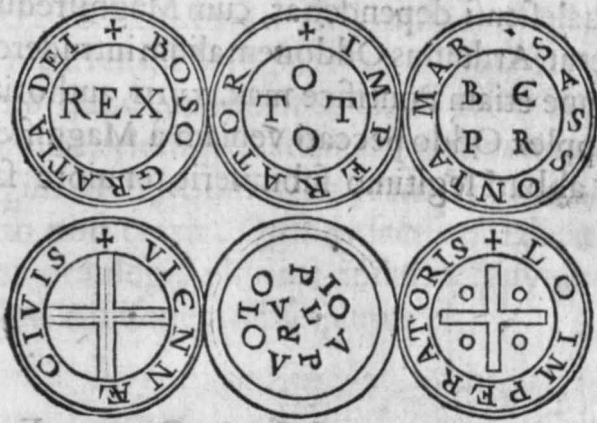
ANNO CHRISTI CMXCVIII. sedente Pontifice Siluestro, & Episcopo Taurinensi Annuncone, Episcopatus Secusinus suppressus est, quod à Secusinis eorum Episcopus dignitate (vt ferunt, mihi non ita certa res est) abutens occisus foret, vnitaque ea diœcesis Taurinensi Ecclesiæ.

Raph. Vo-
later. lib. 3.
Christoph.
Millæus in
cōsi. histor.
Renanus li.
2. rerū Ger.
Lafus li. 9.
& 12. demi
grat. gen.
Rob. Goule
tus in cōpē.
sex ætatum.
Pe. Cara ora
tor ad Alexā
drum. 6.

EO ANNO Annuncone defuncto Episcopus statuitur Amiso.
EO ANNO BEROLDVS Saxo, Hugonis Saxonie Ducis filius, ab Otho ne tertio patruo (qui tunc ad Italicas expeditiones se parabat, vt Gregorium V. Pontificem, gentilem suum sedi restitueret, ac Crescentium Tyrannum reprimeret, Bosoni Arelatensem, Rodolphoq; Burgundionum regibus, in Genuenses cis transque Alpes grassantes adesse nō poterat,) Is inquam Saxo nepos Cæsareus mittitur, qui hostiles conatus dissipauit, Allobroges Sabaudieque populos recepit, Magnifredum Marchionem Secusinum post varios motus, ad Alpes Cottias vicit, earumque tandem regionum arbitrum, & mo-

deratorem

deratorem Humbertum filium pace contracta (vt videbimus) reliquit: inq; suos cum lato imperio approbantibus Cēsaribus fœliciter trans-
misit, Quos Sabaudia Duces ad hæc vsque tempora hinc, illincque
florentissimos peruenisse suspicimus. At pulsus marchio Magnifre-
dus Taurinum confugit.

E O ANNO Kalendis Septembris, idem Imperator Papiam ve-
nit, vbi inter cetera, Taurinensi Episcopo Amifoni, qui Annunconi suc-
cesserat, concessit valles duas Varactanam, & Sturianam cum Clusiat-
ico, & adiacentibus. Idque precibus Anardi Marchionis, Cæsaris sum-
mi consiliarij, & Heriberti etiam consiliarij interuentu.

ANNO.

ANNO CHRISTI, M I. Amifone Episcopo defuncto, succes-
sit Gezo Episcopus pietate clarus.

ANNO CHRISTI, M II. Ardoinus Eporædia Marchio, Ardoi-
ni filius, Ardionis, siue Dodonis nepos, Berengarij itē regis pronepos,
Adelberti abnepos, rex Italiae ab Italis Papiæ salutatur, reclamante
Arnulpho Mediolanensi Archiepiscopo, accitoque Henrico Saxone
Cæsare, qui primo congressu ad Alpes in campo Fabrice ab Ardoino
repellitur. Huic itaque Taurini aliquandiu paruerunt. Is autem pro-
fitebatur viuere se lege Salicâ.

ANNO.

ANNO CHRISTI M VII. Gezo Episcopus Taurinensis, ob
bella assidua, quibus vniuersa hæc prouincia vexabatur, consilio habi-

Valer. Anse.
Ber. Peres
Vargas, his.
Annales ma-
nuscripti.
Dom. Ma-
chaneus.
Iac. Delexi.
Symphor.
Campeius.
Peronetus
de Pino.
Musingius.
Paradi. duo
Ex archiuis
& diploma-
tibus notis-
que vetustis
simis.
Numismat.
& monetis.

Ex diploma
te. dato Pap.
Kal. Sep. eo
anno ind. 12
reg. 14. impe-
rij. 3.

Ex tabula-
rio Abbatie
sancti Mi-
chaelis Clu-
sini.
Sig. lib. 3.
Ex historia
veteri manu
scripta Fru-
ctuar. coe-
nobij.
Ex Archiuis
Ducal.

Ex archiuo
abbatiæ Clu-
sinæ.

to cum

to cū suis, etiā ciuibus contulit abbati sancti Michaelis Clusini, quæ antea possidebat ipse Episcopus apud oppida sancti Ambrosij, Casellas, Alpinianum, Clusas, Noualesiam, & Vallem Clusinam, vt rei Diuinæ, maiore viciniae commoditate inferuient.

Ex notis No
ualefiae.

ANNO CHRISTI M VIII. magna dissidia inter Magnifredum Marchionem, & Arduinum suscitata, ob Bremetensis abbatiæ collationem, quæ à Noualesiensi dependebat, cum Magnifredus Gotofredum Abbatem tueretur, Arduinus Oddonem alium intruderet, vicit Gotofredi causa, Ioanne etiam Pontifice max. xviii. autoritatem interponente. Ita vt supplex Oddo peccati veniam à Magnifredo petierit, & se Gotofredo abbati legitimo submiserit, tenuiore sacerdotio contentus.

ANNO.

Ex tabulario
Clusino.

ANNO CHRISTI M x. defuncto Gezone Episcopo Taurinensi, succedit Landulphus. Qui etiam ob bellorum iniurias desolato templo, & prioratu Caburri, istud perpetuo iure confert Hermengardo abbati Clusino, vt ad restaurationem commodius promptiusq; vacet.

ANNO.

Cuspinianus
Sigonius
Ex archi.
eisdem.

ANNO CHRISTI M XIII. Henricus Saxo Henrici Hezeli Bauariæ Ducis filius, in Ardoinum secundiore bello pugnat iterum ad Canapitium, astante Beroldo Saxone gentili suo, qui victoriarum particeps fuit. Arduinus siquidē funditur, loco deiectus, Secusiā (quam affinis, & socius Magnifredus Marchio receperat, & quietior adhuc incolebat) se se cōfert: Henricus rex Italiæ Mediolani sumpta corona ferrea confirmatur, Taurinis proinde dominatur, Magnifredo aliquandiu deturbato.

Ex archiuis,
& notis vetu
stissimis.

ANNO CHRISTI M XIIII. Beroldus Saxo Sabaudia Maurianeq; princeps, cū Humberto filio, suscitatis nouis prælijs in Magnifredum marchionē, eū ad pacis cōditiones adegerunt, & ducta ab Humberto Adelasia Marchionis filia, in successionē is vocatur, atq; ita annuente Cæsare Taurinensem agrum tādē post Socerum adipiscitur.

Ex tabulario
Clusino.

EO ANNO post obitum Landulphi Episcopi Taurinensis, assumitur Maynardus, qui decessoris gesta in abbatis Clusini gratiam confirmat, vt maxime Caburrensē prioratum collapsū restauraret, & perpetuo possideret.

ANNO

ANNO CHRISTI Mxv. Ardoinus Henrici Cæsaris (qui in Germaniam migrarat) absentia erectus, Eporediam quâ eiectus erat recuperat. atque ea egressus Vercellas, Astam aliasque ciuitates occupat. Alricum Magnifredi Marchionis Secusini fratrem Astensi donat Episcopatu, inscio spretoq; Arnulpho Mediolanensi Archiepiscopo, qui armata manu Astam expugnat, & ad deditionem Alricum Episcopum eiusque fautorescogit.

Ex archiu
& notis ve-
tustis.

Ex diploma
te fundat.
& notis Fru-
ctuariensibus.
Sig.lib.8.

ANNO CRHISTI Mxvi. Ardoinus rex indignatus quidem, sed ad Superos recurrens, se se regno ultro abdicat, Henrico cedit, Fructuariensi cœnobio (quod superioribus annis pro Vulliemo filio construxerat) se deuouet, cœlestiq; quadam inspiratione monitus, inter cœtera templa Virgini Marię Consolatę eodem Taurini ad pomerium ciuitatis non multo post erexit, Quibus sacris rite dicatis, Benedictus octauus Pontifex priuilegia plurima indulgit, Maynardo Taurinensi tunc Episcopo, qui Amisonem subsequutus est.

Ex eodem,
& ex pontifi-
cio diploma-
te.

ANNO.

ANNO CHRISTI Mxviii. secundo die Martij, Ardoinus mortem obiit Valpergię, sepultus in Fructuariensi cœnobio (etsi alij in Abbatia Grazani Albensis diocesis asserant) ad Aram diui Io. Baptistę, relicto Guidone, Regio, Othone. A quibus Valpergię, Sancti Martini, & Castrimontis comites deriuati, Sabaudis Ducibus parere pergunt.

Ex notis
Fructuar.

ANNO.

ANNO CHRISTI Mxxii. Henricus Imperator in Longobardiam emensis Alpibus descendit, Taurinumque ingreditur, Piligrino Colonienſi, & Popone Aquileienſi præsulibus comitantibus.

Sigoni² eod.

ANNO.

ANNO CHRISTI Mxxvii. mortuo Gothofredo abbate Noualesienſi, qui Gesoni successerat, Odillo Cluniacensis, Odillonis nepos Abbatia inuasit, præter antiquum morem electionis, & à Conrado Cæsare Romę cõfirmatur. Huc quoq; Magnifredus marchio, quẽ Taurini residentem adiit, consilio Alrici præsulis Astensis cõfirmavit, reclamantibus licet monachis quibus ciues Taurinenses fauebant, quos tamen Marchio armato milite represit: at Odillo ab Episcopo Lan-

Ex notis No-
ualeſiq.

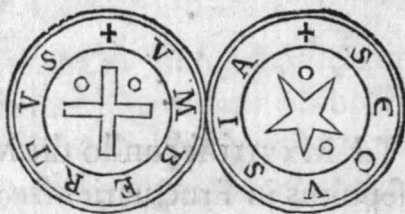
dulpho

Landulpho comprehensus non prius dimissus, quàm iureiurando clientelari præstito.

Ex archiuis
Ecclesiæ di-
ui Ioannis.

EO ANNO Olricus Magnifredus Marchio Secusiæ (professus vi-
uere lege Salica) dies clausit Taurini, sepultus in templo diui Ioannis
ad Altare sacelli sanctæ Trinitatis, vbi & Alricus Episcopus Asten-
sis Olrici frater sanctimonia venerabilis. Sepulta èt Berta Olrici coniux
filia Augberti Marchionis Eporediæ, Ardoini primi fratris. Reliquit
Olricus filias duas Immillam Ducissam vocatam, Taurinum incolen-
tem, alteram Adelasiam, siue Adelaïm Humberti Saxonis (vt diximus)
coniugem, qui inde Marchio Secusiæ, vt Comes Sabaudia Mauria-
næque, post Burgundicum siue Arelatense regnum, in Rodolpho vl-
timo extinctum dictus, à qua filios Petrum, Amedeum, Aymonem
Odonem, & Elisabetam suscepit, iusque supremum Taurinæ reipubli-
cæ regendæ, quod Socer a maioribus acceperat nactus est.

Ex monetis.

ANNO.

Ex archiuis
ducal.
Robertus
Cænalis.
perioche. 8.
In fine Pau-
lo variat.

ANNO CHRISTI Mxxvii. Conradus in Italiam cum expe-
dito exercitu transijt, Romæq; coronatus, Taurinis etiam dominatus
est, Administratore Humberto Beroldi Saxonis filio, Secusiniq; succes-
fore relicto, quem & Sabaudia Maurianaq; comitalibus sceptris or-
navit, vt hæ (inter varias Imperij prouincias) à patre receptæ fuerant,
tum Humbertus se viuere lege Salica, vt socer profiteri cœpit.

ANNO.

Idem.

ANNO CHRISTI Mxxxvi. decedente Landulpho Episco-
po, consecratur Vido habitus vir prudens, & frugi.

ANNO.

ANNO CHRISTI Mxxviii. Conradus Imperator Tau-
rinum

rinum in veneratione habuit, Quod in templo ciuitatis maxilla præcurforis Baptistæ coleretur, & (vt ipsius diplomatis verbis vtar) aliorum sanctorum Martyrum videlicet Solutoris, Euentoris, Octauij, & confessorum Martiniani, Iuliani, atque Bisutij, ideo dat Cæsar vidoni Episcopo Taurinensi istante Odolrico Brixiano Episcopo, Morianensem Episcopatum, & pleraque eius prouinciæ, & vicinarum aliarum municipia, quas curtes vocat. Exprimuntur sancti Andreæ, sancti Michaelis, Sui-gueriæ, Vallis quoque aurea, Albusum, Mons rotundus, Aluacum, Camusetum, Villarambertum, Maluardatum, Cuyna, Argentina, Arpinum, Talloria, Conflentia, Mantonum, Armiramum, Vlgina, Thononum, Berguen, Sanctus Iulianus, Grandunum, sanctus Remigius, Mons Aginonius, Villagondranum, Rotulafellum, Interaquæ, Madarellum, Cheninum, & pleraque alia diocesium Grationopolitanæ, Geneuensis, Tarentasiensis. Id vero Humberto Sabauda procurante etiã factum fuisse ferunt, Eberardo Maurianensi Episcopo defuncto, vt Taurinensem in suas partes traduceret, nec in Taurino potiundo aduersaretur. Quod quidem per aliquot annos integrum, sed irritum tandem fuit.

ANNO CHRISTI MXXXIX. mense Martio, Vido Taurinensis Episcopus apud Conradum Cæsarem plurimum autoritate poterat, Mutinensiq; Ecclesiæ in honorem diui Geminiani dicatæ plurima conferri procurauit.

ANNO.

ANNO CHRISTI MXLV. post Vidonis Episcopi Taurinensis mortem Reguimirus aduocatur.

ANNO CHRISTI MXLVI. Henricus Conradi filius in Italiam descendit. Romæ Cæsar inauguratur, ab Amedeo Sabaudia Pedemontiumq; principe Humberti filio excipitur, quem & prosequitur: Taurinensis autoritatis priuilegia à parentibus accepta, inter cætera confirmari curat. Taurinenses, (ut suã Sabaudiam,) ab incursionibus Normannorum, Guilermo Montroliensi duce, qui totam lacerabant Italiam cõseruat, & Pedemontensis ideo suo merito cognominatus, isq; professus viuere lege Romana, quod omnino Pontificibus addictus esset.

Ex diploma
te dato Colo
niæ eo anno
Kal. Aprilis
regni Cõradi
14. imperij
12.

Ex ipso Cæ
saræ diplomate dat, Co
loniæ.
Et Sig. lib. 8.

Iidem.

Ex archiuis
ducal.

Ex moneta
argentea
Amedei.

Ea diploma
tedato Man-
tue eo anno
Kalen. Maii.
ind. 15.
Ordinatio-
nis 18.
Regnatis 8.
Imperatis 1.

EODEM ANNO, idem Henricus Romam rediens, dat Reguimiro Episcopo Taurinensi, (qui canonicorum ordinem, in Saluatoris templo recens constituerat) plures aliorum eius ciuitatis templorum redditus, exprimuntur diplomate templa diuorum Philippi, & Iacobi, Simonis, & Iudæ, Stephani, Martiniani, Eusebij, Martini, Arx etiam ad portam Turrianicam ciuitatis, cum molendinis, & piscationibus, (hodie porta Palatii dicta) omnes quoque dat decimas, & extra urbem, in hæc verba. Ecclesiam Cardinalem sancti Maximi in Quinto, sancti Stephani in Maliasio, nec non sanctæ Mariæ, & alia pleraque. Addit municipia, (curtes dictas) Alpinianum, Trufarellum, Lisinianum, Viliascum, Gruliascum, Saxinasum, Martiriascum, Panatianum, Romanianum, Mitianorum, Panariolum, Andisellum, Patianum, Balbianum, Alinianum, Santenam, Burgarum, Buriades, Medium, Scantaldicum, Carnianum, plebesque plurimas. Id tamen absente Sabaudum factum conijcias, quo præsentem vel audito, non hoc suis iuribus illatum vulnus fuisset, nisi forte cum Episcopo Sabaudus conuenisset.

ANNO.

Ex notis Georgij de Luserna Abbatis S. Soluti.
Idem.

ANNO CHRISTI MLXVI. obiit Taurini Beatus Gofelinus abbas Ecclesiæ sancti Solutoris, insignibus clarus miraculis.

Eo met ANNO decessit Taurini vir etiam sanctimonia plenus Anastasius, sepultus è regione beati Gofelini, in Ecclesia diui Solutoris.

ANNO.

Ex archiuis Pinerolien-sibus.

ANNO CHRISTI MLXIII. octaua Setemb. Adelasia filia Magnifredi Marchionis Secusini, vidua Humberti Saxonis, Sabaudorumque principum mater, Oddonis etiam Marchionis Lucentij vidua Taurini moram trahens in arce portæ Secusine, disertis tabulis fundat dotatque Ecclesiam Beatæ Mariæ Pinerolij, presentibus Petro, & Amedeo eius filijs.

ANNO.

Idem.

ANNO CHRISTI MLXX. Reguimiro extincto, Combertus Episcopus Taurinensi Ecclesiæ præficitur.

ANNO

ANNO CHRISTI MLXXVI. Adelasia pleraq; ad pias causas Taurinenſi huic Eccleſiæ legauit, locaq; ſacra in ciuitate extruxit.

EO ANNO Marchiones Romagnani Magnifredus, Arduco, Iacobus, & Nicolaus conſules Taurini, fœderatiuerunt, cum Taurinenſibus. Cumq; tunc in Charienſes hæc ciuitas bella moueret, pollicentur ſe ſe mutuò iuuare, idque bis in anno per quindecim dies continuos, & contra omnes, excepto Imperatore, comite Sabaudia, & Obberto comite Blandrate.

ANNO CHRISTI MLXXVII. menſe Decembri Amedeus Comes Sabaudia Henricum III. Henrici III. filium Alpibus Cinitijs ſuperatis per totam ditionem, atq; Taurini etiam excepit, & ad Canoſū Rhegienſis Agri oppidum deduxit, cum Gregorio ſeptimo Pontifice conciliauit, ſimul & Matilda Bonifacij Marchionis Thuſcia filia, Gotofrediq; Lotharingij vidua iuuantē.

EO met ANNO, & menſe Immilla Duciffa vocata, filia Magnifredi Marchionis Secuſie, & Adelasia ſoror, Taurini reſidens in Arce portæ Secuſina, fundat monaſterium S. Petri Romani apud Muſinaſcum.

ANNO CHRISTI MLXXVIII. obiit Taurini Immilla duciſſa dicta, iuxta patris cineres apud Diuum Ioannem condita, cui Adelasia ſoror ſucceſſit, Taurinumq; menſe Aprili ingreditur, ac plurima Abbatia Pineroliana confert, & quæ à ſore donata fuerant confirmat.

ANNO.

ANNO CHRISTI MLXXX. ciuitas Taurinenſis, tum bellis diſſidijsq; inteſtinis, tum peſte, tempeſtateq; & fulminibus iſta, deſerta diu, & inhabitata fuit. Errabant laborantes populi, pars maior Teſtonam ſucceſſerunt.

EO ANNO Humbertus ſecundus Amedei filius Taurino in Sabaudiam migrat. Adelasia vero in Valpergiam ſe recepit, aliquotque poſt annos proueſtiſſima ætate, & ſpectatâ triplici generatione, & à Ponticibus filia ſancti Petri nuncupata, è uita exceſſit in oppido Caniſculi ſepulta in templo diui Stephani.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCIII. menſe Nouembri, Amedeus ſecundus Humberti II. filius, princeps Sabaudia, & Pedemontiū, in auita iura Taurinenſium ſuccedit, ſeq; ſuis titulis, iam tum Dei gratia Comitem Burgundia, & Lombardia (vt diplomatis vtar verbis) vocabat.

ANNO.

Ex arch.

Taur.

Ex ſclu Romagn. ne familia, eo anno octauo

Kal. Decembris.

Verba ſunt contractus.

Alb. Cran. li.

ſ. c. 6.

Nauclerus

gen. 36.

Sabell. lib. 3.

9. Aeneid.

Bloridus.

Platina.

Heruelden.

Monac.

Bugatus.

Sig. variat.

Ex archi

Taurinenſi.

Ex arch. Taur.

inenſi, &

Pinerolen.

Ex veteri ta-

bula & di Cō-

ſolata affixa.

Ex arch. du-

cal. & notis

Fructuaris

Ex bulla Gre-

gorij datâ

Romæ Pôt.

anno. primo

in dictione

12. & alijs

aliquot.

Ex archiuſis

ducal.

Ex diploma

te abbatiæ

Ripalta.

Ex vetustissi-
ma tabula &
notis eius
Ecclesiæ.

ANNO CHRISTI MCIII. xx. Iunij, ceperunt Taurinen-
ses mitiore apparente cœlo, conciliatisq; amicitijs, desolatam iam sa-
tis urbem repetere, & incolere, quodam potissimum miraculo addu-
cti, quod in virum nobilem, ex Rauuadiorum familia multis annis
oculis captum claruit. Is enim votum diuæ Virgini Consolatæ voue-
rat, interque rudeta ædiculam vbi suapte sponte inuenit, lucem & illi-
co recepit. Mox hominum concursus, mox loco contiguo templum
Diuo Andræ dicatum erigitur, cum aliud ad Secusinæ portæ, arcem
(vt diximus) olim, euersum fuisset. Illi templo Thomas Silius, ex diui
Solutoris cœnobitis, ab Antistite Bremetensi primus prior præficitur.

ANNO.

Ex ipso di-
plomate ar-
chiui Taur.

ANNO CHRISTI MCXI. Kalen. April. Henricus V. Impera-
tor amplificat Taurinensium fines ad oppidum vsque diui Ambrosij,
quæ Romam Secusià itur, & eo toto itinere, euntium, redeuntium, pe-
grinantium controuersias, vult à Taurinensibus magistratibus co-
gnosci, & decidi, inq; præsidium fidei Cæsareæ, ipsos omnes recipit.
Confirmat Henricus V. anno 1116. & Lotharius anno 1136.

ANNO..

Ex diploma-
te.

ANNO CHRISTI MCXX. Episcopo Bosone Taurinensi, Ca-
lixthus secundus Pontifex ipsi Taurinensi Ecclesiæ per eam Adelasiæ
olim donata confirmat.

ANNO.

Ex archi Pi-
nerolien.

ANNO CHRISTI MCXXIII. Cal. Martij, idem Boso Episco-
pus Taurinensis, tunc Testonæ residens, plures confert Ecclesias Dal-
matio abbati Pinerolij, Synodalibus tamen iuribus reseruatis.

ANNO.

Ex notis Ec-
clesiæ Taur.

ANNO CHRISTI MCXXVIII. sepulto Bosone Episcopo
Taurinensi, Arbertus ad eam dignitatem erigitur.

ANNO.

ANNO

ANNO CHRISTI MXXXVIII. Amedeus secundus Sabaudie Pedemontiumq; princeps, ab Arberto Episcopo in ciuitatis iuribus auitis turbatur, Arbiter Petrus Archiepiscopus Lugdunensis eligitur, qui eas controuersias plane sedare non potuit. possessioni tamen Sabaudus semper innititur. Arbertus Testonam secessit.

Ex archiuis
Abbatie fan-
ti Sulpitij
Beugessani.
Ex tabulario
Eccl. Taur.
Guil. ventu-
ra in notis.

EO ANNO Amedeus Sabaudorum, & Taurinensium ope, ab Episcopo Astensi rogatus, Astam vi cepit, eiectionemque eum restituit.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCXL. III. Kal. Decemb. Idem Albertus Episcopus Taurinensis aliquot Ecclesias contulit Abbati Pineroliensi, hortante probanteque Innocentio secundo Pontifice Maximo, reseruatatis semper iuribus Episcopalibus.

Ex arch. Pi-
nerolij.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCXLIII. Idem Albertus Episcopus Pinerolium cœnobium alijs auxit Ecclesijs.

Ex eisdem.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCXLIX. Humbertus III. Amedei II. filius apud Sabaudos Taurinosque rerum potitur, vir pietate insignis.

Ex archiuis.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCL. CAROLVS Episcopus Taurinensis defuncto Arberto successit, Sabaudus infestissimus.

Idem.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCLV. Humbertus Sabaudus princeps Federicum Aenobertum Italiam ingressum Taurini excipi iussit, ipso autem apud Sabaudos degente, cumque tunc Carolus ciuitatis Episcopus ipsi Federico (vt aiunt) cum umbella, comitante clero obuiam fuisset, Cæsar ideo imperialia iura Episcopo in ciuitatem, absente nec audito Sabaudus contulit. Reclamant populi obstat Sabaudus. Huic

Otto Frisingensis lib. 2. cap. 15. Gaud Merula. Ex archiuis ciuitatis.

Charienses, Astenensesque vocati fauent. Hos Cæsar potentior igni dat & direptioni.

ANNO.

Ex ipso di-
plomate da-
to apud ca-
strum.

Auicianum
in territorio
Vercell. eo
anno 7. Kal.
Februarias
Indict. 7.
Ann regni 7.
Imperiij 4.

ANNO CHRISTI MCLIX. Idem Federicus Imperator Carolo Taurinensi Episcopo, hominem quò sibi in Adrianum Pontificem alliceret, (sicuti alios ita aucupabatur Episcopos) dat iura ciuitatis, & circū quemcumq; ad decimū lapidē, siue Milliare, Chariū quoq; oppidum, Aliuianū, Montem altum, Thesianum, Zauennam, (olim Gaiū dictū) Mercuriadē, Santenā, Burgarum, Testonā, Saxenarium, Carnianum, Sentalum, Laualdisium, Pancalerium, Campillionem, Pineroliū, Buriascum, Auillianam, Ripulas, Lanceum, Septimum, Clauasium, San Michele in monte Pyrgiriano, Decimas vallis Secusinae, & pleraque alia, alieni liberalis Cæsar.

ANNO.

Sig. lib. 13.

ANNO CRHISTI MCLXII. Federicus Cæsar Taurinum accessit, vbi Pisanos, & Genuenses, nouo inter se bello certantes, ad inducias adduxit, Berengario secundo Prouinciam à Massilia ad Druentiam flumen, & Alpes latis finibus, beneficiario iure contulit.

Ex notis Ec-
clesiæ Tauri-
nen.

EO ANNO Vullielmus secundus Taurinensis Episcopus, Carolo successit.

ANNO.

Idem.

ANNO CHRISTI MCLXVII. defuncto Vullielmo, succedit Carolus secundus Episcopus.

ANNO.

Ex arch. du-
calibus.

ANNO CHRISTI MCLXIX. Humbertus Sabaudus sese, ciuesque sibi restituit, Carolus Episcopus Sabaudum in ius coram Cæsare vocat, lis diu vertitur, excipientibus cum Sabaudis ciuibus.

Ex eisdem
notis.]

ANNO CHRISTI MCLXX. Amiso Episcopus Carolo secundo Taurinensi sedi sufficitur.

ANNO

ANNO CHRISTI MCLXXI. Milo Cardaneus extincto Amisone pastor Ecclesiæ datus est.

Idem.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCLXXIII. Martio, Federicus Imperator in Italiam per Sabaudiam, & Cottias Alpes redijt, Secusiam primâ urbem igne, & ruina vastavit, ut ceteris Italiæ ciuitatibus terroris exemplo esset, Taurino pepercit Milonis Episcopi precibus assiduis lenitus, utque suarum partium esset Episcopus.

Platina in Alex.

Chro. Germanie li. 13. Naclerus gen. 50.

ANNO CHRISTI MCLXXV. Federicus idem multis in Italia afflictatus incommodis, ope Taurinensium, quibus pepercerat, oportunè iam per montem Iouis, in Burgundiam transijt, inde ad suos in Germaniam facile transgressus.

Abbas Vespergen. Sig. li. 14. histor.

EODEM ANNO, cum relatum fuisset Taurinensem Milonem Episcopum in odium litis cœptæ à Carolo decessore suo, incendij Secusini authorem, & prædæ fuisse participem, Humbertus princeps Taurinum ingreditur, populatur, & quæ maxime Episcopi extarent omnia exportauit, census quoque annuos in publicum addixit, & sectionem damna pæsis Secusinorû adiudicari voluit (si damni æstimatio dari potuit) hinc lis coram Cæsare acrior, & vehementiores excitatæ tragœdiæ.

Ex diplomate Henrici 6. sub anno 1188. quod suo loco.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCLXXVIII. VI. idus Iulij Federicus Imperator iterum superatis Alpibus Taurini moram traxit, plurimaque priuilegia varijs contulit, maxime Rodobiensibus ob castra Conflentiæ Palestræ, & aliorum agri Vercellensis.

Ex archiuo Vercellen. & li. 1. Biffoni.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCXXXV. Taurini Gothofredus Imperialis aulæ Cancellarius legatus Cæsaris, sententiam tulit in Humbertum Sabaudie Comitè, indicta causa, Milone Episcopo Taurinensi instante. Quâ hic in possessionem mittitur Taurinensis ciuitatis, oppidorum Auillianæ, Ripæ altæ, medijs Carniani, & arcis Turretæ de quibus contēdebatur, ille vero spoliatus, & ob damna Ripolis, & Publiciæ iniecta, septingentis libris mulctatur, à quâ sententia reclamatum est.

Ex ipsa sententia in tabulario Ecclesiæ Taurin.

Eodem

Onuphrius
in vita Pōt.

EODEM ANNO, mense Nouembri, postquam Milo Episcopus Taurinensis Archiepiscopatu Mediolanensi successit, Lamberto Cribello Archiepiscopo, Pontifice maximo creato, & Urbano III. vocato: Ardoinus sedi Taurinensi successus est. Cribellæ autem gentis nunc adhuc extant apud Subalpinos Canelij comites splendidissimi.

ANNO.

Ex diploma
te Henrici
eius anni 9.
Maij dato
Basileę ex ar
chiuis ducal.

ANNO CHRISTI MCLXXXVIII. Ardoino Episcopo li-
tem prosequente, nec exequutione aliqua subsequuta, Federicus Cę-
sar, & Henricus filius sententiam duriores tulerunt in Humbertum
Sabaudum, minus litibus intendentem. Qua Sabaudus condemnatur ci-
uitatem Taurinensem Episcopo cedere, & bannum (vt vocant) Impe-
riale Sabaudum imponitur, omnibus suis ditionibus commissis, & secto-
rum arbitrio expositis. Qui interea ætate, & mœrore grauis mortem
obiit.

Ex archiuis,
& actis eisdē.

ANNO eodem, Thomas Humberti filius, patri succedit, sententiã
retractari curat, Henricus Federici filius causa cognita, iudicatum re-
parat, Sabaudi iura integra agnoscit, reclamante tamen semper Episco-
po. Sabaudum itaque toti ditioni restituit, Sedunensi sola ditione tunc
imperio reseruata.

ANNO.

Ex arch. ci-
uitatis.
Gaud. Meru-
la.

ANNO CHRISTI MEXCI. mortuo Federico Cæsare, Ardui-
nus Taurinensis Episcopus Sabaudum Taurinensesque ciues turbat.
ciuitate potitur, at seditione suscitata, ciuitate presul detruditur. Qui
cum clero apud Testonam oppidum, (cuius ruinis postea erectum
Moncallerium) secessit. Tandem restituitur Episcopus, ea tamen lege
ne amplius ultra quàm quæ Poli sunt cognoscat, publicis, & supremis
Sabaudum Thomæ restitutis iuribus.

Ex tabulario
Eccl. Taur. p
ctu dato Tau-
rini eo anno
xj. Kal. Agu-
sti Indiēt. xj.
signatū Mus-
fus notarius
imperialis
aulæ-

ANNO.

ANNO CHRISTI MEXCIII. longa lis atque dissidia inter
Episcopum Arduinum Taurinensem, & Merulum, ac Arducium Pio-
faschi dominos sopita sunt, cum hi Testonam oppidum, ipsamque ar-
cem Episcopo remittunt, Episcopus vero Publiciarum feudum cedit

Piofaschis

Piofaschis fratribus, qui præterea quingentas marchas argenti Episcopo numerant, & se eius beneficiarios agnoscunt.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCIII. Septembri, Arduinus Episcopus Taurinensis Testonæ, non integre conciliatis adhuc rebus confidens residebat, atque abbati Pineroliensi Bertramo nomine apud agrum Musinas cum aliquot erogat redditus.

Ex archiuis
Pineroliensibus.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCVI. Iacobus Episcopus Ardoino succedit.

Idem.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCX. Iunio, Otho III. Imperator Taurini aliquot diebus resedit, plurimæque priuilegia Ecclesijs concessit, maxime Ecclesiæ Ripaltæ. Tunc huic Cæsari aduersabatur Federicus secundus.

Ex diploma
te Ripaltæ.

EO ANNO, mensis Iulij XIII. Iacobus Episcopus conuocato clero, & Taurinensibus ciuibus oblabantem vetustate ædem diui Solutoris, & ipsius abbatiæ contractum graue æs alienum, ipsam contulit Petro abbati Clusino ea lege, vt Episcopo Taurinensi sacramento diceret, ære alieno liberaret, ædificijs ornaret, & cultui diuino satisfaceret, quod aliquot alij Episcopi confirmarunt quandiu Clusini eam operam nauarent, sed ad suos peculiare abbatum res ipsa tandem redijt.

Ex tabulario
Clusino.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCXIII. Diuus Franciscus ex Alisio Vmbriæ ciuitate, in Gallias iter faciens, Charij primum paupertatis Christianæ (quam profitebatur) sodalitium instituit, mox Taurini, ædiculæ sibi à ciuibus concessa Diuo Victori sacra, quæ Ruuerei patricij olim contruxerāt, aliud stabilijuit, quod nunc in templum & cœnobium præclarum abiit. Eo quoque tempore diui Dominici natione Hispani Predicatorum ordo in hac ciuitate sua accepit incunabula.

Ex notis
cœnobij
rum.

ANNO CHRISTI MCCXV. mense Maio. Cum Thomas Sabaudix Comes, non satis adhuc cum Taurinensibus conueniret, Vercellenses socios habuit, hoc pacto, ne ipsis inscijs & inconsultis quidquam cum Taurinensibus pacisceretur.

Ex archiuis
Vercellen.

Iidem:

ANNO CHRISTI MCCXVII. Iacobo Episcopo defuncto succedit Iacobus II. qui tandem imperialis aulae Vicarius, & totius Italiae legatus sua prudentia, & merito constitutus.

ANNO.

Ex arch. Taurinen. & libr. viridi.

Ex eisdem archiuis.

ANNO CHRISTI MCCXXII. die quinto Iulij, foedera inita inter ciues Taurinenses, simulque Iacobum Episcopum Taurinensem tunc adhuc Testonae degentem, cum Mamfredo Salutarum Marchione Bonifacii filio, Alexia Delphina Bonifacii auia consentiente. Bonifacius inter ciues Taurinenses ascribitur, mutua sibi inuicem auxilia pollicentur, maxime in Thomae Sabaudiae comitem, & eius liberos, qui post diutinas (vt aiunt) similtates Taurinensibus minabantur. Nec enim Bonifacium prius excipiunt, quam polliceatur se nunquam cum aliqua filiarum ipsius Thomae nuptum iri, nisi Taurinensibus astipulantibus, denique empturum se, & aedificaturum in ciuitate palatium. Quid non in Sabaudos tunc molitum est?

ANNO.

Ex tabulario Episc. contractu actio i gerbolanis inter Casellas & Ciriacum 6. Ianuarij eo anno.

Ex archiuis, & contractu gesto ad praeta Perosa eo anno 13. Iulij.

ANNO CHRISTI MCCXXVIII. Iacobus Episcopus Bonifacium Montisferrati Marchionem in suas partes vocat: Is vt Taurini pedem figere queat firmitus, se clientem siue vassalum Episcopi facit, hunc de recto feudo suo (vt vocant) inuestit: non tamen castrum sancti Raphaelis includitur, quod violenter ab ipso Marchione occupatum Episcopus protestatur, Iacobo à Ruuere ipsi Episcopo assistente.

EO ANNO Andreas Hugonis Burgundiae ducis, & Beatricis Delphiniae secundogenitus, Delphinus dictus Albonensisque Comes foedera percussit cum Taurinensibus, Pinerolensibus, ac Testonensibus, & in ciuem Taurini recipitur, eiusque posteritas: Palatium emet in ciuitate quod nunquam vendi queat, prohibetur etiam stata lege ne Genuenses, Astenses, Charienses, negotiatoresve alij ad Delphinatum accedant, nisi illi prius Testonae, Taurino, & Pinerolio transferint, quod nullos commeatu, annonamque Sabaudae comiti, vel suis suppeditare poterit, nisi pro arbitrio Taurinensium, quod opem in hostes omnes, in Sabaudum potissimum gnauiter feret. Bis quoque anno Taurinensibus mittet auxilia, & ea ad minus quinquaginta armorum equitum, milleque peditum, qui per mensem militabunt. Nec inconsultis Taurinensibus foedus aliquod, seu sanguinis vinculum cum Sabaudae faciet, liceat Delphino alia foedera iam cum Marchione Montisferrati inita, cumque Mediolanensibus,

Vercel-

Vercellenfibus, Alexandrinis conferuare. Et tueri consultis semper in omnibus ipsis Taurinenfibus. Idem & pollicentur Delphino Taurinenfes: confirmat Beatrix Bonifacij Marchionis Montisferrati filia, Andreæ coniux.

E O A N N O Kal. Decembris Federicus secundus imperator iubet Plofacenfibus, Bagnolis, Caburris, Bargianis, Publicijs, Scalingijs, & vallis Macij, ceterisq; patrię nobilibus, vt Taurinam ciuitatem inhabitent, & domos finguli edificent, atq; ita pacta cum Taurinenfibus inita vel ineunda confirmat.

A N N O.

Ex eisdem.

A N N O CHRISTI MCCXXX. Bonifacius Marchio Montisferrati Taurinum occupat, Priuilegia ciuibus confirmat, quę per Thomam Sabaudię Comitem, & Humbertum eius secundo genitum concessa fuerant, Abbatia sanctę Marię Brionę Cistertien. ordinis.

Ex archiuis
eius Abbatie
Brionę.

A N N O eodem Hugonus Episcopus Taurinensis, ex Cagnolorum nobilissima Vercellenfi familia, Iacobo defuncto succedit.

Iidem.

A N N O.

A N N O CHRISTI MCCXXXIII. Thomas Sabaudię Comes fuisset paulò ante Mediolanenfibus, qui in Pedemontanum agrum grassabantur, Cęsoq; Osimo militiae duce, Taurinensem ciuitatem, a Marchione Montisferrati occupatam obsedit, castrisq; trans Padum metatis, arcem, & turrin speculatoriam, in colle ad ripam fluminis prominentem extruxit, auxiliares Astenses fugauit.

San Georg.
in historia
Ferraten.
Gaudent.
Merula.
Cottus.
Bugatus.
Dem. Marchaneus.
Annales
Sab.

E O met A N N O Thoma defuncto Amedeus III. Sabaudię Comes patri successit.

A N N O.

A N N O CHRISTI MCCXXXV. XIII. Decemb. Pax icta inter Amedeum III. Sabaudię Comitem, ac Thomam primi Thomę filios, cum Hugone Episcopo Taurinensi. Quà pace Taurinenses fidelitatis sacramentum Sabaudo præstitere. Bonifacius vero Montisferrati Marchio (qui prius Margaritam Amedei III. filiam in vxorem duxerat, ac proinde dotis, siue alio nomine in Taurinum, & alia aliquot oppida aspirabat) iuribus cessit. Sabaudus vero Collegium castellum in feudū rescipiscenti ciuitati contulit.

Ex archiuis.

In tabulario
Episcopat.
Ex cōtractu
actō Taurini
14. Kal. De-
cembris.

ANNO CHRISTI MCCXXXVI. eadem pax cum Episcopo Hugone confirmatur, Ripolæ ceduntur Sabaudis, qui Ecclesiastica Episcopo relinquunt, idq; tractante Roberto de Guislardis potestate Taurinensi nomine ipsorum principum.

ANNO.

Ex archiuis
Abbatie Pi-
nerolij.

ANNO CHRISTI MCCXXXVIII. mense Febuario, Federicus secundus Henrici sexti filius Imperator Taurinum ingreditur, ab Amedeo Sabauda aliquot diebus splendidissime excipitur. Ille inter varia multorum populorum priuilegia, ea quæ à Cæsaribus, & Sabaudis principibus Pineroliensis Ecclesia acceperat fusissimè confirmat. Tunc erecti Ducatus Chablasi & Augustæ prætorie, comitalibus tamen titulis Sabaudie semper postpositi.

ANNO.

Iidem.

ANNO CHRISTI MCCXL. Hungono mortuo succedit Hugutio Episcopus Taurinensis.

ANNO.

Ex notis ei'
monasterij.

ANNO CHRISTI M^{cc}XLII. Innocentius quartus Genuensis Pontifex Maximus, Taurini à Thoma Sabauda Amedei tertio fratre excipitur. Thomas enim Pontificis ex fratre Thediso Flisco Lauania comite neptē, Beatricem duxerat, & iuribus in hac ciuitatem ab Amedeo donatus fuerat. Pontifex vero, (qui olim Fructuariensis Cœnobij monachus) illud, & alia monasteria perlustrat, pleraque ad pietatem singulis indulget.

Iidem.

ANNO CHRISTI MCCXLIII. & aliquot annis, mortuo Hugutione vacat sedes Taurinensis.

Ex archiuis
ducal.
Guil. Ventu-
ra Asten.

ANNO CHRISTI MCCXLIII. Taurinenses fidelitatis iam præstitæ memores, vno omnium consensu se se Amedeo tertio Sabaudie Pedemontiumque Principi supposuerunt.

Ex archiuis
ducal.
Cōtractu ei'
ani 16. Iulij.

ANNO CHRISTI MCCXLV. Amedeus tertius Sab. Comes Taurino potitus, ipsum simul, & Pedemontanā ditionem Thomæ fratri iterū cedit, suprema retēta autoritate, is porro Thomas primū iure vxorio comes Flandriæ vocatus est, à quo ad hæc vsque tempora Sabaudie principum ducumque linea foeliciter propagata est.

ANNO CHRISTI eodem Ioannes Episcopus Ecclesiæ Taurinensi, diu viduæ foeliciter adiungitur.

ANNO

ANNO CHRISTI MCCXLVI. Federicus II. Imperator, postquam anno superiore ab Innocentio quarto Pontifice Diris Ecclesiasticis damnatus foret, cum iam neptem Pontifex Thomæ Sabaudo collocasset, is Cæsar Taurinum ingreditur, togatos tot secum educens ad causam suam coram Pontifice (qui illuc accesserat) dicendam, ut togatorum agmen, par exercitui videretur. Thomamq; in odium Pontificis, opinionum numero potius, quam certo iure ea ciuitate spoliare nititur. Sed ad Parmensem obsidionem, quam Henrico filio reliquerat redire coatus est. Licet alij scripserint Taurinum tunc à Parmensibus exulibus occupatum, neque Cæsarem ingredi ciuitatem potuisse.

E O ANNO Federicus Cæsar Cremonæ pacem init cum Sabaudo, Matrimonium Mamfredi Lanceæ Cæsaris filij, cum Beatrice Amedei comitis filia tractatur, dies Taurini indicitur.

E o met ANNO inter tot de ciuitate controuersias, exurgunt aliquot nebulones, incogniti illi Taurinum conflagrarunt penitus, cuius factionis inquiritur à Ioanne Episcopo, nihil certi dicitur, vertitur suspitio in tenuiores plebis, qui potentioribus inuiderent. Tandem cum in turbas agendum esset, mitius processum: Præmulgato Innocentij quarti diplomate absoluti incendiarij, ita tamen ut damna passis satisfaceret: sic clam exolutis culpis, effectum est, ut mox reparata edificijs fuerit ciuitas, cum Dei potius quam hominum iudicium apud se formidarent sceleris conscij.

ANNO CHRISTI MCCXLVII. Amedæus tertius Thomæ filius comes Sabaudia, Duxq; Chablasi, & Augustæ Prætoriae, Taurinensium et possessionem adipiscitur, Thoma fratre interueniente, certis pactorum conuentionibus. Hoc inter cætera Ripolanis honorificum, ut si aliqua ex parte in futurum pacta cõuenta violarentur, ipsi Amedæus, Thomas, & Taurinenses, haberent Ripolanos arbitros, & perpetuos iudices.

ANNO CHRISTI MCCXLIII. mense Nouembri, cum Vullielmus vij. Bonifacij Marchionis Montisferrati filius, & Amedei Sabaudi ex Margarita filia nepos, ob certa dotalicia pacta Taurino adhuc potiretur, nec satis Thomæ secundo gratum foret, cui Pedemontana ditio obuenerat, is post sedatas Innocentij quarti Pontificis, & Federici secundi controuersias, ab eo Cæsare Taurinum ciuitatem, & arcem (quæ ad Pontem Padi tunc recens extructa erat) certiore dono obtinuit, simulque aliquot circumuicinas vrbes, Quæres Amedeum fratrem aliquantum commouit, deturbato maxime Ferratenfi. Sed compositis rebus Taurino Thomas quietius potitus est.

ANNO CHRISTI MCCXLIX. cum Thomas parum emolumentum ex eanuda donatione retulisset, & cauillis alia alijs inde exciperentur, addidit Federicus vectigalia, & portoria Taurinensia, & quæcunq; dubium omne summouere possent.

Blond. lib. 7.
secūd. decad.

Thomas Fafellius lib. 8.
post. decad.

Io. Cuspinianus in Federico secūdo.

Contractu celebrato Cremonæ 8. Martij. indic. 8.

Ex archiuis.

Ex priuilegio Ripolano eius anni 2. nonas Sept.

Ex ipso Federici 2. diplomate eius anni mense Nouembri 7. in distictione. dato Vercellis.

Ex archiuis diplomate mēsis Iunij.

Ex archiuis,
diplomate-
ius anni. i. i.
Kal. Iunij.

ANNO CHRISTI MCCLII. Vulliellmus Imperator confir-
mat ipsi Thomæ secundo donationem ciuitatis Taurini à Federico fa-
ctam, additis omnibus oppidis, quæ erant diœcesis Taurinensis. Tunc
autem illi diœcesi subiacebant Salutia, Mons Regalis, Charium, Sauil-
lianum, Cuneum, Fossanum, ac proinde iam tum etiam Subaudici iuris
effecta ea oppida, Innocentio Pontifice omnia approbante.

Ex tabulario
Chariensi &
notis Ga-
briellis vis-
quæ iurecon-
sulti Chari-
ensis.

EO ANNO cum Casalenses, & Papienses bella in Taurinen-
ses mouissent, & in conflictu Io. Episcopus captus ab illis esset, à
Thoma Sabaudo multà pecunià redemptus est, qui quoque castrum
Montisoli aduersus Astensium, & Chariensium insultus sustinuit, & ser-
uauit: quod cum Episcopo pertineret, Sabaudus cessum est, & iusto ven-
ditum præcio, ad Ecclesiæ euidentissima commoda. Illud postmodum
Chariensibus Sabaudus remisit, & tandem pacis conditionibus diru-
tum.

Ex archiuis.

EODEM ANNO v. Kal. Augusti, idem Thomas fœdus init cum
Astensibus, ipsisque auxilia pollicetur, & copiam facere omnium op-
pidorum Pedemontanæ ditionis pro eorum tutela, excepta (idq; di-
sertis verbis) sua ciuitate Taurinensi. Astenses quoq; mutua officia Sa-
baudo exhibent. Sed non diu perseueratum.

ANNO.

Ex archiuis,
& notis,
Guliel. & Se-
cun. veturæ
Astensis.
Nicolaus
Gilles.
Goffredus
ab Eccl. in hi-
stor. Salutia-
na.

ANNO CHRISTI MCCLIII. atrox prælium inter Thomam,
iunctis, secum Taurinensibus, & Astenses gestum ad montem Brunum,
vbi aduerso Marte captus Thomas, & in vinculis diu detentus, sed gra-
ues pœnas luerunt postmodum Astenses, vindicante aliquot post annis
iniurias, etiam Ludouico Gallorum Rege. Tunc Bonifacius puer Ame-
deo III. parenti in Sabaudia successerat, Dux etiam Chablaisij, & Au-
gustæ patris exemplo dictus.

ANNO.

Ex tabulario
Chariensi &
notis Gabr.
visq.

ANNO CHRISTI MCCLVII. mense Februario, Astensibus
Thomam adhuc in vinculis habentibus, eum ipsi Taurinis sollicitanti-
bus liberarunt, atq; eis remiserunt. Ad satis indigna tamen pacta ad-
ductus Thomas (vt libertati student omnes) ciuitati Taurinensi ce-
dere cogitur, ciuibus libertatē donare, Caburretū, Montisolū, Castelle-
tū padi, Collegium, Alpianum, & alia quædam iura remittere, addito
etiam quod liberatus à vinculis, mox Astam se conferret ad hæc confir-
manda in ingressu, & egressu ciuitatis, vt verba pactorum sonant, ex

clausu-

clausularum subtilitate, maiorem dolum, & fraudem detegentia, nec eum annum Astenfes inulti præterierunt, feuiente in eos Gallo, vti diximus.

ANNO CHRISTI MCCLVIII. Thomas Taurino exclusus ad Ricardum Cæsarem recurrit, qui iure cognito spoliatum in integrum restituit, donationes maiorum confirmauit, atq; iterum noua liberalitate contulit, pollicetur quoque se ad eam recipiendam ciuitatem iusta auxilia præstiturum.

Ex archiuis
Sabaudis &
rescripto ip-
sius Richardi
eius anni 14.
Kal. Aprilis.

ANNO eodem Ioanne Episcopo Taurinensi defuncto subsequitur Gaufredus.

Ex tabulario
Eccl. Taur.

ANNO CHRISTI MCCLIX. obiit Thomas secundus. Thomæ primi filius princeps Pedemontium, relictis Thoma, Amedeo, & Ludouico liberis.

Ex archiuis.

ANNO CHRISTI MCCLX. mense Decembri, heremitarum numerus è speluncis, & ergastulis egressi per ciuitatem Taurinensem, Charium, Astam, & alias subalpinas nouo exemplo, nudata terga flagellis aculeatis cedunt, ad vsq; largum cruorem, pœnitentiam exclamantes. Permulti inde à flagitijs reuocati, ablata restituere, voluptatibus nuntium remittere, reconciliari mutuo, mutuas amicitias exposcere. Inde flagellatorum in hodiernum diem creuerunt pia sodalitia.

Ex notis
Guillelmi
Venture.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCLXII. Carolus tunc comes Andegauensis Ludouici VIII. Francorum regis filius, & diui Ludouici frater, ad regnum Neapolitanum aspirans in Manfredum gnatum Federici II. Cæsaris, cui Sabaudus fauebat, suggerente Urbano tertio Pontifice, fauente etiam Guilielmo Marchione Ferratenfi, Taurinū inter cōtendentes occupat, & alias aliquot Longobardiæ vrbes. Inde nouæ bellorum faces per annos multos suscitata.

Idem Ventura
Astenfis.

ANNO CHRISTI MCCLXIII. Taurinum à Bonifacio Amedei III. filio adolescente viuacissimo Sabaudia Comite obsidetur, sed ipse incautior eruptione à Gallis Andegauensibus facta, Marchione Ferratenfi, & oppidanis, capitur, captus turri includitur: Ibi confectus mœore dies clausit, Maurianam translatus ad maiorum sacros loculos.

D. Machane
us.
Gaud. Merula.
Symphoriā.
Campeius.
Guil. Parad.

ANNO CHRISTI MCCLXIII. Petrus Sabaudia comes Thomæ primi filius, Bonifatio ex fratre nepoti succedens, de eius interitu grauem vindi&am sumpsit: Taurinum obsedit, & tandem expugnauit, expilauit. Turrim ad portam Secusinam, qua inclusus ne pos interierat dirruit. Taurinorum tandem erecta cornua represit, & aliquantum domauit, mansuetissima aliquando futura.

Idem.

ANNO.

Ex archiuis
Sab.&ex ip-
fis tabulis.

ANNO CHRISTI MCCLXVI. atrox bellum in Astenſes Tau-
rinorum focios geſtum pro retinenda ciuitate Taurinenſi, Petrus co-
mes, Philippusq; frater, nec non tres Thomæ ſecundi filij intererant,
Thomas inquam Amedeus, Ludouicus. Ancipiti Marte decertatumt,
Hi tres nouiſſimi fratres bello capti ab Aſtenſibus, Aſtenſium potiſſi-
mis cæſis.

Ex ipſis tabu-
bulis x. Kal.
Iunias.

E O ANNO pax inita, liberati fratres Sabaudi, & certis conuentio-
nibus, commeatum tutum Aſtenſes per ditionem Sabaudam à comite
impetrarunt, ea tamen expreſſa lege, ne armati, niſi gladiolo, neque
turmatim ſolum Sabaudum peragrarent.

ANNO.

Ex archiuis.

ANNO CHRISTI MCCLXVIII. menſe Martio, obiit Pe-
trus Sabaudia comites Dux Chablaiſij, & Auguſtæ ſine maſculis, cui Phi-
lippus frater Burgundia comites ſucceſſit, Pedemontanis vero Thomas
tertius Thomæ ſecundi filius præfuit.

ANNO.

Secundus
Ventura.
Ex archiuis
Ducalib.

ANNO CHRISTI MCCLXXIII. Thomas tertius Pedemon-
tium princeps Thomæ ſecundi primogenitus Taurinum inuaſit, auxi-
liaribus Burgundicis copijs & Gallicis ſuffultus, Othone Burgundia
comite authore, cuius ſororem Guietam hic Thomas duxerat, Hugo-
nis filiam, & Alexiæ: quæ Alexia ſecundis nuptijs Philippo Sabauda
iuncta erat. At Ferratenſis Marchio Guilielmus, Bonifacij filius, Aſten-
ſes quoque armati adſunt, atrox & cruentum prælium ad Sangonis flu-
minis planiciem non procul à Taurino: dubie fatiſ, & ad omnem euen-
tum aliquandiu conſlictum, ſed Sabaudis fortuna infeſtior quod Tau-
rino Ferratenſis potitus ſit.

ANNO..

Ex ipſo con-
tractu & ſta-
tutis.

ANNO CHRISTI MCCLXXX. menſe Auguſti Thomas fuga-
to Guilielmo Ferratenſi Taurinum recipit. Cum Taurinenſibus certa
pacta init quibus leges, & ſtatuta dictat, & olim à Thoma patre condi-
ta confirmat.

E O ANNO mense Septembri, Thomas Guillelmum Ferraten-
sem assiduo bello eo usque fatigat, ut in Hispaniam eum confugien-
tem apud Valentinos Allobroges interceperit, captum in arcem
Petrocastream ad Rhodanum traduxerit, ubi diu in vinculis homi-
nem detinuit. Pace tandem inita, Taurinum perenni iure Sabauda ce-
ditur, & quaecunque ab ea ciuitate dependebant, idque ipse Marchio
extra vincula confirmat, & nunquam in Sabaudum bella moturum
pollicetur, poena addita octo millium librarum Turonensium, praedibus
eius rei causa datis.

Ex archiu-
is ducal. in ip-
sis tabulis eius
ann.

Saëgeorgius.

Merula.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCLXXXII. idibus Maij, Thomas tertius
mortem obiit, cui successit Philippus primogenitus, adhuc puer, qui
inter ceteras Subalpinæ ditionis vrbes Taurinum adipiscitur, tutore
Amedeo quarto patruo.

Ex archiu-
is.

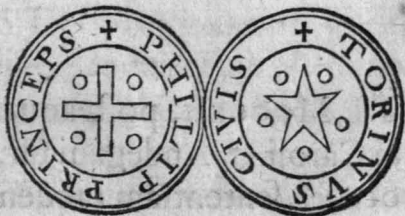
ANNO CHRISTI MCCLXXXIII. mense Septembri, mor-
tuo seniore Philippo Sabaudia, & Burgundia comite, successit Ame-
deus quartus ex Thoma secundo fratre nepos, eo quod Thomas tertius
primogenitus mortem obiisset, pupillum Philippum reliquisset, &
forte Amedeus tutor preualuisset, primogenituræ ordine luxato, hinc
rixarum bellorumque seges, sed ea decisa, excisaque tandem: nescio
quid tamen semper noui pululante.

Ex archiu-
is.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCLXXXVIII. Philippus à Sabaudia
sui iuris effectus, Taurini monetas in possessionis argumentum cude-
bat, & se modestiæ gratia, ut apud Turonenses Gallorum rex Turo-
num ciuem, sic se Philippus apud Subalpinos Torinum ciuem inscri-
bebat.

Idem.

Ex moneta
argentea.

ANNO.

G

ANNO

Ex archiu
Sab.
Sangeorgius
Petrus Aza
rius.
Coirus.

ANNO CHRISTI MCCXC. quarto nonas Iunij, Amedeus quartus Sabaudia comes, controuersijs cum Philippo ex fratre nepote sedatis, ab Astenfibus in Tutatorem ciuitatis vocatus, cum magno Sabaudorum exercitu Alpes superat, à Philippo Taurini excipitur, Astā inde ingreditur, idq; octauo idus Iunij, & Ferratensem Marchionem hostem semel, atq; iterum fugat & comprimit.

ANNO.

Ex notis Ec-
clesiæ.

ANNO CHRISTI MCCC. Gaufredo Episcopo succedit Theodisius.

Ex ipsi tabu-
lis eius anni
8. idus Decē-
bris.

EODEM ANNO Philippus Taurinum moribus reformauit, illam etiam ludi Aleæ perniciosam licentiam abrogauit, quod ab eo ludo blasphemiae proueniret, rixæ, & cædes suborirentur, & vectigal quod ex eo ludo proueniebat, commutauit in salis vectigal, & quædam alia communi omnium consensu sanxit.

Ex archiu
dualib.
Georgius
Merula.
Baptista
Egnatius.

ANNO CHRISTI MCCC. Februario, Philippus Pedemontium princeps ab expeditione orientali longaq; nauigatione triumphans redit, & Bonifatio octauo Pontifice auspicante Isabellam Guillelmi Achaia, & Morea principis (Quem paulo ante Michael paleologus expulerat) unicam filiam, & heredem uxorem habet, simulq; Taurinum aduehantur, proceribus Graecis comitantibus, & magno cum apparatu excipiuntur, principesq; Achaia & Morea salutantur, quæ Morea olim Peloponessus appellabatur.

ANNO.

Sangeorgius
Blond. lib. 9.
2. ducal.
Coirus.
Conradus
Vecerius in
vita Hærici.
Io. Cuspina-
nus in Henri-
co.

ANNO CHRISTI MCCCX. Philippus Sabaudus Pedemontium Achaia, & Morea princeps. Taurini excipit Hæricum VII. Lucemburgen. & Margaritam Brabantiam Augustos, quos Amedeus Sabaudie comes Caesaris sororius siue Aelius comitabatur, atque tunc Taurinæ ciuitatis amplitudo duodecim millibus equitum hospicio suscipiendis capax visa fuit.

ANNO.

Ex archiu
dual. & ipsa
sententia.

ANNO CHRISTI MCCCXII. posteaquam Henricus Caesar Robertum Sicilia Regem Caroli II. Andegavi filium non semel debellasset, in iudiciū etiam vocasset, sententiam tandem in eum tulit, quæ per duellis declaratus fuit, eiusq; ditiones prædæ, & direptioni data, commissæ, & (ut vocant) banno imperiali expositæ, ac proinde Taurinū ab omni

Andega-

Andegauenſi occupatione liberatum, ſi quid amplius in eam ciuitatē ex Caroli primi inuaſionibus poſteritas forſitan aſpiraret.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCXXIII. xvi. Kal. Nouembris, obiit Amedeus quartus Sabaudiaē comes relicto Edoardo filio comite, quo cum etiam Philippus de iure primogenij contendere nixus eſt, ſed quietior redditus, ſibi adauctis redditibus.

Ex archiuſ
dualib.

ANNO CHRISTI MCCCXXIII. mortuo Thediſio Epifcopo Taurinenſi, ſucceſſus Guido Epifcopus.

Ex tabulario
Eccleſie.

ANNO CHRISTI MCCCXXV. Philippus cum Taurinis aliquot incurſiones in Papienſes fecit, (vt in eos diutinum bellum arſerat) cauſa videbatur, quod ab Henrico vij. Philippus Vicarius imperij in ea ciuitate conſtitutus fuiſſet, vt in permultis alijs, quod ideo ingenti ere ciues illi Philippo nexi eſſent, qui nihil ad eorum tutelam non profude rat. Pax tandem Taurini acitata, perſolutis à Papienſibus ipſi Philip po tredecim mille florenis auri puri:

Ex ipſo con
tractu pacis
eius anni ce
lebrato Tau
rini 9. Kalē.
Iunias.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCXXIX. Nouembri, mortuo Edoardo comite Sabaudiaē ſucceſſit Aymo frater, probitate admirabilis.

Idem.

ANNO CHRISTI MCCCXXX. Philippus princeps veſtigal ſa lis, & alia quædam tributa Taurinenſibus remittit, certo annuo cenſu referuato.

Ex tabulario
ciuitatis,
& reſcripto
eius anni 15.
Kal. Iulias.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCXXXII. Taurinenſes à Roberto rege, & Marchione Ferratenſi alleſti defecerunt, ſed mox à Philippo recepti authores proditionis proſcripti.

Ex ipſo tabu
lario & actis.

ANNO CHRISTI MCCCXXXIII. Philippus bella geſit in Ro bertum Regem Siciliaē, cui adhærebat Marchio Montisferrati: conſli ctus habitus apud Tegeronū, Hugone à Baucio Senefcalco (vt vocāt) & totius militiæ duce.

Ex archiuſ
dual.

ANNO CHRISTI MCCCXXXIII. v. Cal. Octobris obiit Philippus princeps Pedemontium Achaie, & Moreæ, ſepultus Pinerolij, cui Iaco bus filius ſucceſſit, & Taurinum ingreditur.

Ex iſcriptio
ne ſepulchri
apud Franci
ſcanos Pine.

Ex tab. Char.
& notis Ga-
brielis Vif-
quæ iurecon-
fulti.
Ex testamen-
to dato Nea-
poli mēse Ia-
nuario 1343

ANNO CHRISTI, MCCCXXXVII. magno Taurinensium incom-
modo Charienses inter se dissidentes, se sponte Roberto Calabriae regi,
illac ad Italicam expeditionem trāseunte dederunt, & annis fere quin-
que illi oppido dominatus est, quod tandem supremis tabulis, liberta-
te donavit, cum Ioannam ex Carolo filio neptem heredem reliquisset,
minus ad tutandos remotos populos idoneam.

ANNO.

Ex archiuiis
ducal.

ANNO CHRISTI, MCCCXXXIX. mense Martio Beatrix filia
Renaldi Marchionis Ferrariæ vxor Iacobi principis Taurini maximo,
cum apparatu excipitur.

ANNO.

Ex archiuiis.

ANNO CHRISTI MCCCXLIII. mense Iunio, defuncto Aymo-
ne Comite Sabaudie succēssit Amedeus V. Viridis cognomine.

ANNO.

Ex Ecclesie
notis.

ANNO CHRISTI, MCCCXLV. defuncto Guidone, succēssit
Vulielmus eius nominis tertius Episcopus Taurinensis.

Ex archiuiis
ducal.

ANNO CHRISTI, MCCCXLVI. secundo nonas Augusti ciuitas
Taurinensis fidei clientelaris iusiurandum Iacobo à Sabaudia prin-
cipi Pedemontium Achaie, & More perfoluit.

Ex tabulario
ciuitatis &
Charij.

ANNO CHRISTI, MCCCXLVII. mense Maio, Charienses ma-
gno Taurinensium commodo se se vltro Amedeo comiti Sab. & Iaco-
bo principi Pedemontium supposuerunt, & non multo post Monte
regalenses.

EODEM ANNO, XVI. Kal. Septemb. idem Iacobus eam suam ciui-
tatem Taurinorum plerisque donavit priuilegijs, quæ subinde semper
confirmari enixè curauerunt.

Ex archiuiis
ducal.

ANNO CHRISTI, MCCCXLVIII. mense Decembri post lon-
ga prelia inter Sabaudos Amedeum, & Iacobum, item Ioannem Mon-
tisferrati, Marchionem pax Taurini icta Clementis VI. Pontificis ma-
ximi oratoribus in eam rem missis, & cessit Ioannes Sabaudus ius om-
ne quod in ea ciuitate prætendebat, ita tamen vt Taurinensibus igno-
tum esset, qui Ferratenfium partium fuissent. Tunc Taurini Nicolaus

à Ruuere

à Ruuere ciuis primarius demandatam gladij potestatem habuisse legitur.

ANNO.

ANNO CHRISTI, MCCCCLIII. defuncto Vullielmo Episcopo eligitur Thomas à Sabaudia Philippi Principis Pedemontium filius, Iacobi frater.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCCLX. defecit Iacobus princeps ab Amedeo Sabaudia comite, varia disidia, & motu lites, in ius vocatus Iacobus, sententià damnatur, in iudicati executionem armatur Amedeus, & triplici agmine Vngarorum, Apulorum, cum suis Sabaudis Subalpinos premit, Iacobum bello capit, in vincula Ripolis conijcit, Sauillianum expugnat, & populatur aliaque renitentia oppida.

EO ANNO, mense Martio, Taurinum ab Amedeo in deditionem accipitur, liberantur ciues varijs oneribus à Iacobo impositis, auctatur ciuitas amplissimis priuilegijs. Adduntur certæ leges ne vnquam ciuitas, alteri quam vni supremo Sabauda parere debeat: compensetur alijs oppidis Iacobus, & alia quædam ad mores, & ius reddendum opportuna cauentur. Hoc addito, ne proscripti homines ob tentatam tempore Philippi rebellionem, vllò vnquam tempore ab exilio reuocentur, intromittantur.

EO ANNO, idem Amedeus nobilitatem Pedemontanæ priuilegijs, & immunitatibus illustrat salis quoque vectigal confirmat.

EO ANNO, paciscuntur principes, Taurinum Amedeo comiti ceditur, qui Iacobo permutationis iure confert pleraque Sabaudie remotiora oppida. Qualia sunt, Conflentium, Turnonum, Sallanchia, Bellofortensis regio, & castella aliquot, ad quæ, velut in vltimas terras, Iacobus quodammodo relegatur, dū interim Ludovicus Rauoria Domefini Gerbasijque regulus, Taurinensis ciuitatis, & aliarum Subalpinarum vrbium pro Amedeo possessionem adipiscitur, & moderatiorem suscipit.

EO ANNO, Pridie nonas Iunij, Amedeus comes Taurinum triumphantis instar ingreditur, quicquid à Taurinensibus rogatur eis liberissimus confert, priuilegia amplificat, statutis ornat salutaribus.

Ex notis Ecclesie.

Ex tabulario & notis Sauiliani. Ex ipsa sententiâ lata Ripolis mense Ianuario eius anni.

Ex tabulario ciuitatis diplomate dato Montis Calerij eo anno 24. Maij.

Ex ipso rescripto pridie idus Aprilis.

Ex rescripto dato Lancei 11. Maij eo anno.

Ex notis ciuitatis.

Ex ipso re-
scripto.

ANNO CHRISTI MCCCCLXI. mense Octobri, Amedeus comes Sabaudia, Taurinensem iterum libertatem immunitatemq; validioribus verbis confirmat.

Ex ipso con-
tractu.

ANNO CHRISTI MCCCCLXII. mense Iulio, Iacobus tertius nuptias cum Margarita filia Guichardi principis Bellioci peragit, defuncta secunda Sybilla à Baucio, perq; eas contractas necessitudines tandem in gratiam redijt Iacobus, & consentiente Amedeo ad Subalpinos reuertitur, ac Taurinum cum vxore venit, Amedeum vt saluaret, & exoraret.

Ex notis Ec-
clesia.

EO ANNO, mortuo Thoma à Sabaudia praefule dignissimo succedit Bartholomeus Episcopus Taurinensis.

Ex diploma-
te dato Ri-
polis eo an-
no 27. Aug.

ANNO CHRISTI MCCCCLXIII. mense Augusto, Amedeus comes humanissimus Taurinam ciuitatem Iacobo principi reconciliato confert, beneficiario supremo iure retento, atque ipsis mandat ciuib; parere Principi.

Ex tabulario
ciuitatis.

EO ANNO VI. idus Septembris, Iacobus princeps Taurinum ingreditur, & concessa ab Amedeo priuilegia confirmat.

ANNO.

Ex ipso Cae-
sareo diplo-
mate.

ANNO CHRISTI MCCCCLXV. mense Maio, Camberij Carolus III. Imperator inter pleraq; antiqua Sabaudorum priuilegia, illud confirmat, supremi iuris, & authoritatis in Taurinensem Episcopum, prout in omnes alios ditionis Sabaudae, siue cisalpini, siue trasalpini fuerint.

Ex archiu-
s ducal. & ciui-
atis.

ANNO CHRISTI MCCCCLXVI. mense Maio, defuncto Iacobo Pedemontium Achaia, & Morea principe, relictis Philippo, ex secundo thoro: & Amedeo, ac Ludouico, ex tertio filijs: inter primos duos de iure primogenij orta controuersia, cumq; Philippum pater abdicasset, Amedeum hunc Taurinenses exceperunt: in quem Philippus bellum mouit, & ipsi Sabaudiae comiti, qui Amedei tutelam susceperat, & eis aliquandiu restitit.

Ex ipso di-
plomate ei⁹
anni 13. Iulij

EO ANNO, mense Iulio, Amedeus Sabaudiae comes, cum Amedeo pupillo Taurinum ingreditur, omni veteri praerogatiua, & singulari authoritate ciuitatem exornat: illud inter caetera acceperunt, de praedijs rebusq; immobilibus in ciuitatis censum referendis.

ANNO.

Ex diploma-
te eius anni
die 24. Iunij

ANNO CHRISTI MCCCCLXVIII. mense Iunio, idem Amedeus comes Taurinum denuo ingreditur, & suo tutorioq; nomine Amedei pupilli prisca ciuitatis confirmat priuilegia.

ANNO CHRISTI MCCCLXIX. mortem obiit Philippus sine prole, cui Amedeus frater tranquillior factus successit.

Ex notis ei⁹
templis.

EO ANNO mense Martio, Amedeus comes Taurinum aduenit, quo arbitro acribus bellis datus finis, quæ bella inter Galeatium Mediolanensis Ducis filium comitem Virtutum, & Othonem Brusiensem Ducem, simul & Ioannem Marchionem Montisferrati intercesserant.

Ex archiuis
ducal.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCLXXIII. defuncto Bartholomeo Episcopo succedit Ioannes secundus, qui Cardinalis à Clemente VII. Roberto Gebennensi factus Auenioni.

Ex notis Ec
clesiæ.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCLXXVII. Nouembri, Amedeus comes beneficiario iure largitur Amedeo principi ciuitatem Taurinam, montem Callerium, Pinerolium, & aliquot alias, fideiq; clientelaris sacramentum comiti à Principe exhibetur.

Ex ipsis tabu
lis 20. Noue
bris.

ANNO CHRISTI MCCCLXXVIII. mense Februario, & Martio, Amedeus princeps à ciuibus Taurinensibus ipsum etiam sacramentum sigillatim exigit, quod supremo domino præstiterat, ille vero ciuitatis priuilegia confirmat.

Ex tabulis
15. Februar.
& 8. Martij.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCLXXX. mense Septembri, Amedeus princeps Pedemontium, Achaia, & Morea vxorem duxit Catharinam filiam Amedei comitis Gebennensis, quam Taurinum magnis populorum plausibus deduxit.

Ex ipso con
tractu 7. Se
ptembris.

ANNO CHRISTI MCCCLXXXI. mense Februario, Ludouicus Francorum Rex, in Pedemontanam ditionem, & Caroli Andegaui prisco iure aspirans, discussis rationibus, iuri cessit vniuerso, quod haberet vel habere posset in toto Pedemontano agro, ac proinde Taurinensi ciuitate, idque in gratiam Amedei Sabaudia comitis, & Sabauda posteritatis.

Ex tabulis
eo anno 9.
Februar.

EO ANNO Kalendis Augusti, Auspicijs Amedei Sabaudia comitis, idque Taurini pax insignis illa inter Venetam, & Genuensem

Ex archiuis
ducal.
Blond.
Coirus.

respu-

Iustinianus
in histor.
Genuen.

respublicas ieta est, cum insulam Tenedon inter eos controuerfam, aliquot iam ante annis Sabaudo relictam, vno ore confirmarunt.

ANNO.

Ex archiuus
dual.

ANNO CHRISTI MCCCLXXXIII. Kal. Martij, obiit Amedeus v. Sabaudia comes. Cui Amedeus vi. dictus Ruber successit.

Ex rescripto
dato Ripolis
eo anno
13. April.

ANNO CHRISTI MCCCLXXXIII. mense Martio tumultus ingens Taurini suscitatus, explicatis etiam vexillis in villam Grassream apud Groliafcū, quod quāuis coloni sint finium Taurinensiu, parere recusarent, nec à vi & maleficio abstinere, in eos impetus armata manu factus, exportata magna vis frugum, pecoris, armenti, & alia bellico furore commissa, diruti quoque muri Groliafcenses, & iam tecta solo aquabantur, nisi Ripolas ad Amedeum comitem refugissent, qui clementissimus parcere subiectis voluit.

ANNO.

Ex archiuus
dual. cōtra
ctū eius anni
10. Iulij.

ANNO CHRISTI MCCCLXXXVII, mense Iulio Taurini Ioannes Lascaris Colofæus Constantinopolitanus, aliquotque alij satrapes beneficiario iure comitatum Cephalonia, & alia quædam ab Amedeo Iacobi filio principe Achaia acceperunt, & Taurini sacramentū fidei, obseruantiaq; præstiterunt, polliciti etiam omnem operam atque opem ad eas oras, siue recipiendas, siue retinendas. Sed cum lentiorē se præberet Amedeus, Margarita Duratia, iamque Sicilia Regina Achaia aliquot post annis inuadit, tum Ferdinando Rhodienfis ordinis magno magistro eas Achaia oras vendit, multum, & frustra Sabaudo reclamante. Hæc in Sabaudum gesta, tum in Turcicas manus Achaia, & Morea decedit.

Ex tabulis
eius anni 10.
Maij, & 28.
Septembris.

ANNO CHRISTI MCCCLXXXVIII. Taurini publica summa hilaritatis testimonia edita, ob Barcillonenses Alpinos populos, qui se vltro Amedeo comiti, & Amedeo principi dediderunt, hinc princeps, Dux etiam Valmontium dictus. Nec multo post eo anno Nicienses maritimi Amedeum Comitem supremum dominum aduocarunt.

Histo. Salut.
Nic. Giles.

ANNO CHRISTI MCCCLXXXIX. Clemens Pontifex Auenione Ioannem Cardinalem Taurinensem Lutetiam ad Carolum sextum Regem legauit, pro Sicilia rebus lapsis erigendis, idemq; Cardinalis regem, Aunionē deduxit, vbi rebus Siculis consultum est, & Ludouicus Andegauus Ludouici filius rex coronatus.

ANNO

ANNO CHRISTI MCCCXCI. Kalendis Nouembris, obiit Amedeus VI. Sabaudia comes non sine veneni suspitione, quo etiam crimine infimulatus Achaicus Amedeus, se manifestè purgavit. Amedeo sexto, septimus Amedeus successit.

Iidem.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCXCV. Thomas Federici filius, Marchio Salutarum bello captus apud Monasteriolum oppidum: inde Saulianum, mox Taurinum traductus, vinculis ibi biennio integro mancipatur ab Amedeo principe Iacobi filio, quod sacramentum clientelare Sabauda denegaret. Tandemq; tractante Inguerra quodam Conciaci regulo, qui Astæ pro Aurelianensi duce præsidebat liberatus est, persolutis prius viginti duobus millibus, & quingentis ducatis Genuensis notæ, sacramento denique principi solenniter dicto.

Ex archiuis
dual.
Et historia
Salutiana.

ANNO CHRISTI MCCCXCVI. Azo Salutianus Thomæ patruus aliq; Salutianæ gentis factum Thomæ approbant.

Ex ipso con-
tractu eius
anni 1. Se-
ptembris.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCXCIX. dissidijs subortis inter Amedeum Achaicum, & Theodorum Ioannis filium Marchionem Montisferrati pluribus de rebus, & oppidis, Arbiter Ioannes Galeatus dux Mediolani vtrinq; electus, qui super omnibus cognosceret, excepta ciuitate Taurinensi, quæ sine dubio supremi iuris Sabaudi censebatur.

Ex cōtractu
dato Papiæ
eo anno 30.
Ianuarij.

ANNO CHRISTI MCCCC. super eisdem dissidijs arbitrium datum Amedeo VII. comiti Sabaudia.

Litteris da-
tis Clauasij
22. Nouēb.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCCII. mense Maio post Amedei Achaici mortem nullis masculis relictis, succedit in Subalpinis, & Taurinis. Ludouicus frater, qui etiam dictus Achaia, & Moreæ princeps Taurinum ingreditur, & ciuitatis priuilegia confirmat.

Ex inscrip-
tione tumu-
li Pinerolij
apud Fran-
ciscanos ei⁹
anni 7. Maij
Ex archiuis

ANNO CHRISTI MCCCCIII. mense Augusto Ludouicus ducta vxore Bonna à Sabaudia sorore Amedei VII. Comitis Sabaudia, eam Taurinum deduxit, obuijs, & plaudentibus populis.

Ex cōtractu
dotis eo an-
no Cāberij
24. Iulij.

Ex Histo. Sa-
lutiana.

ANNO CHRISTI MCCCCIIII. Septembri Amedeus Comes Sabaudia superatis Alpibus Taurinum ingreditur, à sororio Ludouico splendidissimæ excipitur. Illicque cum Theodoro marchione Ferratenfi fœdera ineuntur, cui Marchioni Margarita filia Ludouici principis despondetur.

Ex ipfistabu-
lis 15. Febr.

ANNO CHRISTI MCCCCV. Februario Ludouicus princeps priuilegia à maioribus concessa Taurinensibus confirmat, illud maxime de vectigalibus per ciues imponendis ad decennium.

Ex diploma-
te dato Mas-
siliæ eo anno
11. Kal. No-
uemb. anno
Pont. 11.
Hierony. Ca-
gnolus in
proemiō ff.
Iacobinus
de S. Geor-
gio in tracta-
tu feudorū.

EO ANNO, Octobri Benedictus XIII. Pontifex maximus instante Ludouico principe, Academiam siue omnium scientiarum vniuersitatem Taurini instituit, quæ prius in Vercellensi ciuitate multis retro actis seculis viguerat, sed iam senescebat, iacebatque ob bella flagrantia, & ciuium factiones, vt aliæ fere omnes Italica, hac excepta Taurinensi, quæ sub ditione Sabauda pace fruebatur. Et hanc ciuitatem tunc ipse Pontifex omnium antiquissimam iure optimo pronunciauit, ciuitatis Episcopo Academia Cancellario declarato.

ANNO.

Ex historia
Salutiana.

ANNO CHRISTI MCCCCVII. mense Februario, Taurini post longa dissidia, pax icta inter Ludouicum principem, & Theodorum Marchionem Ferratensem: Amedeo Sabaudia comite tractante, qui Comes non multo post sororem Ioannam vxorem dedit Ioanni Iacobo, filio Theodori Ferratensis.

ANNO.

Idem.

ANNO CHRISTI MCCCCX. mortuo Ioanne II. Episcopo, & Cardinali, succedit Aymo à Romagnano.

Ex tabulis
eius anni 8.
Aprilis.

ANNO CHRISTI MCCCCXI. pax perennis inita inter Amedeum Comitem, Ludouicum principem, & Theodorum Marchionem Genuensimus comprehensis.

Et diploma-
te dato Bude
eius anni
Kal. Iulij.

ANNO CHRISTI MCCCCXII. mense Iulio Sigismundus Imperator Pontificis summi exemplo priuilegium concessit Ludouico principi erigenda Academia, & vniuersitatis Taurinorum, ad instar Parisiensis, Aurelianensis, Bononiensis Montispeffulani, & huiusmodi aliarum vniuersitatum.

Ex ipso di-
plomate &
monetis.

EO ANNO, idem Cæsar ius cudenda monetæ Taurini ipsi Ludouico concedit, Amedeo adstipulante.

ANNO CHRISTI MCCCCXIII. Ioannes XIII. Pontifex maximus erectionem Academiae confirmat, ac de integro elargitur.

Ex archiuis
ducal.

EO ANNO, mense Iunio Amedeus comes superatis Alpibus, cum ingenti exercitu Ludouito iungitur Taurini, inq; Thomam III. Salutanum Federici secundi Marchionis filium, clientelaria officia dene-gantem, & certis emendicatis apud Gallias sententijs res nouas susci-tantem, indignati duo principes feruntur, Carmagnolam, Bouinum, Tar nauasium, atq; Salutias expugnant, Thomas tandem culpam agnouit, ad officium redijt, & iusiurandum summis patronis Sabaudis, de more maiorum praestitit, idq; mense Iulio, & Sabauda stemmata oppidorum summis portis affixa.

Ex Salutia-
na historia.

ANNO CHRISTI MCCCCXIII. in Marchiones Ceuæ, iidem principes Sabaudi properant, qui Salutiano adstitissent, eos iam prelio & precio clientes reddunt. Bonifacius, & Otho frater, nec non Garse lascus, Lucas, Agamennon, Guillelmus, Oddetus, Henrietus, Mafredus Marchiones Ceuæ sensim omnes ad æquas condiciones descendunt, & Astensem Marchionem, quem in vinculis detinebant Sabaudis in-nitentibus dimittere sunt coacti: quod Thomas Mocenigus Dux Ve-netus suo ad Sabaudos rescripto celebrauit.

Ex tabulis
28. Septem-
bris & 6. &
14. Octob.

ANNO CHRISTI MCCCCXV. Ludouicus Princeps pleraque priuilegia largitur Ceuæ Marchionibus, & populis receptis, qui Sabau-das partes in Aurelianensem Ducem Astæ comitem tuebantur.

Ex rescripto
Veneto eius
anni 18.
Octob.

ANNO CHRISTI MCCCCXVI. postquam Amedeus mense Februario Camberij Ducalibus titulis Sabaudia à Sigismundo Cæsare auctus fuisset, præter antiquissimos ducatus Chablasi, & Augustæ, Al-pibus traiectis Taurinum venit, à Ludouico principe regalibus cere-monijs excipitur, nec multo post ipse Dux arcem in ciuitate ad padi-portam turribus quatuor conspicuam à fundamentis ædificat.

Ex diploma-
te 14. Maij.

ANNO CHRISTI MCCCCXVII. mense Septenibri, Martinus V. Pontifex Valentia rediens, peragrata Sabaudia, & transgressis Alpi-bus Taurinum ingreditur, à Ludouico principe diuinis prope honori-bus afficitur. Ille vero ad pietatem maxima priuilegia ciuitati indul-get, & potissimum liberalitate singulari vitur Pontifex ad padi pon-tem lapideum reficiendum.

Ex ipsis di-
plomatib. Cæ-
saris eius an-
ni die 4. & 10
Februarij.
Ex notis ci-
uitatis.

ANNO CHRISTI MCCCCXVIII. quarto nonas Decembris obijt Ludouicus princeps Pedemontium Achaie, & Moreæ, nullis re-lictis ex vxore masculis, hærede instituto Amedeo duce, qui inde Sub-alpinis, & Taurinis solus dominatus est; Achaici iuris successor: Et primogenij veteres controuersia in hoc Ludouico extincta, Tauri-num Amedeus ingreditur, qui populorum fidem, & sacramentum excepit.

Platina in
eius vita.
Ex bulla da-
ta Taurini
17. Kal. Octo-
bris.

Ex inscriptio-
ne tumuli
Pinerolij.

Ex tabulis e-
ius anni 6.
Septembris,
dat. Taurini

Ex tabulario
8. Febru.

ANNO CHRISTI, MCCCCXIX. mense Februario Amedeus dux Sabaudie denuo Taurinum adit, & maiorum prisca priuilegia ciuibus benemeritis confirmat.

ANNO.

Ex tabulis
5. Iunis.

ANNO CHRISTI MCCCCXXI. mense Iunio, Amedeus Dux iterum ipsis priuilegiis subscribit, & ampliora in decennium ex Taurinensium animi sententia elargitur.

ANNO.

Ex ipso re-
scripto eius
anni 15. Au-
gusti.

ANNO CHRISTI, MCCCCXXIII. Augusto Amedeus Dux Amedeo filio primogenito titulos Pedemontium, & Taurinorum principis tribuit, qui tituli postinde Ducum primogenitis ad successionem vocatis semper dati sunt, vt secundogenitis Baugiaci Brixie comitatus concessus, vel etiam Gebennensis, quæ tamen à Geneua separata regio, Focuatibus siue Falciniaco intermedio.

Ex rescripto
ipso, pen. Se-
ptembris.

EO ANNO mense Septebri, Amedeus dux vniuersitati & Academia Taurinensi, quàm almam filiam suam vocat, pleraque confert priuilegia.

ANNO.

Ex tabulis pa-
cis eius anni
6. Aprilis &
ex contractu
11. Decemb.

ANNO CHRISTI MCCCCXXVII, postquam pace, & fœderibus cum Philippo Maria Anglo Duce Mediolani iſtis ciuitas Vercellarum clarissima Amedeo Sabaudie duci obuenerat, idem Philippus Maria, Mariam filiam ipsius Amedei, renouata veteri necessitudine Taurini in vxorem duxit.

Ex tabulario
vniuersitatis

ANNO CHRISTI MCCCCXXVIII. pestis acerbissima Taurinum inuasit, ob id translata Academia Taurinensis in Charium proximum oppidum, vbi per octo fere annos resedit.

ANNO.

Ex archiuis.

ANNO CHRISTI MCCCCXXXI. mense Augusto obiit Amedeus primogenitus Amedei Ducis princeps Pedemontium, magno omnium mœrore.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCCXXXIII. Amedeus Dux, Ludouicum filium Pedemontium, & Taurinorum principem saluari iubet.

Ex rescripto
eius anni 7.
Nouëbris.

ANNO CHRISTI MCCCCXXXV. posteaquam Io. Iacobus Môtisferrati Marchio in laqueos Philippi Mediolanensium Ducis, ita incidisset, vt tota fere sua ditione spoliaretur, quam Sabaudi ope, opera, & consilio, Venetorum etiam implorata fide recepisset, sumptus tamen in eam rem impensos contra quam pactû fuerat re adepta denegasset, Ludouicum filium Sabaudus in illusorem cum exercitu contendere imperat, Alpes conscendit, Taurinum venit, Ioannem Iacobi Ferratensis filium bello capit, ad poscendam pacem patrem cum filio adigit: qua pace Taurini icta, Cispadanas vrbes & municipia in sumptuû iustâ estimationem Sabaudus cedit, qui demum liberaliter hæc Ioanni largitus est, & masculis Paleologis, Clientelari sola fide Sabaudus referuata, quam Ferratensis, & suorum aliquot persoluerunt: masculi Paleologi defecerunt, & Sabaudus ius commissi liquidò obuenit, & alijs de causis vberioribus, lis quamuis sit adhuc sub iudice.

Ex tabulis datis
Taurini,
eo anno 27.
Ianuarij.

EO ANNO, Ludouicus Taurini vetera confirmat ciuitatis priuilegia, & per viginti annos nouum illud de imponendis vectigalibus largitur, & de nō vexandis ob crimina ciuibus, nisi certis ex bono, & equo præscriptis modis, & conceptis formulis.

Ex rescripto
eius anni 8.
Feb. u.

EO ANNO, peste etiam Charium inuadente, Academia Sauilliana translata, idque biennio.

Ex notis collegij.

EO ANNO, Amedeus Dux humanarum rerum tædio, æternæ salutis consulens, positis imperij fascibus, Eremitę vestitu, & vna secum senioribus septem accitis, quos Mauritanos equites dici voluit, Ripalianam Eremum ad Lemani lacus ripas ingreditur, Ludouicum principem Ducem saluari iubet, qui tamen modestiore producis siue (vt se vocauit) locum tenentis generalis titulo contentus, rem publicam consultissime tractauit.

Ex notis eius
seculi & archiui
ducal. Aeneas Silvius,
Pius Papa in epistola 101.

ANNO CHRISTI MCCCCXXXVI. Ludouicus princeps Taurinensis sibus Academiam Sauiliani residentem restituit, pluribus additis priuilegijs, ne potissimum vnquam diuelli Academia possit ab ea sede, nec etiam supremi consilij Cisalpini semel fixum tribunal.

Ex rescripto
Ripaliæ eo
anno 6. Octobris.

ANNO CHRISTI MCCCCXXXVII. purgata, & liberata tandem omnivæ ciuitate, bellorum etiam obstaculis sublatis, Taurinum tandem florens Academia Sauiliano redijt, in eius diplomatis executionem.

Ex notis collegij.

EO ANNO, Ludouicus princeps edictum perpetuum in foeneratores promulgari iubet, vt duplo male ablata restituant, vt simulatę venditiones luendi pacto palliatæ non nisi ratione sextiprocentenario annu canonis in commodum referant.

Ex edicto dato
Taurini
3. Februarij.

Ex bulla Eugenij data Fer-
rarię eo anno
xi. Kal. Iulij
Anno pontif.
octauo.

ANNO CHRISTI MCCCCXXXVIII. Eugenius III. pontifex Max. eam vniuersitatis, & Academię restitutionem Taurinensibus confirmat, vberioribus additis priuilegiis, eo imprimis de fructibus sacerdotiorum studij causa percipiendis, ac si beneficiarij in suis sacerdotiis residerent.

Ex notis Ecclesię.

EO ANNO Mortuo Aymone à Romagnano Episcopo sufficitur Ludouicus, eius Romagnanę gentis Marchionum titulis clarissimę.

Ex notis Gaudentij Merulę.

Is Annus insignis ficitate in Subalpinis, Nam ab exitu Iulij ad VII. Idus Decemb. nullus, ne minimus quidem imber terras siti laborantes irrigauit, & non modo torrentes sed etiam fontes exaruerunt.

Ex archiuis.

ANNO CHRISTI MCCCCXXXIX. Postquam in concilio Basiliensi omnium votis Amedeus Pontifex Max. electus, & quamuis recusans, Fœlix V. dictus, Ducem, ex in se dici Ludouicus filius permittit & subalpinos Taurinos inuifit.

ANNO.

Rescripto dato Genevę
eo anno IX.
Augusti.

ANNO CHRISTI MCCCCXLI. ob immensos sumptus ad Academiam sustinendam, Ludouicus dux approbante Felice V. parente Vectigal salis foranei florenorum duorum milium annui redditus Taurinensibus non recusantibus imposuit, Illud post modum Vectigal extinxit quinquaginta millibus florenis à ciuitate numeratis: Quod omne æs, & eo amplius in publica commoda impensum.

ANNO.

Aeneas Silvius in Europa.

ANNO CHRISTI MCCCCXLVII. mense Augusto Ludouicus dux Taurino mouens cum armata manu Valentiam, & Confluentiam inuadit, mortuo tunc sine liberis Philippo Mediolanensi duce fororio, cuius ditionem varij varie dilaniabant, Francisco tamē Sfortia præualente, qui Blancam Mariam Philippi spuriam duxerat, Dux inde Mediolani Sfortia dictus.

Ex ipsa sententia 17. Iulij.

ANNO CHRISTI MCCCCXLVIII. sententia lata per supremum consilium Ludouici Ducis, qua priuilegia ciuitatis comprobantur, ius vectigalium imponendorum tribuitur quocunque sublato impedimento.

Ex diplomate 2. Februarij.

ANNO CHRISTI MCCCCXLIX. Ludouicus Dux Taurini in folio sedens magno cum apparatu Magistratibus circumstantibus Iacobum à monte Maiori clarissimi stemmatis virum, ob sua in rempublicam benemerita, res præclare, & fortiter gestas, quod cum Ame-

deo

deoparente & Auo orientalia peragraffet, innumeras lustrasset provincias, quæ referuntur, eum Comitatus titulis affecit.

ANNO CHRISTI MCCCCI. Octobri, Amedeus olim Dux, indè Pontifex Maximus, post vbi sua sponte pacis & quietis appetens, ambitionis supraquàm osor, se summa illa dignitate abdicasset, solis Cardinalis Sabinensis, Legatiq; retentis titulis, Nicolaum quintû successorê habere voluit, qui pontificatû suû, & in eo gesta omnia approbavit: Ille vero quamvis senex Alpes transcendit, a Taurinensibus, Pontificiis honoribus excipitur, Taurini de pace patriæ actum, & bella in Franciscum Sforciam Ducem Mediolani paulo ante creatum à Ludouico fuscitata prudenter extinguit.

ANNO CHRISTI MCCCCII. Idibus Ianuarii vir ille sanctissimus Amedeus obiit Geneuæ, Ripaliam in suam Heremum trāsatus, vbi miraculis claruit: tandem violato ab impiis sacro sepulchro Taurinum nostro seculo transuectus, vt suo loco videbitur.

ANNO CHRISTI MCCCCIII. Ludouicus Sabaudia dux Taurinensium priuilegia confirmat, & cum Iureconsultorum collegiû statuta quædam edidisset, illa pronis auribus exaudiuit & approbavit.

EO ANNO mense Octobri Ludouicus dux cum aliquot ante annis Annam Iani Cypri Regis filiam in vxorem duxisset, simul cum vxore Taurinum ingrediuntur regio splendore à splendidissimis ciuibus excepti.

ANNO CHRISTI MCCCCIII. Pridie nonas Iulij, hora vigesima, cum expugnato Subaudicis præliis Isilia vico, Delphinatium finium, signa vasaque aliquot argentea è vici templo, à profanis quibusdam rapta Taurinum vsque aduecta fuissent, interque cætera sacrosanctum Eucharistiæ ferculum in fascem inclusum esset: En vestitus Mullus in via publica e regione templi Diui Siluestri iterum, atque iterû hæsitans ac cespitans collabatur: dissoluti ruptique fascies, Rei miraculo erumpit, & egreditur argenteus cadurcus in aëra sponte sua resiliens, & stans, donec aduenit Antistes Ludouicus Romagnanus, cum clero ac populo frequenti, quo præsentē, & supplice, secundo miraculo uas illud argenteum humi decedit, Corpus vero CHRISTI in candenti illa orbicularis panis specie splendidissimû & quasi radiis perfusum per aëra subsistit, donec supposito calice in eum ipsum & Pontificis manus tertio miraculo decedit, tum in Templum diui Ioannis reuerenter relatum: Tandemque in marmoreo facello eo loci à ciuibus deuoto & erecto (vbi tantatamque multa edita miracula) illud repositum, & in hodiernum diem sanctissimum Eucharistiæ sacramentum iugiter asseruatur, piaque totius populi deuotione colitur, & adoratione. Porro eius miraculi celebritas Dominica quarta Augusti, agi instituta. Hoc vel vno exemplo erroneas ad fidem Catholicam redeant.

Ex tabulario Taur. & notis 27. Octobr. eius anni.

Ex notis eius sæculi.

Ex ipso rescripto. 7. Septemb. eo anno & notis collegij. Ex notis eius sæculi.

Ex Historia eorum temporum. Ex notis Ioannis Galefij ciuis Taur. Ex ciuitatis archiuo & inquisitione testificatione que publica signis & sigillis obfirmata.

Ex ceremoniali libro ecclesie Taur.

Et rescripto
dato Gene-
ue 20. April.
eo anno.

ANNO CHRISTI MCCCCLIII. Ludouicus dux Taurinensibus priuilegia amplificat, & de vini introitu, de causarum remissione, de notariorum erigendo collegio, de sportularum interdictione, & aliquot aliis non modicæ frugis & emolumenti prouidet.

Alio rescri-
pto 24. April.
lis.

EO ANNO, idem dux præbet facultatem ciuitati duos alueos extra-
hendi ex flumine Duria, vnum quod per ciuitatem, aliud quod extra
defluat, & antiquum alueum e Sturia flumine a Druento pago resumere
queat, idq; ad ciuitatis mundiciem, agrorumq; oportunas irrigationes.

Rescripto da-
to Annecia-
ci penultimo
Maij.

EO ANNO, idem Ludouicus non satis eam ciuitatem beneficiis
complecti posse sibi videtur, cum etiam ærario suo & fisco detrahens,
interdicit mulctarum omnem exactionem, si intra biennium non ex-
actæ fuerint.

ANNO.

Tabulis da-
tis Burgi 20.
Augusti.

ANNO CHRISTI MCCCCLVI. post fœdera illa perpetua inter
Ludouicum Francorum regem & Ludouicum ducem, Burgi inita, Re-
gis astantibus oratoribus, Taurinensium consensus definitè exopta-
tus est, qui iubente duce fœderibus subscripserunt.

ANNO.

Ex notis &
Historia Do-
minici Ma-
chanei.

ANNO CHRISTI, MCCCCLVIII. mense Maio Taurini obiit Ma-
ria filia Amedei vij. Sabaudia ducis, & Philippi Mariae Mediolanen-
sium ducis olim coniux, sed virgo relicta. Hec paternum animum imi-
tata amplissimis ad pias causas legatis factis, Phonscos Basilicæ maio-
ris instituit, inter moniales Diuæ Claræ se se deuouit, & eo in templo
humiliter, vti iusserat sepulta, annos nata LVI.

Ex notis tē-
pli diuæ Ma-
riæ Mōtis ca-
lerij & publi-
cis attestatio-
nibus.

EO ANNO, mensis Iulij initio, Bernardus Badensis marchio sancti-
monia vitæ vt natalibus clarus, Taurinum ingreditur qui postmodum
suscepto Romano ad pietatem itinere, Moncalerij morbo intercipi-
tur, & morte præuenitur. obiit xv. Iulij, & ob toties repetita varia mira-
cula, inter Diuos est habitus. Is Caroli frater, Iacobi filius, Bernardi mar-
chionum Badensium nepos.

Franciscus
Ireric^{us} lib. 3.
ca. 106. Ger-
manie exege-
os Mompe-
lier p Mon-
calier vocat.

ANNO CHRISTI MCCCCLIX. Taurini comitia fiunt, quæ
trium statuum vocant, & commeatus ingentes ex publico liberaliter ir-
rogantur Ludouico Sabaudo, Antiochiæ Principi Gebenensiumq; comi-
ti, Ducis filio, in regnum Cypri proficiscenti, vxore prius ducta Char-
lota Ioannis regis Cypri filia, & regni herede, Rex idem futurus. Atq;
ob id denuo Taurinensia, totiusq; patriæ Subalpinæ antiquissima à du-
ce confirmantur priuilegia.

Ex rescripto
dato Tauri-
ni. 5. Ianuar.

E O A N N O, Ludouicus Dux Taurinensibus Academiam quę Moncaleriũ certas ob causas trāslata fuerat restituit, atq; iterũ ciuitatem ornari vult ea ppetua Academia, & supremi cōsiliij prerogatiua, quod cōsilium autoritate Pręfeti pratorio pręfulgeat, & ad quod omnes magistratus refluant, litesq; in eo terminentur.

Rescripto
eius anni 15.
Martij.

E O A N N O, Dux idem Taurinensibus primum concessit ius pistri norũ & artificiorũ, magni quidẽ redditus, quę in Duria flumine multis sunt elaborata sumptibus, ac certę iustę appositę conditiones.

Rescripto
Taurini 19.
Martij.

A N N O C H R I S T I M C C C C L X. Pius v. Pontifex maximus Taurinensibus salutarem legem dixit de ædificijs, aut feudis non ideo Ecclesię commissis ob canonis annui cessationem, nisi trina monitione intra quinquennium facta.

Bullis datis
Senis eo ñno
4. Kal. Aug.

A N N O C H R I S T I M C C C C L X I. Ludouicus Dux indies erga Taurinenses propensior immensa priuilegia à maioribus, & recens accepta confirmat, nec non etiam vniuersę Subalpinę ditioni.

Ex rescripto
eius anni 21. Maij.

A N N O.

A N N O C H R I S T I M C C C C L X V. Kal. Februarij defuncto Lugduni Ludouico Duce Sab. succedit Amedeus eius nominis viii. qui Burgi tunc agens Sabaudorum clientelas excepit. Taurini vero per delegatos à ciuibus, & Subalpinis populis sacramenta pręstita.

Ex archiuis.

E O A N N O, idem Amedeus Taurinensibus priuilegia confirmat, & singulis rebus, quę ad Academiam conferrent prouidet.

Rescripto
dato Căberi-
aci 29.
Martij.

A N N O C H R I S T I M C C C C L X V I. Amedeus Alpes transcendit, & vniuersa Subalpinę ditionis priuilegia, vt Taurinensium, indulgentissime comprobatur.

Rescri. dato
Pineroli 8.
Octobris.

A N N O.

A N N O C H R I S T I M C C C C L X V I I I. idem Amedeus, cum Taurino consilij tribunal aliquandiu abscessisset, suspensione prius facta, illud restituit, & maiorum placita, ac institutiones approbavit.

Rescripto
dato Auelia-
nę 22. Aug.

A N N O C H R I S T I M C C C C L X I X. defuncto Ludouico à Romagnano Episcopo Taurinensi, Ioannes à Compesio Sabaudus designatur, ab ipsis Taurinensibus, cum veneratione susceptus, Francisco à Pres Episcopo Augustensi cęremonias peragente.

Ex adeptio-
ne possessio-
nis eius anni
10. Decemb.

A N N O.

Ex notis ei⁹
familiæ.
Onuphrius
in vita Si-
xti 4.

Attestatio
publica mul-
torum signa-
culis firmata

Ex notis e-
ius tēporis.

Ex notis Ge-
orgij à Lu-
cerna eius fe-
culi abbatis
S. Soluturis

Ex archiuis
ducal.
Et oratione
Petri Caræ
senatoris ei⁹
temporis.

Ex notis e-
ius xvi.

Ex diploma-
te eius anni
idib. Augu-
sti.

ANNO CHRISTI MCCCCCLXXI. Franciscus à Ruuere Leonardi fil. Cardinalis S. Petri ad Vincula, origine Taurinas, è familia Ruuerea Sa uonæ propagata, Pont. max. creatus, Sixtus quartus nominatur.

ANNO CHRISTI MCCCCCLXXII. penultima Martij, quæ dies Lunæ à Paschate, cū Taurini Compesius Episcopus supplicationes pu blice decreuisset, ad exposcendam à Deo salutem pro Amedeo opti- mo duce, qui tunc Vercellis lethali morbo afficiebatur, populo nudis pedibus gradiente, & linteis amictō, cum multis lachrimis, ipse Ame- deus omnium oculis visus est, quasi super Solem assidens: ob quod tan- tum, & inauditum miraculum, postquam de eius obitu allatus fuit nuntius, eadem hora, & momento, quo sic visus fuerat, coli cœpit ab omnibus, crescentibus maxime alijs plurimis sanctimonix testimo- nijs.

E O ANNO, Philibertus Diui Amedei filius Dux, patri successit, Iōlanda à Francia matre, & curatrice vigilantissima, quæ Taurinos amplissimis ornauit beneficijs.

E O ipso ANNO, mense Iunio, Taurini suscitata memoria Beati Gose- lini Abbatis, qui quatercentū & vndecim annis ante obdormiuerat, in- numeris authore Deo elucescentibus miraculis. Nec procul inuentum corpus Beati Anastasij, Taurinensi Episcopo Compesio inquirente, de quibus Diuis superius diximus.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCCCLXXIII. mense Febuario, Philiber- tus Dux, Taurini duxit Mariam primogenitam Galeacij Ducis Medio- lani ingenti cum dote, & publica maxima lætitia.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCCCLXXVII. Christophorus à Ruuere ci- uis & summus Iureconsultus Taurinensis S. R. E. à Sixto IIII. Pontifi- ce gentili suo Cardinalis, & Tarentasiensis Archiepiscopus eligitur.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCCXXXI. Sixtus Pontifex maximus in- stante Ludouico Salutarum Marchione Salutias Taurinensi Episco- po suppositas ciuitatis nomine ornat, Episcopo primo creato Federi- co Ludouici fratre electo Carpentorateni.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCCCLXXXII. Sixtus Pontifex rescribit ciuibus Taurinensibus, cum ab ea ciuitate maiores suos prodijſſe agnoſcat, ſe decreuiſſe ciuitatē eam nō paucis ornare priuilegijs, & collegiū ſtudioſorum erigere, ac prouentibus dotare, & pleraq; alia ad vrbiſ publica commoda, quę morte, anno octuageſimo quarto menſe Auguſti pręuentus pręſtare nequiuit.

Ex ipſiſ litte-
ris ſue bre-
ui 23. Mar-
tij.

E O ANNO, Dominicus à Ruuere, ciuis Taurinensis poſt eius ciuitatis, & Montislaſconenſis Episcopuſ, ad Cardinalitium apicem ſuo merito conſcendit.

Ex notis ei⁹
ſeculi.

E O ANNO, x. Kal. Maias, immatura morte ſublato Philiberto Du-
ce ſine ſobole, Carolo fratri adhuc puero ſceptra obueniunt, tutelam
aſſumēte Iolanda à Francia matre prudentiſſima.

Ex notis ei⁹
ſeculi.

E O DEM ANNO, Iolanda tutorio nomine Caroli Ducis, Tauri-
nenſibus Academiam, & cętera confirmat priuilegia.

Reſcripto
dato Verce-
liſ 18. Apr-
liſ.

ANNO CHRISTI MCCCCCLXXXIII. Kal. Nouemb. idem Ca-
roluſ Dux Taurinum, cum matre ingreditur, munificentiſſime à ciui-
bus exceptuſ.

Ex notis ei⁹
ſeculi.

E O ANNO, idem Caroluſ tutelā ſoluitur, & ſoluſ indulgenſ Tau-
rinenſibus priuilegia abunde confirmat, illud potiſſimum vnionis per-
petuę conſilij, atque vniuerſitatis.

Reſcripto
dato Tauri-
ni 13. Nouē-
bris.

E O ANNO, iiii. iduſ Decembris, Dominicuſ à Ruuere tituli San-
cti Clementis S. R. E. Cardinaliſ (Ioāne à Cōpeſio ad Archiepiſcopatū
Tarentaſienſem translato) in poſſeſſionem huiuſ Episcopatuſ mittitur,
Taurini piſſime excipitur: Cui obuiam fuerunt Caroluſ Dux, ſimul-
que Ludouicuſ à Sabaudia duciſ patruuſ Auxitanēſiſ Archiepiſcopuſ.

Ex notis Ec-
cleſiæ Tauri-
nenſiſ.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCCCLXXXV. pridie Kal. Sextileſ, obiit
Taurini Iacobuſ Ludouicuſ à Sabaudia, diui Amedei filiūſ, & Caroli
Duciſ frater, magnę expectatiōis adoleſcēſ, in templo diui Ioanniſ
ſepultuſ.

Petruſ Cara-
ſenator in e-
piſtola cōſo-
latoriā ad
Carolū ducē

E O ANNO, menſe Aprili, Caroluſ Dux vxorem duxit Blanchā
filiā Guillelmi Marchioniſ Montisferrati, quam Taurinum magna
pompa deduxit.

Ex archiuiſ.

ANNO.

ANNO CHRISTI MCCCCCLXXXVII. octauo Kal. Iunias Tau-
rini conueniunt trium ordinuſ delecti, & ob indieta bella in Ludoui-
cum Ludouici filiūſ Marchionem Salutarum, & aſſeclāſ, conferunt
populi duci viginti millia nummuſ florenoruſ.

Ex archiuiſ.

Ex notis ei⁹
seculi.

EO ANNO, quarto idus Iulij Taurini nata Ludouica Iolanda Caroli ducis, & Blanchę Ferratensis filia.

ANNO.

Ex notis &
Diario Ioā.
Petri Gallal-
di eius secu-
li.

ANNO CHRISTI MCCCCXXXIX. vii. Kal. Iunij, Diui Io. Baptistę die festo Taurini, natus Carolus Ioannes Amedeus Caroli ducis, & Blanchę filius, baptisinate tinctus Taurini quarto nonas Augusti: Dux & ipse futurus.

Ex tabulario
ciuitatis.

EO ANNO. XII. Octobri, Taurini conuocatio fuit trium statuum: Qui Carolo duci, ducentum millia florenorum conferunt, ad sumptus bellicos in Ludouicum Marchionem Salutarum ferendos, & rebelles alios aliquot, & ad viaticum in Gallias sustinendum, quod regem Carolum pars vtraque pacis arbitrum elegisset.

Ex eisdē no-
tis Gallaldi,

ANNO CHRISTI MCCCCXC. II. idus Martij, obiit Carolus Dux, relicto sceptri successore Carolo Io. Amedeo infantulo, sub tutela Blanchę Ferratensis, non sine maxima ob eam tutelam inter proceres contentione suborta, eleuati per Taurinensia compita factiosi, Armatur ciuitas, vicatim configitur, plures vtrinque lesi, necati aliquot: nec sine negotio tumultus sedatus.

Iidem.

ANNO CHRISTI MCCCCXCI. mense Martio, obiit Taurini Franciscus à Sabaudia Episcopus Auxitanensis Geneuensisque, qui patrię gubernacula tenebat.

Ex eisdem
notis.

EO ANNO Blancha tutorio nomine, supremo iure (quod patronatus vocant) vsa, sede Geneuensi vacante Antonium Campionem Cancellarium Montis regalis præsulem, Geneuensem etiam Episcopū nominat, & de more Pontifici maximo præsensat, similem nominationem alteri exposcenti constanter denegat, instante quamuis pro affine suo, Ludouico Camerae comite, & magnatibus aliquot. Cameranus ob repulsam sibi factam indignatus Geneuam festinare contendit, & quā transiit armata manu omnia populatur, & gentilem suum vi introducit.

Ex sententia
lata 20. Se-
ptembris eo
anno.

EO ANNO, Taurini in ius vocatur Cameranus, illatum crimen, & capitalis quæstio proponitur, vadimonij diem obire protelat, eremodicij dampnatur, in clamatus, proscriptus declaratur, commissa prædia clientelaria, sed tandem exorante Francorum Rege, ad quem se contulerat, in integrum restituitur.

Ex eisdem
notis.

EO ANNO, mense Iulio Magdalenes festo die, Labans vetustissimū diui Ioannis templū, æquatur solo, & elegantiori forma à fundamentis longe amplissimum erigitur, impensa, atque opera Cardinalis,

& Epi-

& Episcopi Dominici Ruuerei, iacto primo lapide simul, & aureo numismate à Blancha principe pijsima.

A N N O .

ANNO CHRISTI MCCCCXCIII. viij. Idus Septembris, Carolus viij Francorum rex, superatis alpibus in Italiam descendens, Taurini inaudita magnificentia excipitur, Dux quamuis infans Regi obuiam fuit, phalerato, & generoso equo insidens, eleganti oratione se & solum suum regiis placitis obtulit: per ciuitatis cōpita Caroli magni gesta appositè repræsētata, nihil ornatius excogitari potuit: ad quod spectaculum ipse Rex Carolus præ gaudio illachrymasse visus est, Blācha vero mater Regem re ipsa, id est auro, armis, viris ad expeditionem Italicam iuuit liberalitate incredibili.

Ex notis ei⁹ seculi, & cōmentarijs Martini à Ruuere Viconoui reguli. Philippus Comineus ab Argentō.

ANNO CHRISTI MCCCCXCV. Præfctis militiæ & regiis copiis ex Neapolitana expeditione redeuntibus, eos vna cum Rege Taurini Blancha suscepit, ac recreauit. Rex inde Taurino mouens, vt Nouarensis obsessis faueret, in Mediolanenses & Venetos properat, Pax inde Vercellis, Blancha etiam tractante icitur.

Petrus Carra in histor.

Ex tabulis pacis 10. Octobris.

ANNO CHRISTI CCCCXCVI. xvj. Kal. Maias, immaturā mortem oppetiit Carolus Io. Amēdeus Dux, vix septimum attingens, cui Philippus magnus patruus successit.

Ex orat. Petri Carra.

EO ANNO, Philippus dux Iōlandam Ludouicam infantis Ducis sororem superstitem collocari Philiberto primogenito curauit, ad patriæ tranquillitatem conseruandam. Nuptiæ Taurini celebratæ, sed non diuturnum matrimonium perueniente vxoris interitu.

Ex tabulis 12. Maij ei⁹ anni.

EO ANNO, vii. idus Iulij Philippus dux victoriarum annorumq; plenus, vbicunque terrarum celeberrimus, Taurinum solemniter ingreditur, ciuium ora & animos admirabili sua presentia redintegrat.

Petrus Carra in oratione tunc habita.

EO ANNO, Philippo duce hortante Alexander XI. Pontifex max. legati à latere suprema dignitate Dominicum à Ruuere Cardinalem ornat, hic vero protector Sabaudi nominis apud Pontificem vocatus.

Ex literis ipsius ducis ad Pontificē

ANNO CHRISTI MCCCCXCVII. mēse Octobri, Dux Philippus Taurini lethali morbo corripitur, Camberium (vbi natus & educatus sub suo salubriore sibi cœlo) trāsportari se curat, vbi mēse sequenti naturæ cedere eum oportuit, relicto Philiberto fortunarum successore, & numerosa prole.

Ex notis ei⁹ seculi.

ANNO CHRISTI MCCCCXCVIII. Dominicus à Ruuere Taurinorum Episcopus, & Cardinalis, octauo anno vix integro, magna sua impensa, maiore diligentia, pietate vero maxima, diui Ioannis tem-

Ex inscriptione marmorea tēpli.

plum opus insigne, a fundamentis augustiore ornatu construxit & absolvit.

Petrus Cara
in oratione
habita.

EO ANNO. quarto nonas Decembris Philibertus eius nominis secundus, pulcher cognomine ob formæ præstantiam dictus, Taurinum regali cœtu & ornatu applicuit, applauserunt populi, & supremos honores reddiderunt.

Ex diploma-
te eius anni
29. Iulij.

ANNO CHRISTI, MCCCCXCIX, Ludouicus xij. Francorū rex
cessit Philiberto Duci quicquid ipse, & futuri reges aspirare vnquā
possent in eis omnibus ditionibus quas tunc temporis dux posside-
bat, & tunc imprimis Taurino dux potiebatur.

Ex codicillis
regiis ei⁹ an-
ni 3. octobris
& 28. eiusdē.

E O A N N O. defuncto Dominico à Ruuere Cardinali, Io. Ludouicus à Ruuere Episcopus Taurinensis vir optimus iufficitur.

Ex codicillis
regiis ei⁹ an-
ni 3. octobris
& 28. eiusdē.

Ex cōtractu
26. Septem-
bris ei⁹ anni.
Nicol. Vigne-
rius i chron.
Burgundiæ.

ANNO CHRISTI M D. post expugnatum à Ludouïco Rege Mediolanum, Ludouico Sfortia expulso, ipse rex Philibertum Ducem benemerentem donat redditu annuo viginti millium coronatorum, ex erario Mediolanensi, Taurini persoluentur.

Ex cōtractu
26. Septem-
bris ei⁹ anni.
Nicol. Vigne-
rius i chron.
Burgundiæ.

ANNO CHRISTI MDI. defuncta prima vxore Iólanda Ludouica, Philibertus dux Margaritam duxit Austriacam Maximiliani Cefaris, & Margaritæ Burgundicæ filiam. In qua Maria Caroli Burgundicæ Ducis filia vnica, defierunt Burgundiæ duces, & cœpta inter Francos & Austriacos de ea ditone acerbâ contentio.

Ex notis ei⁹
seculi.

ANNO CHRISTI MDII. Ludouicus Francorum Rex supera-
tis Alpibus caterua grandi Salutias venit quarto Iulij: quinto vero die
Carmaniolam, & alia subalpina oppida peragrat, expeditionem Nea-
politana[m] tentaturus, paulo ante Neapoli Hispanis viribus occu-
pata.

Ex notis ciui-
tatis.

E O A N N O . xj. Kal. Ianuarias, Philibertus dux Taurinum venit,
Margaritam coniugem excepturus.

Ex eisdem.

ANNO CHRISTI MDIII. mense Februario Margarita Tau-
rinum ingreditur, digno tanta principe apparatu, cui nihil desidera-
ri ad augustum splendorem potuit. A patria vero hic habitis comi-
tiis ob iucundum aduentum, quinque millium florenorum munere do-
natur.

Ex notis, &
Onuphrio in
pontificibus.

E O A N N O. kalend. Nouëbris, Iulianus à Ruuere Cardinalis, Raphaelis, Sixti quarti Pontificis fratris filius, Natalibus Sauonenfis, origine Taurinas, Pontifex max. creatus, Iulius secundus dictus.

Ex notis Lu
douici à Pin
gon patris.

ANNO CHRISTI MDIII. quarto idus Septembris, Philibertus secundus dux dies clausit in arce pontis Indici, eomet cubili quo natus fuerat, nullis relictis liberis, Carolo fratre Philippi ex secundis nuptiis filio, fascium ducalium successore, qui ut ceteros populos, Taurinenses in fidem clientelariam benignissime suscepit.

ANNO. 1717.

ANNO CHRISTI MDVI. mense Martio, Carolus dux superatis Alpibus Taurinum cum apparatu pro dignitate ingreditur, ciuitas hilaritatis omnem præbuit significationem.

Eo mense, Carolus dux Taurino oratores ad Iulium secundum Romanam misit, officii sacrosanctæ Ecclesiæ persoluendi gratia.

Rescripto dato Taurini 15. Martij

Eo ANNO, obiit Taurini Io. Ludouicus à Ruuere Episcopus, cui Ioannes Franciscus à Ruuere Antonij Episcopi Agennensis frater ipse doctissimus, & doctorum fautor ac Mecenas feliciter succedit.

Eo ANNO pridie nonas Septembris, Erasmus Rotherodamus tuuc catholicus, ordinis sancti Augustini monasterij vulgo dicti Steyen Traiectensis in Holandia, Taurini post assidua studia lauream suscepit in summis Theologiæ facultatibus licentiosius eruditione (vt iudicant summi religionis Antislites) postmodum vsus.

Ex tabulario & notis ciuitatis & collegij.

Eo ANNO mense octobri, Carolus dux Taurinum iterum venit: ciuitatis priuilegia confirmat, leges & edicta statuit, illud potissimum de non alienandis, quacunque ex causa patrimonij rebus, quod iam pridem Ludouicus, Carolus, & Philibertus sancierant.

Diplomate dato Taurini 8. Octob.

ANNO CHRISTI MDVII. mense Aprili, Ludouicus Francorum rex cum magno exercitu Alpes transcendit, in Genuam cõtendens. Dux Carolus Taurino egressus obuiâ illi fuit xvi. Kal. Maias, & ad motem Callerium deduxit, sexto vero idus Maij Genuam quæ paulo ante defecerat recipit.

Ex notis paternis.

Eo ANNO. mense Nouembri, idem rex dat Carolo duci bene merito viginti milla librarum Turonensium, quæ quot annis Taurini ex arario Mediolanensi penderentur.

Rescripto dato Mediolani, eo anno prima Iunij. sig. Robertet.

ANNO.

ANNO CHRISTI MDIX. Maximilianus Cæsar cum priuilegia aliquot Guilielmo Ioanni Marchioni Ferratensi in subalpinis concessisset, declarat, non voluisse quidpiam iuri Sabaudæ detrudere.

Rescripto dato in Luâ penulti. Iunij.

ANNO CHRISTI MDX. detectæ cuiusdam Ioannis Furnei variæ fraudes, qui à secretis aliquot Sabaudæ Ducibus inseruierat, & accepta quadâ iniuria indignatus, quod minus in offendorem animaduersum fuisset, malo vindictæ animo, malis artibus, falsisq; syngraphis ditionem ferè totam Helueticis & aliis principibus oppignerarat, nec Taurino præterito, quibus magna difficultate & impedimento occursum est Cæsaris etiam, Regis, & principum virorum (quorum fidem Dux Implorauit) interpositâ autoritate.

Ex notis paternis & delegatione patri commissâ eo anno 18. Septembris.

Ex rescripto Ludouici regis Francorum dato Blasij 17. Ianuarij, & rescripto Maximilianus Cæsaris 3. Febr. eo anno.

ANNO.

Onuphrius
in chron.

Rescripto da
to Taurini
19 Decemb.

Ex cōtractu
dotis Tauri-
ni x. Maij.

Onuphrius
in vita Leo-
nis x.

Ex diploma-
te Pontificio
Franciscus

Purpuratus
in ff. de offic.
assessoris.

Ex commen-
tariis Petri
Lamberti

Cruciani ra-
tionalis Præ-
sidis.

Ex notis pa-
ternis.

Ex eisdē no-
tis.

Ex notis Pe-
tri Gastaldi.

ANNO CHRISTI MDXIII. ix. Kalen. Martij, Iulius secundus à Ruuere pontifex mortem obiit, cui Leo x. Pontifex succedit.

EO ANNO, quo tempore Ludouicus Francorum rex Rauennam expugnabat, Carolus dux Alpes superat, Taurinum præsiidiis munit, & ciuitatis atque vniuersitatis priuilegia amplissime confirmat.

ANNO CHRISTI MDXIII. Taurini Iulianus Medices Laurentii filius & Leonis x. frater, vxorem duxit Philibertam à Sabaudia Philippi ducis filiam, & Caroli III. sororem.

ANNO CHRISTI MDXV. Leo x. Florentinus hanc ciuitatem iam à Sixto III. exemptam a Mediolanensi Metropoli seiunxit, & ipsam in Metropolim erexit, Archiepiscopo primo instituto Ioanne Francisco Ruuereo, cui Eporediensem, ac Monte Regalensem Episcopos comprouinciales subiecit.

EO ANNO. mense Septembri Franciscus Francorum rex Caroli ducis Sabaudia ex sorore Ludouica nepos, qui mortuo Ludouico xij, paulo ante inauguratus fuerat, superatis Alpibus Taurinum cum exercitu venit, à duce auunculo exceptus, eius opem ad expeditionem Mediolanensem implorat. Nec tunc Mommorantio instante dux quamuis valetudinarius, sui etiam copiam recusare potuit, ac proinde Regi adhærens Heluetiorum partem optimam, Bernenses inquam, Friburgenses ac Solodurenenses, aduersariorum partium ab acriore pugna auertit, secum traxit, & Marignanam victoriam Mediolanensemq; deditioem causatus est. Neq; ideo Maximilianus Cæsar auditis Caroli iustis rationibus, & quod necesse tunc sic fuerat, factum improbare potuit.

EO ANNO, Carolus dux Taurino mouens cum exercitu Cæuā, & adiacentia oppida quæ defecerant expugnat, & ad officium reuocat.

EO ANNO, mortuo Ioanne Francisco à Ruuere primo Archiepiscopo, sedē quidē impetrat Innocentius cibo Cardinalis, sed interpositis certis pactionibus succedit Claudius III. à Seycello Massiliensium, tunc Episcopus, natione Sabaudus Aquensis, qui Iureconsultorum eloquentissimus, & eloquentium Iureconsultissimus sui seculi dici potest, tot in iure & veteri historia libris attestantibus.

ANNO CHRISTI MDXVI. Iulianus Medices & Philiberta Sabauda coniuges Taurinum magnificentissimis, & exquisitis apparatibus ingrediuntur: carmina varia, & inscriptiones in portis & compitis, aureis literis in coniugum laudem affixæ, Leo Pontifex Iuliani frater innumeris ciuitatem priuilegiis exornat, Camberium apud Sabaudos, & Burgū ciuitates appellat, illa Archiepiscopali hac Episcopali sede insignitis. Maximilianus Cæsar ciuitatum confirmat: Francisco tamen rege repugnante: & ad hanc diem res quodammodo neglecta, est quod quæ essent religionis, magis, quam quæ ambitus spectata fuerint.

ANNO CHRISTI MDXVII. prodigia magna, phalanges armorum numerosæ in aëre confluere sunt visæ.

EO ANNO, Franciscus Rex occasione nacta eius erectionis geminarum in Sabaudia ciuitatum, in Ducem primas bellorum flammæ concipit. Quas dum Cæsar extinguere literis & legatis conatur, accendit vehementius.

ANNO CHRISTI MDXVIII. Taurini conueniunt aliquot Coconati & Radicatæ comites, qui Carolo Duci ius ipsorum comitatuū cedunt, Bernardus inquam in Brosolum, Ioanninus filius Dominici, Alemannus, & Vullielmus filius Conradi, Raphael filius Vullielmi, atque alij Coconates: in quam ditionem Pedemontio contiguam, & permixtā Philibertus dux alijque duces iam aspirarant.

ANNO CHRISTI MDXIX. mense Ianuario post Maximiliani Cæsaris mortem, Carolus V. Philippi Hispaniarum Principis filius absens, in Germania Cæsare legitur, ob cuius fausta auspicia Taurini hilaritatis publica significatio secuta.

EO ANNO, pridie Cal. Aprilis, obiit Blancha Guilielmi Marchionis Ferratensis filia, & Caroli primi vidua, herede instituto Carlo tertio Duce in Ferratensis successionis iuribus, præter ea quæ iam Sabaudæ amplissima competeant, & Pedemontanæ hypothecæ, quibus etiam in Taurinensi agro Blancha fruebatur, ad Carolum redierunt.

ANNO CHRISTI MDXX. mortuo Claudio à Seyffello Archiepiscopo, succedit Innocentius Cibo Cardinalis, iam tum Archiepiscopus à Leone x. designatus, cum Ruuerus diem obiisset: sed instante Carolo Duce Claudio cesserat, reseruatō sibi (vt dicunt) regressu.

ANNO CHRISTI MDXXI. exacuuntur bella inter Cæsarem & Francum ob Mediolanensem ditionem, quam Cæsar Franco eripere nititur: cohortatus ab utrisque dux Carolus ne aduersario faueat, ne ue comeatū vel iter præbeat. Difficilis & periculosa Sabaudi futura inter tot turbines, ac tot tantosq; scopulos, & validissimos ventos ex aduerso reflantes nauigatio.

EO ANNO, Carolus Dux vxorem duxit Beatricem filiam Emanuelis Lusitanorum Regis.

EO ANNO, mense Decembri obiit Leo x. cui Adrianus vi. Cæsaris olim institutor sufficitur.

ANNO CHRISTI MDXXII. mense Martio, Beatrix Lusitana Taurinū ingreditur, supraquàm dici potest sumptuosè excepta, & a populis qui Vigoni cōuenerāt quinquaginta millia florenorū liberaliter ob felicem aduentum collata sunt Peste tandem fauiente Taurino discessum, Dux ipse pedibus, traiectis alpibus Cāberium ad sanctam venerandam Syndonem ex voto venit, assumptis secum duodecim peregrina-

Rouerus Pōtanus lib. rerum memorabilium. Literis Maximiliani eo anno 20. Septemb.

Ex sc̃tis actis Taurini 10. Martij 21. Maij. 9. & 27. & 29. Nouemb. eo anno.

Ex notis ei⁹ seculi.

Ex sepulchri inscriptione Cariniani apud Augustinianos.

Ex testamento 12. Febr. eo anno.

Ex notis Ecclesie & inscriptione sepulchri in tēpli sacario.

Ex eisdē notis. Historia Antonij Dorig & aliorū.

Ex cōtractu dato Vlysi pone. 20. Martij.

Ex notis Ludouici pri⁹. Onuphrii.

Ex eisdē notis paternis.

Neuifanus in sumario statutorum

Ex notis Ruuereis .
ultimo die
Martij. tionis sacræ comitibus, inter quos Lælius Ruuereus Viconouanus,
Taurinensis patricius allectus.

Ex notis pa-
ternis. E O A N N O mense Decembri, natus Adrianus Io. Emanuel trino
minus, Caroli ducis primogenitus, sic ab Adriano Pontifice denomi-
nari, iussus qui infans obiit.

Ex diploma-
te dato Lug-
duni. 10. Se-
ptembris eo
anno. A N N O C H R I S T I M D X X I I I . Franciscus Francorum rex cedit
omni iuri quod prætere vñquam posset in ditionem Sabaudam, Ni-
ciensem, & Pedemontanam, cuius caput (vt sæpius dictum) Taurina
hæc ciuitas.

Onuphrius . E O A N N O mense Septembri, obiit Adrianus Pontifex quem Cle-
mens septimus Mediceæ gentis sequutus.

Nicol. Giles. E O A N N O nata Francisco Francorum Regi Margarita filia, Dei
prouidentia dux Sabaudiaæ destinata.

Ex no tis pa-
ternis. E O A N N O , mense Decembri natus Carolo Duci Ludouicus Prin-
ceps Pedemontium.

Ex rescriptis
tribus datis
in abbacia S.
Francisci an-
te Papiam.
xi. Nouemb. A N N O C H R I S T I M D X X I I I I . Carolo Borbonio Duce à Fran-
co deficiente, & Mafilià expulso, cum in Italiam venisset, Rex fugien-
tem armata manu prosequitur, Dux regem Taurini excipit, auxiliari-
bus copijs iuuat, Mediolanum à Rege mox recipitur, obsidetur Papiæ,
Dux à Rege ingentibus donatur muneribus, confirmatis & pensitatis
eisdem quæ olim Philiberto Duci annuis honorariis debebantur.

Ex no tis pa-
ternis 18. Iu-
narij. 25. Fe-
bruarij. A N N O C H R I S T I M D X X V . (quo in lucem prodij) Franciscus
Rex in Papiensi cōflictu à Cæsarianis capitur in Hispaniam abducitur
Ingenti ære redimitur. Taurinensis ager diripitur, Carolo Duce nulla
vñquam necessitudinis erga Regem aduersis eius temporibus præ-
termittente officia.

Gallica sup-
putatio vet^a
a resurrectione.
1524. num-
erat. A N N O C H R I S T I M D X X V I . postquam obsidibus datis ipsius re-
gis liberis, Rex in Galliam rediisset, tractatum matrimonium Ludouici
principis Pedemontium, & Margaritæ Francisci Regis filiæ, quum pri-
mum per amborum ætatem liceret.

Cōtractu a-
pud sanctum
Germanum.
7. Aprilis. A N N O C H R I S T I M D X X V I I . mense Septembri, Lautrecus dux
exercitus Gallici, trāsmissis Alpibus per Taurinatem agrum iubente Ca-
rolo duce deducitur, qui ad Papiam expugnandam foeliciter, sed ad ex-
peditionem Neapolitanam infeliciter profectus, Taurinenses quo-
que & Subalpini à Borbonio, & Cæsarianis vastati. Roma capta, di-
repta, ipse etiam Clemens victus grandi pecunia liberatur, at Bor-
bonius murum primus ascendens ictu globuli oppetiit.

Ex notis pa-
ternis.

Ex eisdem

A N N O C H R I S T I M D X X V I I I . famem sequissimam per subalpi-
nos, & fere vniuersam Italiam grassantem, pestis immanis, vitam simul
miseris mortalibus suppressit.

EO ANNO, VIII. idus Iulij extremis malis ingens bonum Camberij intercessit, natiuitate Emanuelis Philiberti Sabaudie ducis principisque Pedemontium, Caroli & Beatricis filij, qui Taurinorum restaurator, patrię parens, & sui seculi gloria futurus erat.

Ex notis patris.

ANNO CHRISTI MDXXIX. VII. Calen. Decembris, qui diuę Catharinę facer erat, nata Taurini Catherina, Em. Philiberti soror.

Ex eisdem.

ANNO CHRISTI MDXXX. mense Februario, Carolus Dux posteaquam Taurini conuocatis populis donatus munere fuisset sexaginta millium florenorum, Taurino mouens cum instructissima procerum torquatorum caterua Bononiam proficiscitur, ad Caroli V. inaugurationem accersitus, vbi inter imperij principes, principem, & honorificentissimum locum obtinuit, quippe qui in solenni pompa pomum siue mundi globum, quo summum imperij decus significatur, ipse gestauerit, atque prestita beneficiaria fide, maximis à Cæsare priuilegiis auctus domum dimittitur.

Ex diploma te Cæsareo dato Bononię eo anno 8. Maii.

EO ANNO, mense Iulio, nata Taurini Maria, Em. Philiberti soror, quę infans Taurini quoque decessit, sepulta in æde Angelorum extra urbem.

Ex notis eisdem.

ANNO CHRISTI MDXXXI. Ferdinandus Caroli quinti frater, cum nonis Ianuarij rex Romanorum Colonia salutatus à fratre, & electoribus fuisset, de ea re Carolum ducem certiore per legatos fecit, qui Taurini, vbi agebat, publicę læticię testimonium dedit amplissimum.

Ex eisdem notis.

EO ANNO, Carolus imperator, qui Isabellam Lusitanam Emanuelis Regis filiam, & Beatricis sororem duxerat, ipsi Beatrici Sabaudæ, & masculis liberis primogenitis Astam ciuitatem, antiquo iure iam Sabaudis debitam contulit.

Ex rescripto 3. Aprilis possessione 19. Maij & fidelitate 22. Maii.

ANNO CHRISTI MDXXXII. Ludouicus Pedemontium princeps Caroli ducis primogenitus, vix decimum attingens annum in Hispaniam à patre mittitur, non sine Franci indignatione, quę in Sabaudum odia acriora concitauit.

Ex eisdem notis.

ANNO CHRISTI MDXXXIII. prodigiorum varię species, monstra terris, non tam corporum quàm sectarum enata, cœlo phasmata, & torres visi, sacellum illud insigne Camberij, in quo sancta Syndon asseruabatur, flammis exustum Decembri mense Barbarę festo die, ipsa quidem Syndon illesa, per medias flammās exportata. Sed illa omnia proximarum calamitatum (si dicere licet) infausta presagia.

Ex eisdem & vidi, & memin.

Ex notis Pe-
tri Lamber-
ti præsidis.
Et paternis.

ANNO CHRISTI MDXXXIII. postquam Mafiliae Clemens Pontifex cum Francisco Rege conuenisset, & de nuptijs Catherinae ex patruelis filio neptis cum Henrico Regis secundo genito conclusum esset, morsq; Philippi Sabaudi Nemorosi Ducis Caroli fratris, eo loci subsequuta, & de Sabaudia tanquam Italiae porta occupanda consilium Regi datum, si Italiam tutò ingredi cuperet, Dux Carolus Taurinum, quasi in patriæ arcem secessit, ut quoq; Geneuenses tumultus de religione compesceret, qui Episcopum Petrum à Balma expulerant: Taurini pacis conditiones à Bernensibus, & aliquot alijs eius sectæ propositæ, quibus Dux in antiquum Geneuæ dominium retinebatur, modò Episcopo ciuitate interdictum esset, & ciuibus impune liceret à Romana fide discedere, & Luteri siue Zuinglij nouis placitis adhærere; quod detestatus Dux piissimus, Geneuâ frustrari maluit: & legati pacis re infecta dimissi: non admodum æquo ipso Clemente, cuius opem Dux frustra implorauit, quòd is animo aliud cum Franco verfaret, & in Ducem moliretur.

Onuphrius.

EO ANNO, mense Septembri, Clemens septimus obiit, cui successit Paulus III. Farnesiorum Romana familia clarissima ortus.

Ex notis paternis.

EO ANNO, mense Maio natus Taurini Emanuel I. Caroli filius, lactans obiit, iuxta fratrem sepultus.

Ex notis eisdem 10. Augusti.

ANNO CHRISTI MDXXXV. Carolus imperator ex Africana victoria Româ triûphans ingreditur, eoq; tēporis Dux Taurini Geneuâ defecisse, sacerdotes expulisse, diuorum confregisse statuas, & imagines conculcasse, templa profanasse accepit.

Ex eisdem notis 16. Ianuarij,

ANNO CHRISTI MDXXXVI. nuntiatum quoq; Duci Bernenses Friburgensesq; Vantuatum agrum inuasisse, & iunctis Sedunensibus Veragrorum siue Chablasi Ducatum occupasse, nec procul Francum sibi, & fortunis reliquis imminere.

Ex rescripto dato Taurini 25. Februarij.

EO ANNO, Carolus Dux Taurino, populis rescribit, quando Gallorum Regi efflagitatum iter, & commeatus per suam ditionem concessisset, Rex præterea destinasset vrbes armata manu inuadere, & occupare, debeant ipsi, uti poterunt resistere, siq; succumbant, protestari saltem se non nisi coactos parere, ut nec ipsi Duci propositum ab antiquissima possessione modo aliquo discedere. Et per id tempus Sabaudia ab equitibus Gallis occupatur.

Ex notis eisdem
Et Io. Petri Calcagni.
Et Io. Bapt. Guignonij regij secreta-
rii.
Et Petri Gastaldi.

EO ANNO, v. idus Martij aduentantibus Gallis in Italiam, Carolus dux Taurini se minus tutum fore existimans, per posticum arcis nocte intempesta Marchionem Mussium, sexcentos simul pedites Cæsarianos rubra cruce insignitos ad sui præsidium introduxit. Postridie Taurinum Dux mille sexcentos, pedites auxilio accersuit, quibus præerant viri fortissimi, Philippus Torniellus, Ioannes Baptista Gastaldus, Cæsar Maius Neapolitanus, qui ad sextum Calendas Aprilis perstiterunt,

quo

quo die vrbe egredi Ducem oportuit, & Vercellas cum tota familia se se recipere, produce Taurini relicto Ludouico à Sabaudia comite Pancalerij.

EO ANNO, Taurini adsunt Regii Fœciales, qui ciuibus ignem, ac sanguinem minitatur, iam parato, & vicino exercitu, nisi illico ablati Ducis insigniis lilia in portis locisq; publicis exciperent: Illi cum dilationibus contenderent, nec Franciscus Salutianus Marchio (qui Gallicarum partium simul aduenerat) quicquam concederet, quin potius acrius instaret, tandem intrepide coram protestati sunt Taurinenses, se nolle, nec intendere aliquem per actum derogare iuribus Ducis Sabaudie, ac successorum Ducum, & eorum priuilegijs, atq; ita accepto etiam à Sabauda Duce nuntio, vt fortune, & tempori cederent, nec vrbs excidium expectarent, inuiti paruerunt. Aduenientibus cum Salutiano, mox Philippo Chabodo Brioni regulo, Admirallo Franciæ, Guilielmo comite Fruitambergio, & immenso exercitu, cuius nō tam terrore quam ducis imperio ad deditiōem impulsā ciuitas, Hæc mox propugnaculis iam à Duce cœptis permunita est, & pene inexpugnabilis à Gallis reddita. Intustamen direpta, dissipati ciues, per colles & vicina castella vagantur, Hos Galli, persequuntur, & nisi redeant perduelles declarant, sectioni datis prædijs: qui redierunt, suspecti semper habiti misere vitam egerunt aliqui extremo damnati supplicio.

EO ANNO, Salutianus, & Brionus Taurino mouerunt, ciuitatis rectore relicto Stephano Columna. Illi per agrum Vercellensem palantes & fata populantes, tuncq; Salutianus, qui pro regis sperato honore frustratum se cognouit, à Gallo ad Cæsarem paulatim defecit, tractante Antonio à Leua, qui cunctando rem restituere conabatur, dū Cæsaris aduentum expectaret. Sed ante Salutianus Taurinum rediens turres quatuor (quæ in ciuitatis angulis eminebant) euerti curauit, Mœnia etiam turribus contigua decurtari, vt Cæsarianis facilius pateret aditus, ad quos statim conuersus, in obsidione Carmagnolæ Bombardæ ictu cecidit.

EO ANNO, suburbia quatuor amplissima solo æquata sunt, vnum portæ Secusine, in quo fuerat cœnobium diui Rolandini, templum sepulchri Hierosolymitani, quod cruce rubra insigniti incolebant, templum Diui Bernardi, monasterium diui Augustini, cœnobium Diui Solutoris, legionis Thebeæ ordinis sancti Benedicti, & Beati Valeriani Abbatis. Secundum suburbium ad portam Marmoream, vbi cœnobium humiliatorum, amphiteatrum, cum orchestra, & area in orbem, qua comædi, & tragœdi olim dabant spectacula, & ædebantur ludi: Lacus colliculis cinctus, fragmenta Romanarum inscriptionum innumera. Tertium suburbium ad portam Castrî (vbi templum erat sancti Saluatoris) ad pontē vsq; Padimiro artificio fornicatum protendebatur. qui pons

Eo ipso publico instrumento dato Taurini 3. Aprilis.

Ex Ducis literis datis apud sanct. Germanū.

Ex eisdem notis.

Ex eisdem notis.

ab ipsis Gallis ad maiorem sui, ciuitatisque tutelam semirutus. Quartum vero suburbium adportam Palatinam siue Doraneam, quo in suburbio Franciscanorum (qui Angeli dicebantur) templum, aliud sancti Lazari, Monasterium Virginum diuę Margaritę, cœnobium sancti Secundi (corpus tamen ipsius Martyris in maiori Ecclesia vrbs reconditum) ædes diui Rochi. Quę omnia simul iuncta ciuitatem alteram efficere potuissent, nunc arua prataque aratro, & falci subiacent.

Ex eisdem
notis mense
Maio.

EO ANNO, Chabodus Brionus, Taurini pro rege Franco constituitur, qui relictis maximis presidijis, & ciuitatis rectore Claudio Anebaldo in Gallias properauit, At quanto citius Carolus Dux cum Antonio à Leua, & triginta millibus bellatorum Taurinum obsident: Cæsar Astā venit, Fossanum expugnauit.

Ex' ocularis
testibus.

EO ANNO, postquam Carolus Cæsar icto cum Italicis fere omnibus ciuitatibus fœdere, quę sexcentum coronatorum millia in militum Cæsarianorum stipendia pendebant, si extra Italiam bella traduceret, ipse clam à Melphitano principe allectus, dum in Massiliam, & Prouinciam progreditur, nihilominus tamen Taurinensem obsidionem non sine Italię querelis prosequi iubet. Militiæ duces relictī Gotterius Lopes, Padilianus, Iacobus Mediceus Marignanensis siue Musius Marchio, Iacobus Fozarus Scalingius Pedemontanus, Ludouicus Vistarinus Laudensis, qui Bastidam turrem colli cuidā superpositā Pado pontique imminēte, montemq; Calleriū occuparant, dū excursionibus Galli dabant operam: sed contineri cœperunt ea obsidione, qui secus absente Cæsare populationibus finem non fecissent, atque mœnibus inclusi, graui inedia vnā cum ciuibus conflictabantur: solum obsidione Taurinum, Guidonis Rangonij à Rege destinati opera, qui Taurinorum pro rex efficitur.

Ex rescripto
Francisci eo
anno mense
Februario.

Ex rescripto
anni 1549.
Iulio.

ANNO CHRISTI MDXXXVII. Franciscus Rex vt Taurinenses, & Pedemontanos populos sibi deuinctos alliceret, eos omnes iure Gallię donat: & perinde ac nati, & orti in ipso regno essent, nulla inde caducitas in Gallia decedentibus obijci hæredibus possit, idque perpetui temporibus: quod confirmauit postea Henricus II. Francisci filius.

Ex eisdem
notis.

EO ANNO, Ioannes Humerius Taurinum prorex mittitur, validissimo cum exercitu Astam vsque progressus, sed mox in Gallias redijt, cui Guido Rangonius Taurini sufficitur.

Ex eisdē no-
tis 26. Iulij
Diuę Annę
festo die.
Et Lucas Cō-
tilius in vi-
ta Cæsaris
Maij.

EO ANNO, Cæsar Maius Neapolitanus Cæsarianarum partium Taurinum ciuitatem ad San. Georgij propugnaculum ad motis scalis repente inuasit, & iam ad ostium per quod in vrbeni ab ipso propugnaculo erat aditus Cæsariani peruenerant, ac iam ingressuri videbantur, nisi illud, dum vehementius insistent firmius occludunt, cum ho-

stium

ftium ad fe trahere, & aduorfum aperire, non introrfum propellere deberent. Quæ res, vt eorum conatum elufit, ita ciuitati bono fuit, tum quòd Cæfariana auxilia (quæ Donatus Vafii Marchio militiæ dux, ipfi Neapolitano pollicitus fuerat) nondum aduenerant. Nifi potius in fuperos eam tam præfentaneam opem ciuitas referre debeat, quod tunc in mœnibus tres vifi armati, auguftiore quàm humano afpectu, qui hoftes terruerint, & fugauerint, funt vifi. Neque hi alij quam tres Thebæi martyres crediti, qui in proxima æde repositi paulò ante fuerant, ipfius ciuitatis diui tutelares.

Ex eisdẽ notis, & relatione plurium.

EO ANNO, mēfe Octobri, prementib. vsq; Cæfarianis, ita vt neq; portas egredi liceret, Henricus Delphinus Francisci Regis filius, superatis Alpibus Taurinum omnibus angustijs liberat, indeq; Franciscus rex Italiam cum numerofo exercitu ingreditur: Iauenni (quod Gaium olim) pernoctans Taurinum petit. Pactę trimestres induciæ, & ad octauum mensem protractæ.

Io. Tilius in supplemento Historiæ Gallicæ.

*Favenu' ol
gaurium
Isto fo.*

ANNO CHRISTI MDXXXVII. induciæ decennales Nicię agitatę funt, vbi cum Paulo Pontifice Carolus Cæsar conuenit, & hę per Subalpinos, magno Ducis Sabaudi incommodo, populis significatę.

Ex notis eiusdẽ 29. Octobr. & mense Nouembri. Ex notis Baptiste Glygnonij secretarij Regij.

EO ANNO, Carolus à Coufsi Burię regulus, Taurino regendo præficitur, quem paulo post Renatus à monte Iano castrorum præfatus, siue (vt vocant) Marefcallus, Prorex subsequitur.

Ex eisdem.

ANNO CHRISTI MDXXXIX. Taurini Rex supremam curiam siue parlamentum iuri reddendo constituit, Proregem verò Claudium Baronem Annebaldū Marefcallum Francię, Guilielmo Bellaio Langęi Regulo vrbs gubernatore addito.

Ex eisdem.

ANNO CHRISTI, MDXL. Carolus Cæsar ex Hispanijs per medias Gallias magna fiducia ad Gandauos penetrauit, nihil interim de Carolo Duce restituendo actum.

Vidi Lutetię Kal. Ianuarij ei' anni 1540

ANNO CHRISTI MDXLI. Claudius Annebaldus iterū summā rerum apud Taurinos gerit, quo tempore Cæsar Fregofus & Antonius Rangonius legati regij ad Padum intercepti, & necati, vnde ruptis fœderibus bella recruduerunt.

Ex eisdẽ notis.

ANNO CHRISTI MDXLII. Guilielmus Bellaius, & Guido Guifredus Boterianus Taurinum, ac totam ditionē vtrique Proreges obtinent. Et quamuis filētibus inter arma legibus, ipsa tamen Academia Taurinensis reuiuiscit, & ad id conuentus publici ab eisdem Proregibus permittuntur.

Ex ipso rescripto, 8. Augusti.

EO ANNO mense Septembri, tanta Locustarum Taurinum cœlum inuasit, vt obscurato aëre nox atra interdium videretur.

Ex notis eisdem & testibus oculatis. Ex notis 12. Februarij.

ANNO CHRISTI MDXLIII. mense Febuario, Cæsaris Maij Neapolitani stratagemate, Taurinum carris sex fœno exterius apparente onustis, intus vero selectis militibus artificiose latentibus, parum ab-

fuit

Ex historia
Lucę Conti-
lij.
Ex oculatis
testibus.
Et notis plu-
rimorum.

fuit quin serio caperetur, Palatinę portę iam duobus carris insidenti-
bus: At auxiliariorum tarditate solis relictis carris, & funibus qui cla-
tros suspendebant a quodam ciue maxima celeritate abscisis vnde ad-
imū demissi clatri portam præcluserunt, milites reliqui aditu prohi-
biti sunt, qui vero iam intra portam peruaferant, intercepti, fortiter ta-
men, & strenue dimicantes ceciderunt: sic denuo volentibus superis
intacta ciuitate.

Ex historia
Nic. Gillei.

E O ANNO, Franciscus Erraldus Alfoneus Taurinorum præses,
mortuo Francisco Montelloneo procancellario Franciæ, in eius locū
vocatur, cui præses succedit Renatus Biragus, vir non minus armorum
quam literarum peritia clarus.

Ex notis mē-
se Nouemb.
Et testibus
oculatis.

E O ANNO, post Niciam à Turcis, & Gallis obsessam mense Iu-
nio, obsidione soluta, Franciscus Borbonius comes Anguiani cum exer-
citu alpes superat, Taurino & alijs subalpinis oppidis prospecturus,
Carinianum Cæsarianorum præsidio firmatum oppugnat.

Ex notis xliij,
Aprilis.

ANNO CHRISTI MDXLIII. mense Aprili, ab eisdem Gallis
apud Cerifolas cum Cæsarianis acie dimicatum est. ipsum paulo post
Carinianum receptum, Pyrrho Columna qui extrema omnia sustinue-
rat, dedente. Pax inde inter Cæsarem, & Regem contracta.

Ex notis xvi.
Maij. & xxij.
Iulij.

ANNO CHRISTI MDXLV. mense Maio, Emanuel Philibertus Pe-
demontium princeps Vercellis mouens Vormatiam proficiscitur a Ca-
rolo V. Cæsare auunculo honorifice exceptus.

E O ANNO, Paulus Thermarum Regulus adest, apud Taurinos re-
gis vices gerens.

Ex eisdē no-
tis.

ANNO MDXLVI. dum Cęsar Germanicis, & Saxonis bellis occu-
patur, apud Taurinos Ioannes Caraciolus Melphię princeps prore-
gis munere fungitur.

Ex notis vlti-
mo die Mar-
tij.

ANNO CHRISTI MDXLVII. mense Martio, obiit Franciscus
Francorum rex, cui Henricus filius rex successit, & Taurini in æde ma-
iori exequiæ solenniter peractę.

Ex marmo-
rea inscriptio
ne villę Pur-
puratę. xliij.
Augusti.

ANNO CHRISTI MDXLVIII. mense Augusto Henricus Rex
Francorum superatis Alpibus cum apparatu ingenti Taurinum ingre-
ditur, Renato Birago Præsides ornata oratione eū in ingressu celebra-
te: ibique decem diebus continuis permanfit.

Ex notis vij.
Aprilis.

ANNO CHRISTI MDXLIX. dum Taurini populi pace fruun-
tur, Romę Paulus tertius diem obiit.

ANNO CHRISTI MDL. Iulius tertius Pont. max. creatur. Tau-
rini vero pax inter summos reges iam icta, ad continendos populos cō-
firmata iterum propalam declaratur, præcone tubis comitato.

Ex notis Ec-
clesiæ.

E O ANNO, defuncto Innocentio Cibo Cardinale Archiepiscopo,
succedit Taurinensi sedi Cęsar Cibo ex fratre nepos.

E O ANNO, mense Augusti, Ioannes Caracciolus Melpharum princeps, Prorex Taurinorum Secusæ mortem obiit, dum in Gallias properaret, Taurini sepultus apud Dominicanos, cui Carolus Cossæus Brissacus iam designatus prorex succedit: ad quem dux Carolus me, ex Academia Patauina redeuntem gravissimis de rebus legatum Taurinum misit.

E O ANNO Artus Caroli frater Gonorri Regulus vices proregis agit.

ANNO CHRISTI MDLII. mense Septembri, ruptis pacis foederibus, Brissacus Prorex Charium oppidum Taurino proximum occupat, in deditionem accepto Georgio Lampugnano Cæsariano, & Parmensis belli suscitata vtrinque expeditio.

ANNO CHRISTI MDLII. Emanuel Philibertus Princeps, ad Taurinates, & ditionem recipiendam per Subalpinos armatur, Braidæ arcem recens à Franco extractam expugnat, quotquot Sabaudos aut Pedemontanos offendit, qui sub Franco mererent, laqueo strangulari tanquam perduelles iubet. Ad Metensem inde obsidionem conuertitur.

ANNO CHRISTI MDLIII. mense Maio dux Carolus Cœuæ arcem à fundamentis extruit, ad Gallicos impetus coercendos.

E O ANNO xvj. Kal. Septembris, obiit Vercellis Carolus dux Sardiæ, relicto Em. Philiberto filio, qui tunc exercitui Cæsaris in Belgica, siue Flandria præerat, ac demum Teroannam, & Hedinum validissima Galliæ propugnacula expugnauit.

E O ANNO, mense Nouembri, Carolus Cossæus Brissacus Taurino mouens, Vercellas ex insperato aduenit, proditam ciuitatem populatur, Ducis preciosam supellectilem exportat, & gemmas immensis pretij, atque inter cætera monocerotis cornu prodigiosæ magnitudinis: biduo post aduentantibus Cæsarianorum auxiliis egressi Galli, præda onusti Taurinum, non sine periculo sese receperunt.

ANNO CHRISTI MDLIII. Petro Ossuneo Taurini proregis vices gerente, Gallicus miles quidam Bascus natione, cum Cæsarianis de ciuitate prodenda conuenerat: tres speculatoriæ turres liberæ intra mœnia expediebantur, quarum vna sancti Michaelis, alia Diaboli, alia Fornaserij vocata, dies dictus pridie idus Augusti, horà noctis intempesta. Eo die militis pedisequus rem Ossuneo detegit, qui cunctos equites pedestri armatura muniri iussit, & hostem sine strepitu remorari: Sed de ea re hostis monitus, eam opinionem vt auerteret, ad Giuoleti proximam arcem se conuertit, & ea nocte facile arcem occupauit. Galli Taurino egressi Giuoletum recipiunt, & solo arcem æquant.

Ex inscriptio-
ne sepulchri
apud S. Do-
minicum.

Ex literis Ca-
roli ducis da-
tis Vercellis
xi. Augusti.
1550. signa-
tis Vulliet. cū
figillo.

Vidi.

Ex notis ter-
tio, & 5. die
Septembris.
Et rescripto
Cæsaris dato
Augusti Vin-
del. vltim. Se-
ptemb. 1551

Ex oculatis
testib⁹ & scri-
ptoribus eo-
rum tēporū.
Ex notis Io.
Francisci
Roffier, tunc
secretarii du-
cis.

Ex recenti
memoria.
Ex notis 16.
Iulij. & 2. Iu-
lij.
Ex notis 18.
& 20. Nouē-
bris.

Ex oculatis
testibus.

Id est 12. aug.

Ex notis 17.
Maij.

ANNO CHRISTI MDLV. mense Maio, Emanuel Philibertus dux, ab aula Cæsaris Vercellas transuolat, patriæ gubernacula suscepturus.

Ex notis 17.
& 21. Septēbris.

EO ANNO mense Septembri, Taurinum egressus Brissacus cum copiis omnibus, Vlpianum Cæsarianorum obsidet, & acis cunicularcem suffodit, oppidum occupat, & diripit. Taurinum inter ea Birago Præsides, arma secum togatis sumentibus, vigilantissime asseruatur.

Ex notis. 5.
Febr. 3. Martij. & 2. Apr.

ANNO CHRISTI MDLVI. Induciæ inter duos reges pactæ sunt in quinquennium.

Ex notis.

EO ANNO, mense Decembri Franciscus Lotharingus Guisæ dux coacto exercitu Alpes superat, ad Pauli III. Pontificis maxim. vlciscendas iniurias, eiusque ditionem atque authoritatem, quas à duce Albæ inuadi conquerebatur, profecturus, Taurini à Brissaco splendidissime exceptus.

Ex oculatis
testibus.

ANNO CHRISTI MDLVII. Kalendis Ianuarij, cum Guisio duce, & Brissaco dux Nemorosus Iacobus à Sabaudia, dux Aumalius, Guisiani frater, Ludouicus Biragus, Franciscus Bernardinus Vicomercatus. Alijque magni nominis heroes in diui Ioannis Basilica magna pompa conueniunt, & rei diuinæ interfunt, Nec multo post ruptis foederibus ad res nouas hinc inde conuersum est. Valentia Subalpinorum à Gallis capta, expugnata Valfinera, Clarascum obsessum, frustra quoque Cuneum: Dum serio Emanuel Philibertus per Gallias vim vi, metum metu excutit, & apud Veromandos insignem illam Sanquintineam victoriam Laurentij festo die adipiscitur, fuso Gallico exercitu, capto Anna Mommaratio magistro equitum, siue Cōtestabili, Duce Mompenserio, Santandreano Marescallo, & eius notæ clarissimis viris.

Ex notis 15.
Iulij.

ANNO CHRISTI MDLVIII. idem Emanuel Philibertus Dux, & Prorex à Philippo Hispaniarum rege constitutus ad Grauelingam de Gallis iterum triumphauit, eorum parte maxima captiua ducta, inter quos Thermeus ipse dux exercitus, Villarbonus, Senerpontius, Hanebaldus, Moruillerus, & alij Galliæ primates in manum venerūt: Donquerca expugnata. Fausa omnia Cæsarianis fuerant, nisi de morte Caroli quinti Cæsaris mense Decembri tristis aduenisset nuncius.

Ex notis 21.
Septemb.

ANNO CHRISTI MDLIX. mense Aprili, pax Cambrisij inter summos reges duos inita promulgatur Taurini, supplicationes habitæ ciuibus omnibus lætitia exultantibus, qui spem optimā redituri Ducis semper animo continuerant.

Ex cōtractu
paci. 3. Aprilis, & propa-
latione. 20.
Aprilis.

EO ANNO, mense Augusto, post contractum ex pacis legibus matrimonium inter Hispaniarum Regem Philippum, & Ysabellam Henrici Francorum Regis filiam, necnon Sabaudia Ducem, & Mar-

Ex cōtractu
15. Augusti.

garitam

garitam Francisci Regis filiam, Henrici sororem, post ipsius Henrici acerbum inter hastiludia interitum, cui Franciscus rex filius successit, Ditio Sabaudia, & Subalpina, Duci Emanueli restituta: Taurino inter quinque praesidia reseruato, & millibus passuum circumiacentis agri vnicuique praesidio additis. Curiae inde, siue parlamenti tribunal suppressum, Consilij supremi nomine mutato.

Ex notis 29.
April. 1560.

E O A N N O, Emanuel Philibertus Dux restitutus, Niciam hyemare perrexit, quo Taurinenses, licet sub Gallorum ditione detenti, cum ad eum gratulabundi oratorem occultò misissent, rescriptis ciuibz acceptos eorum habere animos, & fidem seruata agnoscere, eam aliquando beneficentia pensaturum.

Ex lris datis
Nicie 20.
Nouemb.

A N N O C H R I S T I M D L X. annona caritas ob praeterita bella, & assiduas sterilitates in eum modum Taurini creuit, vt ad florenos nouem, & vltra in singulas minimas mensuras (eminas vocant) perueniret: frumenti faccus quinquaginta sex florenorum precio veniret: tandem cum pace paulo laxior ipsa annona rediit.

Ex notis ciuitatis 15. Iunij.

E O A N N O, tertio nonas Nouembris Emanuel Philibertus dux, & Margarita coniuges Nicia, vbi hyemem transegerant, Subalpina hanc ditionem adeuntes Padum nauigio ad Montemcalerium oppidum conscenderunt, ad Valentinas aedes Taurinatis agri appulerunt, ab Imberto Pellatterio Bordillioneo Prorege lautissime excepti, inde Taurinensem pontem praeteruecti Principes, vt Vercellas peterent, incredibili, licet tacito desiderio sunt à Taurinensibus ciuibz spectati.

Vidi.

E O A N N O, mense Decembri defuncto aliquot ante diebus Francisco secundo eius nominis Rege, apud ciuitatem Aureliam, iuxta Taurini à Bordilioneo (vt decuit) in templo maiori persoluta. cui Regi Carolus frater in regno successit, Taurina adhuc ciuitate retenta.

Ex not. 16.
Decemb.

A N N O C H R I S T I M D L X I. Bello intestino sub ficta religionis specie adeò per Galliam vniuersam laboratum est; vt ad nostantarum flammaram scintillae peruaferint: Angronianis populis in Ducem concitatis, quibus tacite factiosi quique, tum ex Gallia, tum ex Germania consilio, pecunia, milite, opitulabantur: quae tamen omnia post vnum aut alterum conflictum, dux prudenter restinguere, & supplices iustis conditionibus in deditionem recipere satis habuit.

Vidi.

Vidi.

ANNO GHRISTI MDLXII. pridie Idus Ianuarij, Natalis dies faustus & fœlix Caroli Emanuelis vnici filij Emanuelis, & Margaritæ Ducum, Ripolis Deo benefauente in lucem editi. ciues Taurinenses quâuis adhuc Regi parerent. varia emiserunt publicæ letitiæ testimonia, accensis ignibus, & machinarum bellicarum complofis tormentis. Ego in Sabaudiam equis dispositis, & ad Nemorosum ducē eius rei nuncius à duce destinatus transuolaui.

Ex iplo legationis mandato, & Breui Pōtificio.

EO ANNO, Kal. Februarij, insurgit Taurini seditiosorum Gallica factio, qui Hugonoti dicti: iā publicæ istius hereseos superbi assertores in Romanos catholicos ritus, in Eucharistiam, in diuos, & diuorū monumenta debacchantes. At contra ciues constantissimi ad Carolum regem oratores mittunt, qui (Hieronymo Ruuereo Tolonenſi Episcopo, tunc ducis apud regem internuntio ad laborante) nouas sectas non intromitti, sed potius sum moueri, atque extirpari enixe efflagitarent, præter id vnum omnia se perpeſſuros, ad id propellendum omnia profusuros profitentur, Atque ita ea perniciē liberati sunt. Quamobrem literas singularis elogij, & immortalis gloriæ plenas a Pio iiij. Pont. max. accipiunt.

Rescripto regio dato Bleſis. 15. Aug. eo anno.

EO ANNO, mense Augusto, Carolus rex, & dux Em. Philibertus, iuxta pacis ante ictę leges, Lugdunum primarios viros miserunt, vt vtriusque iura discuterent, quæ etiam Regi à ducis ministris coram exposita sunt, Rex vt pacis conditionibus satisfaceret, æquitate nixus, atque etiam ob singularia à Duce proximis regni tumultibus accepta beneficia, Taurinum restitui mandauit, nec non Charium, Clauasium, Villamque nouam. Et id iterum atque iterum instante Tolonenſi Episcopo Hieronymo Ruuero Ducis oratore exequi iubet, reſtento ſibi Pinerolio, & Sauilliano a duce recepto.

Vidi.

EO ANNO, tertio Kalend. Octobris, Ioannes Moruillerius Aurelianensium Antistes Regius legatus, (ad quem iubente duce, Fossano obuiam trans Alpes missus fuerat,) Taurinum ingreditur, simul & Robertetus Dalluius super Taurino duci restituendo, quod Bordilionus nimium pertinaciter differebat.

Vidi.

EO ANNO, pridie Idus Decembris, Taurinensis ciuitas à Gallis Emanueli Philiberto restituitur, Charium simul, Clauasium, Villa noua: possessionem apprehendente Amedeo Valpergio Masini comite: vt etiam priori restitutione fecerat Ducis locum tenens meritisſimus. Biduo post, ipse dux ex insperatō paucis comitantibus Taurinum ingreditur, & conuocatis ad se decurionibus, & ciuitatis primariis sacramentum fidei ab eis accipit.

ANNO CHRISTI MDLXIII. xv. Cal. Febr. Senatus Pedemontanus, qui Cariniani pro tempore federat, Taurinum insigni purpure maiestate ingreditur, & ius populis reddere foeliciter auspicatur.

Vidi.

EO ANNO, vii. idus Februarij, Dux Emanuel, atque Margarita coniuges Taurinum magnificentius quam dici queat ingrediuntur, & maiore populorum applausu. Hanc denique ciuitatem deinceps incolere statuerunt principes, quam olim Longobardorum regiã fuisse, Subalpinorum metropolim, & Augustam ideo vocitaram diximus.

Vidi.

EO ANNO, mense Augusto, posteaq̃ ferè de salute Ducis gravissimo morbo affecti Ripolis desperatum esset, Princeps infans Taurinũ à Margaritamatre mittitur, & fidei procerum aliquot intimi consilij cõmittitur, quæ ad me etiam literas eam ob rem dare dignata est. Dux tandem sospes Taurinis redditus, Octobri Niciam ad hyberna mitiora proficiscitur, relicti Hieronymo Ruuereo Tolonenſi tum Episcopo, Io. Thoma Langrisco Stropianæ, Io. Francisco Costa Ariniani comitibus, qui eo absente Principis infantiam tuerentur, patriamque regerent.

Literis Margaritæ ducis ad me 7. Augusti.

EO ANNO, Archipræsule Taurinensi Cæsare Cibo de functo Indicus Aualos ab Aragonia Cardinalis sedi præfuit.

Vidi.

ANNO CHRISTI MDLXIII. mense Maio, eodem Aragonio Cardinale sese ab Archiepiscopatu abdicante, successorẽ illi expetiuere principes nostri, totaq; patria Hieronymũ à Ruuere Lælij filiũ Taurinensem ciuem, Tolonensem prius Episcopum, nostri sæculi decus, siue pietatem, siue eruditionem, siue facundiam requiras.

EO ANNO, Dux in æditiore parte ciuitatis, in ipsis templi Diui Solutoris ruinis Acropolim ædificare cœpit, Citadellam vulgò dicunt.

ANNO CHRISTI MDLXV. mense Iunio, Dux Emanuel, obfessa à Turcis Melita, Andream Prouannam Leniacum cum triremibus quatuor instructissimis mittit, qui vnà cum Pontificijs, Hispanis & aliis triremibus suppetias insulæ afferret. Prior Leniacus applicuit, difficultates explorauit, alios postea aduexit, & soluta tandem fauentibus superis obsidione, Hierosolymitanorum militum sacer, & strenuus ordo liberatus, Ioanne Valleta Gallo summum magisterium gubernante. Quamob victoriam Taurini immensæ lætitiæ publica significatio reddita, & deuotæ superis gratiarum actiones.

Ex notis mensis Septemb.

EO ANNO, mense Decembri, Dux Taurini cum aulicos innumeros, qui à mensis aut poculis essent circumspiceret, in centum leuis armaturæ equites commutauit, statuitque vt hi suo ordine sibi præsto essent, tum mensæ accumbenti inseruirent: Modum quoq; adhibuit intimorũ consiliariorũ numero, qui vel per gratiã, uel ambitũ adcreuerāt.

Vidi.

Vidi.

ANNO CHRISTI MDLXVI. idibus Martiis, absoluta paucis mensibus Taurinenſi acropoli, quinis propugnaculis admiranda, ſeruata omni rei militaris, & architectonicae artis ratione eam religioſa ac pia benediſtione communiri curat, Archiepiſcopo Ruuereo ſacris praeeunte: mox praefidiis firmat, eiſq; praeficit Iosephum Careſanam Vercellenſem de ſe benemeritum, ac rei militaris peritiſſimum. Ipſius fabricae inter cetera viſendus eſt puteus altiſſimus, aqua perenni abundans, in quem leniter accliui deſcenſu, & aſcenſu aquatu eunt, & redeunt iumenta, nec ſibi inuicem occurrere, minusq; ſe intueri queunt.

Vidi.

EO ANNO, menſe Maio, Dux ad Maximilianum Caſarem ad comitia Auguſtae Vindelicorum belli Turcici ſuſcipiendi cauſa celebra ta acceſſit, lectiſſimis comitatus proceribus, à Caſare cumulatiſſe affectuſ honoribus. Vbi dux redijt auxilia ad id bellum non exigua comparauit, ductore equitum Bernardino à Sabaudia Caburri regulo clariſſimo.

Vidi.

EO ANNO, III. idus Iunij, hora xv. viſus Taurini cometes & circum ſolem circulus varij coloris, nunc ignei nunc ſanguinei (Halos vocant aſtologi) Mox ſequuta peſtis per circumuicina ferè omnia oppida, & per Italiam, & Galliam graſſatur: Taurino, fere vnico quaſi ſole, volentibus ſuperis, intacto, & illeſo.

Ex dicto Ducis dato Taurini 24. annuarij 1556.

EO ANNO, Dux Emanuel militiae diſciplinā aliquot ante annis animo conceptā inſtituit, ipſosq; milites armatos, velites, peltatos, qui decuriones primipilos, centuriones, tribunos haberent, ad cohortes & legiones iuſtas conſciendas, quibus praefecit Maſini, Arignani, Camerani, Sinfredi Comites, Leonardum quoque Ruuereum Lælij filium, Careſanam, Scalingum, Piouenam, Caſtrocarum: eos milites ampliſſimis donauit priuilegijs, & ad arma comparanda iuuuit, ijsque diſciplinæ militaris exercendae rationem praefcripſit, vt in omnem belli occaſionem parati perpetuò forent.

Ex libello Io. Anto. Leui Placētini

Ex ſenatus ſententia 22 Octobris.

EO ANNO, Kal. Nouembris Dux vtrique tempori bellorum, & pacis conſulens, Academiam Taurini olim inſtitutam, patriæ temporibus variè iactatam, Montereſgalenſibus, penes quos nouiſſime fuerat, renitentibus, ex Senatus ſententia reſtitui ciuitati iuſſit, eius nihilominus quibuſdam veſtigijs Monti regali relictis.

Et ex libello Auguſtini Bucii philoſophi & oratoris.

ANNO CHRISTI MDLXVII. VII. idus Martij, Pedemontiſ Princeps ſexenni proximus, Dum ſummorum Chriſtianorum principū, qui eius baptiſmatis ſponſores futuri erant, tempus commodum expectatur, tandem Taurini in eade maiore diui Ioannis ad ſacroſanctum baptiſmatis fontem ſiſtitur, exquiſito ſingularique apparatu: Penſilivia à primo aulae coenaculo in templum ducta, ac nihil omiſſum quod ad ornatum faceret, miſſilia numiſmatum ex auro, & argento profuſa, à binis Fecialibus in populos diuiſa. Propatres per vicarios oratores,

fuerunt

fuerunt Pius V. Pontifex maximus, Carolus ix. Francorum Rex, Respublica Veneta, Princeps, & magister Melitanæ militiæ: Promatres verò per vicarias Catherina Medicea Francorum Regina, Isabella à Francia Hispaniarum Regina. Ruuereus vero sacrorum princeps baptismū perfecit, ac nomen à parentibus æditum, atq, auspicatissimum fortuna to puero indidit, CAROLVS EMANVEL.

E O ANNO, mense Septembri, compositis Bernensibus controuersijs, Dux Taurino ad Ducatus Chablasi, Gaij, & Terniaci Toparchatum capiendam possessionem proficiscitur, cætera amplissima olim ab ipsis occupata ex conuentione dimisit. Vidi.

E O ANNO, mense Nouembri, Dux decem & nouem leuis armaturæ equitum selectissimas alas ductore Alfonso Estense in auxilium Regis Gallorum in rebelles, & factiosos liberaliter, & officiosè subministravit. Vidi.

ANNO CHRISTI MDLXVIII. XIX. Kal. Septemb. Taurini Dux Emanuel equestre sodalitium Torquatorum Annuntiationis Virgineę (vulgo Annunciatę dictum) omnium antiquissimum à maioribus suis usque ab anno MCCCXLIIII. inceptum, nullis omisis ad magnificentiam cæremoniis instaurauit. Atq; ipso torque prius Carolo Emanueli filio, principi Subalpinorum ritè tradito, selectis aliquot proceribus contulit, Philippo inq, & Claudio à Sabaudia fratribus, Racconisij & Pancalerii regulis, Andreæ Prouanę Leniaco Frussaci, Io. Francisco Coste, Arignani, Thomę Valpergeo, Masini comitibus, denique aliis, alio tempore ad vnus & viginti numerum auxit, ipso Duce ac Principe filio exceptis. Inde defuncto Gaspare Capris Astensi Episcopo, Hieronymum Ruuereum Taurinensem Archiepiscopum eius ordinis Cancellarium creauit. Vidi.

ANNO CHRISTI MDLXIX. Dux Taurino in Sabaudiam profectus, duas acropoles (vulgo Citadellas) à fundamentis cœpit, Taurinensissimillimas, vnam apud Sebusianos in Burgi oppidi eminentiori parte, sub Diui Mauritiij titulo, cui Philibertum Moniouentium præfecit, aliam ad Romuliacum oppidum in agro Gebennensi, quā Annuntiatę, alludente equitibus suis cognomine insigniri voluit, & huic Petrum Maliardum Turnoni comitem præposuit, adhibita vtrisque tanta contentione, arte, et sumptibus, vt noua illa facies in corpus integrum absoluta, prius quàm satis comprehensa videretur, Hæc cum vicina bella arderent, & suis parietibus cauendum imprimis foret. Tunc ferè Matiscon proxima intercepta ciuitas, tunc Ludouicus Borbonius Condeus in acie apud Xantones cesus. Volfgangus Bauarus Dupontius iam ad Lemouices penetrans febre extinguitur, conflictus ad Monconturneum cruentissimus, ab exercitu regio, cui Dux Andegauensis frater præerat, parta victoria. Vidi.

Vidi.

ANNO CHRISTI, MDLXX. Dux non minus ad pietatem quā ad arma procliuis, Iesuitarum collegia duo, Camberij vnum, alterum Taurini institui curauit: Cartusianis quoque heremitis Consuerij nomine in Monteregalsium Pedemontanorum finibus templi, ac monasterij constructionem promouit: Quorum hi contemplatione, illi simul actione Christianos ritus fouerent & augerent.

Vidi.

EO ANNO, Dux vigilantissimus equestrem militiam, vt ante pedestrem absolueret voluit, quā apud Sabaudos tercentum equitum leuis armaturæ constaret, quater centum, & quinquaginta apud Subalpinos, quibus turmis, quinquagenis equitibus singulis ductoribus attributis, dati ex Sabaudis quidem sex, Ludouicus à Camera Ioannis Marchionis filius, Petrus Malliardus comes Turnoni, Laurentius Gorreodus, Pontifualis comes, Philippus Moniouentius, Io. Mōsepetius Beotus, Philippus Cletanus: ex Subalpinis vero nouem, e quibus septem hi præerāt velitibus, Io. Franciscus Ruuereus Lælii filius Cinsanus, Neuius, Piouena, Meneconus, Capinus, Salinas, at Sclopetariis hi duo Vagnonus, & Beccaria: omnibus vero quasi magistrum equitum præfecit Philippum Estensem Sancti Martini, & Burgimanagerij marchionē, quem matrimonio collocata Maria naturali filia ornatissima omnium adoloscetula, iam sibi generum adsciuerat.

Ex notis societatis. 20. Maii.
Cypr. capte 7. Augusti.
Stragis editæ 7. Septemb.

ANNO CHRISTI MDLXXI. Emanuel Dux Taurini agens, cōfederatione inita in Turcam Cypri vastatorem, inter Pium quintum Pontificem, Hispaniarum Regem, & Venetam Rempublicam, qui classi præesset ab omnibus exposcitur: sed ob imminente à vicinis discordiis patrię discrimina, excusatus habetur. Ioannes verò Austriacus Caroli quinti Cæsaris soboles, magni animi, & expectationis iuuenis præficitur. At Dux Andream Prouanam Leniacum tribus cum triremibus in eam expeditionem adiungit. Apud Naupactum Achaicum concursum, & decertatum. Christianorum vix ducentum triremes: Turcarum vero plusquam trecentum: Mars diu anceps, tandem Deo maximo fauente, & quodā potius miraculo ad Christianos inclinauit victoria. Leniacus ex triremi Prætoriana fortiter dimicans sclopeto ictus in capite vix galeę præsidio euasit: triremium vna Margaris nomine dissipata, merisque penitus, Pedemontana semel atque iterum ab hostibus recepta. Ob eam victoriam, Taurini supplicationes superis, ferię mortalibus indictæ.

Vidi.

ANNO CHRISTI MDLXXII. mense Martio, Emanuel Dux Taurini theatrum omnium disciplinarum miro ordine, nec minimis sumptibus instituit, curantibus Hieronymo Ruuereo Archiepiscopo, & Ludouico Molineo Rupefortio Philpopho, viris in omni doctrinæ genere absolutissimis.

E O A N N O, mense Iulio, Dux Academiae Taurinensi fauens, omnibus, qui suo parent Dominio prohibet, ne aliò ad studia capeſcenda, aut doctoris Lauream ſumendam, quàm in eam Academiam ſe conferant: ſiquidẽ viris eruditiffimis refertam, & omnium diſciplinarũ, ſiue Theologiæ, ſiue Iuris prudentiæ, ſiue Medicinæ, ac Philoſophiæ, aut humanarum literarum doctoribus hanc ornatiffimam reddidiſſet, multa quingentorum aureorum infligitur, aditus præterea ad publica munera & dignitates, huic legi fraudem facientibus interdicitur.

Vidi.

E O A N N O, Taurini Dux extrinſecus aucta Acropoli ſubterraneis ad foſſas præſidijs, & alijs quibuſdam quaſi forcipibus admirandis, eam ſuomet ingenio inexpugnabilem omnium iudicio reddidit.

Vidi.

E O A N N O, ex Sturæ flumine alueum aquæductu lateritio cœmẽtato, & continuatis per milliare vnum arcubus in ciuitatem ad Palatinos hortos deduxit, atq; ex ea aqua ſcaturientem fontem, ſtatujs, marmoribus, & varijs incruſtationibus inſigniter ornauit, ſalientibus vndequaq; lympharum fiſtulis, ſuaue murmur edentibus, ac præterea riuiſ diſcurrentibus, quibus innatantes piſces cernentium adaugent voluptates.

Vidi.

A N N O C H R I S T I M D L X X I I I. Dux Emanuel Philibertus vetuſtiſſimæ militiæ regularis Diui Lazari magnum maſterium ſibi ac poſteris perpetuum futurum à Gregorio XIII. Pont. Max. delatum ſuſcepit, erecto antea à maioribus, nuncq; ſimul iuncto Diui Mauritij militari ſodalitio. Quem diuum Sabaudia domus antiquo, & pio Saxoni- cę gentis inſtituto tutelarem ſemper habuit, ac propterea eius nomine Dux militiã eam vocauit, atq; amplius xv. millium aureorum prouentibus annuis donauit, vnde militum ſanctorũ Mauritij & Lazari numerus indies fit auctior & illuſtrior, ad omnes Chriſtianas expeditiones, & Pontificia iuſſa promptiſſimus.

Vidi.

E O A N N O, Taurini fontem trans Duriam iuxta piſtrina publica, loco aliquanto ciuitate inferiore, in ipſam ciuitatem & hortos Palatinos, vbi alium fontem ampliſſimum efficiat, mirabili artificio in edita turre propè eum fontem conſtructo, deriuauit.

Vidi.

E O A N N O, mense Aprili, Pax tractante Gallo inita inter Venetos & Turcam, quod is maioribus viribus diceretur in Italiam ingruere: eiufque rei cauſa Dux Emanuel triremes Mauritanis & Lazareis militibus completas iam adornauerat, atque vteis commodius proſpiceret Niciã proſectus erat, vbi de pace percuffa à Venetis certior eſt factus.

Ex pacis cõ
tractu 3.
Aprilis.

E O A N N O, pridie Non. Iunij, Dux Emanuel ob Henricum Caroli Regis Francorum fratrem, à Polonis vltro Regem electum, Sigismundo Auguſto vltimo Rege anno ſuperiore defuncto, Taurini omnem hilaritatis edidit ſignificationem.

Vidi.

Vidi.

EO ANNO, Dux Ferrandum Vitellium architectum ad ordiendā Montisregalis Acropolim mittit, eiq; ac toti ciuitati, Iosephum Carefanam mense Nouembri præficit, huius vero loco Taurinensi acropoli Ludouicum Capinum.

Vidi.

ANNO CHRISTI MDLXXIII. pridie idus Februarij, Ferdinā dus Aluares à Toletō Dux Aluæ è Flandricis oris, in quib. Proregē agebat, in Hispaniam rediens Taurino pertransijt, vbi à Duce spendidissime exceptus, nec minus antea per totam regionem Sabaudam, & Subalpinam Ducis impensa deductus est. Qua liberalitate erga Principes omnes Dux vti consuevit.

Vidi.

EO ANNO, mense Martio, Iesuitarum Collegio magnus accessit prouentus, adepta hæreditate Aledrami Becuti nobilissimi & ditissimi ciuis, à quo hñdes instituti sūt, qui tñ Duci, vt suburbio amœno inter grauissimas curas recrearetur, Lucentis prædio cessere, quod Dux licet ex feudi natura caducum, maiore censu annuo pensare voluit.

Vidi.

EO ANNO, mense Maio, Iacobus à Sabaudia Gebennensium, & Nemorosij Dux, Anna simul Aestensis coniux, & Carolus filius Taurinum ingrediuntur, Ducis visendi gratia. Hi Duces duorum fratrum filij cum sint vnus & præalti animi, ita perpetuam concordiam ad domesticam iucunditatem atq; ad externa incrementa foueant.

Vidi.

EO ANNO, tertio Kal. Iunias, obiit Carolus Francorum Rex, Henrico fratre Poloniae Rege successore relicto, quem Dux Polonia redeuntem, cum obuiam Venetias vsque iuisset, Taurini regio splendore excepit, Lugdunum vsque, cum instructissimo tum peditatu, tum equitatu profecutus, suis sumptibus mensem integrum omnem aulam Regiam per Sabaudam ditionem ac Subalpinam hilariter deduxit. Nec multò post Rex liberalissimus Pinerolium & Sauillianum Duci bene merenti restituit, misso in eam rem Henrico Engolismensi Henrici genito, magno Franciæ Hierosolymitanorum Priore.

Vidi.

EO ANNO, xvii. Kal. Octobris, Taurini Margarita à Francia Sabaudicæ & Biturigum Dux dies clausit, nobis (& cui non?) nuquam satis deslenda. Carolo Emanuele vnico filio relicto.

Vidi.

EO ANNO, mense Decembri, Dux mœstissimus, coniugi optimæ, atque incomparabili, omni studio & pietate parentauit, sacra facientibus tribus Archiepiscopis, Episcopis 1 x. ac aliis Abbatibus, & prælatis dignissimis, vniuersa lugente patria, Orante vero in defunctæ laudes Angelo Iustiniano Geneuensi Antistite disertissimo, Regum principumq; astantibus legatis.

Vidi.

ANNO CHRISTI MDLXXV. xiiii. Kal. Februariæ, corpora sanctorum Solutoris, Aduentoris, Octauij Martyrum, Iulianæ matronæ Gonfilini abbatis Taurinensis, ab eade diui Andreæ (in qua pro tempore collocata fuerant, cum ad vrbis præsidia Galli templum Diui So-

lutoris

lutoris evertissent) in Iesuitarum oratorium, quod in Becuti ædibus excitant, dum templum augustiore ornatu construant, translata sunt, supplicationi (qua sanctorum corpora religiosissime sunt deducta) Dux publice interfuit, Carolus item Princeps, & equitum Mauritianorum ordo, palliis (quæ manta vocant) rubris, geminata cruce ad pectus insignitis: elatæ capsæ quatuor, auro velisq; sericis ornatissimæ, astantibus Archiepiscopis & abbatibus aliquot. Orauit postridie in martyrum laudes inter sacra Archiepiscopus Ruverius facundia solita: ad eas reliquias frequentes populi in dies concurrunt.

EO ANNO, mense Martio, cum Dux Niciam ad maritima prospicienda proficisceretur, Carolo Emanueli Pedemontium Principi Taurinorum & patriæ gubernacula reliquit. Is vero vix decimum quartum agens annum, in gerendis rebus, negocijs explicandis, demandandis, & imperandis necessarijs, nihil non maturo viro, imo & sene rerum peritissimo dignum omnibus admirantibus exhibuit.

Vidi.

EO ANNO, dum mense Maio Dux Niciam diisset, Ioan e Thoma Langusco Stropianæ Comite magno Cancellario integerrimo vita functo, aliquanto post Octavianum Osasum Rochæ Arazij Comitem, Senatus Præsidem, summo illo magistratu, siue potius magistratum tanto viro omnibus absoluto numeris ornauit.

Vidi.

EO ANNO, quarto nonas Iunij, defuncto Ludouico Capino Taurinensis Acropolis præfecto, tanti momenti munus Dux Guidoni Piovenæ Vincentino, qui Sauilliano præerat statim detulit, qui multo rerum militarium usu præditus, arcem præsidiorum commoditate, & ornamentorum varietate illustrandam curauit.

Vidi.

EO ANNO, v. Kal. Iulias Taurinenses ciues assentiente Duce, per Decuriones fidei clientelaris sacramentum Carolo Emanueli principi dixerunt. Idem quoq; apud Vercellas, Astam, Charium, Pinerolium, Sauillianum, Fossanum, Monteregalem, Cuneum, & alia Subalpina loca lustrante principe, additis etiam muneribus, præstitum est.

Vidi.

EO ANNO, mense Septembri ciues turri vetustissime, qua nulla ferè tota Italia æditior, in ciuitatis meditullio eminenti, acuminato tecto, Tauroq; veteri labante, Taurum recens inauratum, globo aureo inargentatæ pyramidi superiniectione insidentem, magna cum cæremonia, ac pulchro opere instauratum imposuerunt.

Vidi.

EO ANNO, mense Nouembri, Dux Marrum municipium amplissimum in maritimis alpijs, cum arce, simul & Prællam proximam, ac Tendarum ius à Renata à Sabaudia Claudij Tendarum comitis filia adeptus est permutationis iure, repenso ei Baugiaco Sebusianorum, & Subalpinis Ripolis.

Ex æctu dato Taurini 16. Noueb.

EO ANNO, pridie idus Decembris, Octavius Farnesius Dux Parmensis, à principibus nostris quos Taurini inuisit, omnia ea qua decuit laetitias, sed vberiore lætitia exceptus est.

Vidi.

Vidi.

A N N O C H R I S T I M D L X X V I . pridie non. Ianuarias, Dux ob Iucundum nuncium Rodolphi filij Cæsaris Maximiliani, assentiente patre Ratisbonæ in Regem Romanorum electi superiore Octobri, supplicationes Taurini Deo publice decreuit, nullis omisis ad piam gratulationem testimoniis.

Vidi.

E O A N N O , mense Febuario, & Martio, Dux Equitum (quos Annuntiatae vocant) numerum solito ritu adauxit: Siquidem post Carolum à Sabaudia Gebennensem principem, ad quem Annecij cum patre Nemorosi Duce agētē, iā trāsmisā fuerat torquis, & Bernardinū à Sabaudia Caburri, Prosperū à Geneua Lullini regulos, & Io. Federicū Madrucīū Auiū, Surianę marchionē, & Philippū Estēsē Marchionē, antea creatos equites: ascripti Amedeus naturalis Ducis fili⁹, Federicus Ferrerius Casauallon⁹ Marchio Romagnani, Ludouicus à Balma Perei, & sancti Amoris Baro, deinde Robertus Rotarius Sanseuerinus, Thomas Isnardus Sinfredi comes, Paulo post Bessus Ferrerius Messerani Marchio, Honoratus Grimaldus Bolei Baro, deniq; Franciscus Martinengus comes, & Aeneas Pius à Sabaudia Saffoli regulus.

Vidi.

E O A N N O , x. Kal. Aprilis, ossa Catharinæ à Sabaudia Emanuelis ducis sororis, Mediolano huc translata, quæ ad templum diui Ioannis solēni pompa Dux ipse, & Pontificis Nuntius cum legatis principum, alij quoq; magnates prosequuti sunt.

Vidi.

E O A N N O , mense Maio, Dux Oneliam ad littus maris Lygustici oppidum, Marrò & Prellę contiguum, à Hieronymo Doria comite per mutationis nomine adipiscitur, datis Cyriaco, & Caballamaiore oppidis, qua permutatione maritimarum viarum compendia & remotioris cōmertij commoditates Subalpinis populis compararentur.

Ex diploma
te 26. Augu-
sti.

Vidi.

E O A N N O , mēse Augusto, Dux post honestā missionem à Philiberto Moniouentio ob aduersam valetudinē retroactis aliquot mensibus impetratam, Taurinensis ciuitatis gubernacula Leonardo Ruuereo Viconouano demandauit, qui simul vt antea Clauasio præesset. Is Archiepiscopi Hieronymi frater, legionariorum ductor, & totius militię recognitor interveteranos primarius.

Vidi.

E O A N N O , mense Septembri, Dux cum Principe, Taurino Sabaudiam petunt, singulas percurrunt prouincias, iusiurandum Principi à populis iubente patre persoluitur, Principem populi quibus possunt munerib. donant, ludos publicos, choreas, festos dies agitāt, Sabaudo generi, nomini, familiæ, intensis vocib. magna volūtate bene precātur.

Vidi.

E O A N N O , mense Nouembri, vt Taurinum Dux & princeps redierunt, Carolus à Sabaudia Gebennensium princeps aduenit, morā facturum cum Carolo Emanuele principe, vt Ducis magni Emanuelis consuetudine, & exemplis ad omnem virtutem à teneris, ipsaq; Principis indole accendatur.

E O A N N O, Dux Taurini, accepto Nuncio à Rodulpho Casare de interitu MAXIMILIANI parentis Ratisponæ, quarto Idus Octobris, eiusque in Imperio successione, Sinfredum comitem mense sequenti, vt duplici condolendi, ac gratulandi officio fungatur ad Cæsarem destinavit.

Vidi.

E O A N N O, vij. Idus Decembris, Dux recuperatis sacris ossibus diui Amedei septimi eius nominis, qui olim Sabaudia Dux, postea Felix Quintus pontifex dictus, quæ ossa, violato, apud Ripaliam ab Hæreticis sepulchro conseruata à viro nobili Aquianensi Veragrorum fuerant, ea demum archæ inclusa, Taurinum aduehi curauit, & ipse cū Nuncio Apostolico, Archiepiscopo, Legatis principum, aliisque proceribus obuiam feretro fuit extra Palatinam portam, & magna cleri, ac populi frequentia in templum diui Ioannis illata, & pie reposita.

Vidi.

E O A N N O, & mense, quatuor municipiorum Lombardolij, Montanarij, Sambenigni, Feleti dominium quod Eporediensi Episcopo Pontifices olim contulerant, Pontifex consentiente Episcopo, duci elargitus est, digna facta in Ecclesiæ commoda pensatione: quibus adiunctis municipiis, quotidianæ discordiæ vicinorum agrorum Taurinensis, Eporediensis, & Vercellenis pacatæ sunt.

Vidi.

E O A N N O extremo, dux cum Principe Taurino Oneliam, deinde Niciam proficiscitur, vbi mitiori cœlo hyemem facilius toleret, & gnatum nauigationi assuefaciat. Adfuerunt simul Carolus Gebennensium princeps, Franciscus Lotharingius Chaussini Marchio, atque Amedeus Sabaudus, omnes tenellis hisce in annis præcello animo, summa omnibus, & mirifica ingeniorum indole, quæ florentissimum seculum secuturum pollicentur.

Vidi.

A N N O CHRISTI MDLXXVII. Kal. Aprilis, Taurinum Dux simul, & Princeps incolumes, & læti redierunt, ciuibus gaudio exultantibus.

Vidi.

E O A N N O, ix. Kal. Maias, Dux primum lapidem Taurini Iesuitarum cepto à fundamentis templo, & edificiis, votis ac precibus pioritu ad superos à Ruuerio Archiepiscopo emissis imposuit.

Vidi.

E O A N N O, vi. nonas Maij, Dux in ipsa Taurinensi acropoli, templum Deo, & Diuo Laurentio victoriarum authori dicauit, post sacra ritè persoluta, iacto primo lapide, & in eius memoriam aureo numismate.

Vidi.

E O A N N O, mense Iunio, post Flandricos motus certis pacis conditionibus sopitos, hac inter ceteras apposita, vt Hispanorum præsidia inde summoherentur, viginti & amplius millia hominum Hispanæ gentis ductore Petro Comite Mansfeltio Saxone per Sabaudiam, Subalpinos & agrum Taurinensem transierunt, in Hispaniam (vt aiunt) traiecturi. Sabaudia quidem frugibus tunc pendentibus ægrius habita;

Vidi.

cum

cum Subalpini, Ducis præsentia, atque autoritate magis subleuarentur, & quod ipse reticere nequeo, Ludouici Putei collegæ mei ad id munus à Duce delecti prudentiâ, atque industriâ.

Vidi.

E O A N N O, mense Septēbri, tumultuantibus iterū Flandrię populis, complanata ab ipsis Antuerpiensi acropoli, quam Hispani construxerāt, Ioanne Austriaco, qui illis præerat expulso, & Luxemburgi obsessio, accersitos Hispanos redire oportuit, & commeatu iterum à Duce Emanuele impetrato, pars per Taurinensem agrum, & Cinitium montem, pars per Salassos Augustanos, & Bernardeas alpes, non turmatim, sed diuisis centuriis proficiscuntur, in Flandrię ceruices, & Philippi Regis ultionem. Deus bene vertat omnia.

Vidi.

E O A N N O, mense Octobri, Leonardus à Ruuere ciuitatis Taurini, & Clauassij gubernator, Guidoni Piouenę Vincentino, in Acropoli regenda, quamuis adhuc aduersa valetudine sufficitur.

Ad hunc usque annum Taurinum, & Subalpina ditio duobus locis exceptis, à funesta peste, cuius venenato telo Venetijs, Patauio, Vincentię, Mantuę, Brixie, Mediolano, Papię, Lugduni, & aliquot aliis, circa oppidis malè, ac infelicitè cecidit, incolumes seruati sunt.

fauentibus imprimis superis, & exaudito statim, ac solennibus vna

quaque hebdomada supplicationibus Archipræsule, & to

to clero: & supremi à Duce instituti Sanitatis Magi

stratus vigilantia. Ergo salubrem semper, ac

beatam seruet, & auctet Deus Optimus

maximus suam hanc Taurinorum

Augustam, omnemque ditio-

nem, atque eos, qui vnà

mecum illi be-

ne præca-

bun-

tur.

F I N I S.

A N T I Q V I T A T V M

AUGVSTAE TAVRINORVM

I N S C R I P T I O N E S .

In Ædibus nostris.

Lapis marmoreus, columnis structura dorica distinctus, in epistilli medio Elephas, extra epistillum, Delphini duo, literæ elegantissime, in extremo fractus. Sed Taurini. & Eporediæ mentio, antequam Augusta diceretur.

D. M
P. A R R I I
S E C V N D I N I
...CVRIAL TAVR. ET
...A R... E P O R E D.

In angulo palatij ciuitatis, Marmore in summitate fracto, inferius tridens inter duos Delphinos sculptus.

III VIR. A
ET VIC. ORDO AGVSTAE
TAVRINOR. PATROCINIO
COLONIAE DECREVIT. ET
PER LEGATOS DETVLIT
D. D.

In ædibus Antonini Thessauri Præsidis, inferius fracto lapide, corrosis literis.

TI. AVL. VITALIS.

L. TETTIENVS VITTALIS. NATVS AQVILEIAE
EDOCATVS. IVLIA EMONA, TITVLVM POSIT
ANTE AETERNAM DOMVM IVLIA
AVGVSTA TAVRINORVM DICIT
QVERERE CESSAVI NVNQVAM
NEC PERDERE DESI. MORS INTERVENIT
NVNC AB VTR OQVE VACO
CREDITE MORTALES ASTRO NATO
NIHIL EST SPERABILE DATVM.

Cetera desunt.

In facie

In facie ædium nostrarum, ingens marmor, quo sculpta effigies Dei imberbis scutum tenentis cum fulmine, duobus hinc inde ad montium radices sedentibus. Hæc inscriptio.

IVPPITER CVSTOS AVGVSTAE TAVRINORVM

In vinea Alexandri Serre pictoris, extra urbem marmore fracto.

C AL.
SEXTI LVCR.
A P O L L I N I
IB. AVG. TAVR
VI. VIR. EPOR.
V. T. F. I.

In domo Maiorum in Basi turris.

P. RVTILIVS
AVG. TAVRINORVM
P R O C O N S V L

In edibus nostris, marmore quo stella crinita in medio cuiusdam quadri, extra vero quadrum, sed in extremo fractum, hæc inscriptio.

C. IVL. CAESAR. C. F
D E G A L L E I S
E A L L O B R O G I B
..... P H A V I T

In facie ædium nostrarum, marmore prægrandi quo hyppocentaurus sculptus, sed dimidiato lapide, hoc inscriptum.

CHIRONI. SATVR. F. HYPOCENT
T. CLAVD. CAES. LVDIS SECVL

In angulo anteriore earum ædium, ingenti marmore, quo vir equitans iubentis ad modum, inferius vero mensura est siue modius duabus manibus apprehensus, radio su-

perad-

peraddito. hincinde stant columnę, supra uero inscriptio.

T. VETIVS

P O L. AEDILIS

VETIA. T. F. SECUNDA

VXOR FECIT

Prę foribus ædium alio marmore, cerua fugiens sculpta, quam lupus prosequitur lapide in summitate fracto.

APONIAE L. L. MODESTAE

M A T R I

A C V T O. L. A P O N I. S E R

P A T R I

In angulo domus marmore quodammodo ad circularem fabricam incuruato.

L. SALVIVS Q. F. CAM.

P O E N V S. P A T E R. S I B I. E T. L. S A L V I O

L. F. M E M O R I. I. F I L I O. A N N O R. X I X

B V S S E N I A E. P. F. P R I M A E V X O R I

Q. S A L V I O Q. F. N O T O. F R A T R I

S A L V I A E. Q. F. R V F A E. S O R O R I. R V F O

B V S S E N I O. D. F. V E R O. I N. F. P. X I X. I N. T. P. X I X.

In proœtrio, siue ædium vestibulo Meleagri fabula marmore candido expressa & sub-

tus ita scriptum M E L E A G E R. *Sed recentius additum.* Meleagro. Onei Calid. R. F. quod Aetolium aprum collecta manu confoderit. at exusto fatali stipite misellus emoritur.

Alio ingenti marmore quadrata forma expressum in coronide caput Ifidis, hac inscriptione magnis literis.

I S I D I

T. M I N V C O N I V S

A L E X A N D E R

V. S. L. D. D. D

Ibidem, marmore columnis striatis elegantissimo, cui caput Medusę superimminet

N Delphini

Delphini hinc inde, & inter florum fasciculos auicula rostro conuerso.

V. F.
L. VENNONIVS

> L. ONESIMVS

VI. VIR. AVG. SIBI. ET

desunt cetera fracto marmore.

Ibidem marmore quadrato effracto.

PETRONIAE

M. FIL

MARCELLINA

T. F. C

Ibidem.

T. AEBVTIVS. T. L.

GLAVCVS.

L. AEBRVTVSI L. F.

SCAVRVS

In interiori fronte portae marmoreae exterius nostris recens sculptis stemmatibus

N. APPIO

CENTVRIONI

AEBVTIAE. L. F

Q. APPIVS Q. F

Q. H- VIR. PONTIF.

T. F. C

In fronte alterius portae.

A NNIO

M. F.

S E N E C A E

In ipsa

In ipsa area ex ordine, Hæc nova inscriptio marmore pellucido cupidinibus, & Venere vetustissimis iacentibus.

HOSPES TE QUID AVORTIS

AD VORTITO

EN ADELPHI FVERE CVPIDINES
CRESCEBANT. FLAMMIS OMNIA DEVASTAB

M.

IN MATREM DVM ET SÆVIVNT

S.

VENERIS. AMORVMQ. HEIC FACTA INTERNECIO

HEIC EXTINGTAE FACES. TRIBVSQ. POS. TVMVLVS

AT PRO AMORIBVS. INNATAE HEIC AMICITIAE

QVAS MATER ALIT CASTIMONIA

O VOSVRAM OPTVMAM

BENE VTITOR. HOSPES. VIVITO. ET VALETO

Ibidem, alterum marmor literis antiquissimis inscriptum.

C. MINNIO

RVFL. F. IIII. VIR

CAENONIA POLLA

MATER. FILIO. V. F

Ibidem ex ordine sub capite adolescentis marmoreo.

COELIO. A. L. EBONIS T.F.

STEL. NIGRO

PATRI

FADIAE T. L. AVGVSTAE. MATRI

COELIO P. F. NIGRINO. FRATRI

COELIAE. P.F. POLLAE. SORORI

L. COELIVS. P. F. IVSTVS

V.

F.

Ibidem marmore elegantissimo, glandibus, & folijs quercinis ornato, & tympano circulato cui superimminet caput Dei cuiusdam.

T. MOMINVS

M. F. POL

T E R T I V S

V E T E R A N V S

T. MONNINO T. F.

POL. MAXIMO

PONTTIAE. O. L

HOSPITAE. VXSORI

T. F. I

IN F. P. XXX. IN. A. P. XX.

Alio marmore cui caput iuuenis superpositum.

D. M.

Q. RVBRIVS

C R E S C E N S

M A C T O R I A E

P V B L I A E

C O N I V G I

Alio pregrandi marmore elegantissimo. sed literis admodum corrosis, ubi sub arcu quem due larue, una barbata Satyrum, altera ridentem Bacchum refert, Tauri immolatio expressa tribus astantibus viris, uno cornua tauri tenente, altero securim adictum parante, tertio intermedio: subtus verò columnæ sunt frondeæ cum suis epistilijs elegantissima. Hæc ex inscriptione legi possunt.

T. MARCIO T. L

QVI EAM REI PRIVATAE CVRAM

ADHIBVIT

Cetera vetustate oblitterata. A tergo vero marmoris corrosis admodum literis Epigramma huiusmodi.

TE LAPIS OBTESTOR LEVITER SVPER OSSA RESERVA

NE NOSTRO DOLEAT CONDITVS OFFICIO

R E C E P T A

L

Alio marmore ex ordine.

D. M.
C O E L I A E . S E V E
R I N A E . Q V A E
V I X I T . A N N
V I I I . M . I X . D . V I I
F I L I A E D V L C I S S
L . M I N D I V S S V P E R
N V S P A T E R . E T C O R N E L I A
S O T E R I S

Hæc ascia forma sculpta.

In porticu edium marmore rupto ubi statua veterani militis, quæ non maiusculis literis scripta vides. ea ex ingenio addita sunt.

P. ARIMAEI NICCEPHORI t.f. qui
A N N O N O N . toto præfuit at
C V M P E R M I S I T clementissimus
S I C M E S E M P E R in honore viuere
E T M I H I V I T E M D E D E R I T gestandam
V L P I A L E G I O N E M I S S V S , & ipse
T A M P R O B V S P I V S Q . V I X I T v t secum
Q V I G A V D E B A N T O R D I N A T i o n e m e a
H I M E I M I S E R I P A R E N T E S tumulum simul
Q V O T T I B V R T I V S F V E R I T mihi tiburtio poss.

Ibidem, marmore in coronide rosis ornato, mulieris vero caput inclusum.

D. M.
M E S T R I A E
H E R M A I D I S
M A T R I S . E T
I V N I T I A E
M O S C H I D I S
A V I A E
L . R V T I L I A
S E V E R I N A

Ibidem marmore fracto.

V I C T O R I A E A V G
I M P E R I O N E R V A E
S A T V R N I N V S . L

Subtus verò statua est alata mulieris corollam florum manu dextra ostentantis, sinistra vexillo quid simile gerens.

Ibidem alio marmore.

A. CVRTIVS. A.F

PRIMVS

SEX. VIR. IVN.

Ibidem alio marmore, cui caput Medusæ inter varia florum ornamenta superiminet columnis elegantibus, subtus viri duo sedentes, quibus quatuor stantes ministrant. Epulum videtur hæc in medio inscriptio.

D. M.
SAGINTIVS

RVFIAE. VERAE

CONIVGI

CARISSIMAE

QVAE VIXIT ANNIS

QVADGINTA

TITVLVM POSVIT

Alio Marmore eleganti.

D. M.

NICIAES

DVLCISSI

MI

L. DECIMIVS

CLYTVS

ET MESSIA

FIRMA

POSVERVNT

Alio marmore dimidiato. in summitate videtur Apollo imberbis, lacertis pellem hominis pro trophæo gerens. Subq; Marsias excoriatus, servus cultrum una manu alia caput cadaueris tenens, circum in columnæ formam, simiæ, vasa, cochleæ, maritima monstra, & alia ornamenta exculpta. hæc vero inscriptio.

ACRONI P....

MEDICO AVG....

CLODIA III....

LAETAE SOR....

C CLODIVS....

AQUILLIANVS....

Alio marmore, rosa pręgrandi superimminente.

...DEIOTARA...

...IANVARIO VINTIO

...ONIS F. MATER

...ANTE OBITVM

T. C.

Alio marmore, cui ascia superposita.

D.

M

T. CLAVD

PROCES

THYRSA. VX

AQUILINA

CONIVGI

INCOMPARA

BILI

*Alio marmore semirupto cui subest thorus tabellę innixus, & recumbans
adolescens.*

...TERRAS NEC MINVS ET MARIA

...IMPVRI AQVAE PADI NEC MINVS ETSAEVI

...IRA QVOD OPTAVI MIHI TANDEM PERVENIT

...PERPETVAM REQVIEM POSCO

Alio

Alio marmore pectinatis striatis-ve columnis, Dorica forma ornato.

V A L E R I A E

M. F. T E R T I A E

C. M O N I A N I V S

C. F. C A M P. V A L E N S

O P T V M A E. M A R T I

Vnanimes posuer.

Alio marmore in quo capita viri, & uxoris expressa, sed mutilata.

L. GLITIO VERO

Alio marmore, cui caput Medusæ tympanotriangulari impagibus distributo appositum.

V

C. C O R V N C A N I V S

C. L. P A L. H I L A R V S

VI.

VIR

Alio ingenti lapide rupis impolitæ, cui aquila angues pedibus implicatos deuorans, tum duo leones puteo innitentes. Hæc media inscriptio.

M. O C C V S I V S

A. F. L A G A N I V S

S V A E. S V A V I S S. F

T E S T A M E N T O

F I E R I I V S S I T

In parte inferiori sus est cum capra, globo insultantes, subtus autem vas, cui gemini angues ad potum inflectuntur.

In horto pensili ædium plurima fragmenta. Hæc magis integra.

Cippus marmoreus, simpullum una ex parte, quo vase aqua seu vinum minutim prælibaretur, lanx ex alia siue discus ad sacrificia, locus statue basi & flosculis ornatus. Hæc inscriptio.

D.

D. M
C. FOTIDI.....
FOELICISSIMI....
VIX. AN. VIII. DIES XIIX
AVGVSTANVS. ET
AEBVTIA. CHARISS
FILIO. PISSIM. PAR

Alio marmore fracto.

VALERIVS.....
VERINAE C. F.....
KARISSIMAE VIX. AN. XX....
DIES XX. IN CONNVB. A....
MENSEM..... OBIIT
CONTRA VOTVN

Alio marmore crucis signo antiquissimo insigni.

TITVLVS. PVELLAE. CLAVDIAE. C. F
VIXIT CONIVGIO. ANNIS DVOB
ET MENS. VI. SVBITO VERTVNTVR
FOELICIA VOTA DVORVN
ET DEFVNCTA EST. ANNORVM XVI
HIC REQVIESCIT IN SOMNO PACIS
† † †

Alio marmore, quo Venus velum manu tenens, Delphino insidens, inter medios flus, hinc inde volitantibus cupidinibus. Sub vero.

VENERI ERYCINAE V. S. L. M

Alio marmore, quadrato.

MERCVRIO
T. MATTIVS ATEVRITI. F
MAGIACVS
V. S. L. M

Alio marmore fracto.

.....PALLADI....
.....ATTICAE.....
.....DEDITIS DD....

O

Alio

Alio fragmento.

....CIVITAS
....EX PANNONIA....

Alio marmore dimidiato.

C. V I B I V S
STELLA
ET. C. F I R M I V S
EX T E S T A M E N
L E I B E R T A T E M. D

In facie ianuae Turris editioris ciuitatis, marmore candidissimo.

Q. GLITIO. P. F. STEL
ATTILIO. AGRICOLAE. COS. II
VII. VIRO. EPVLONVM. SODALI

In adibus Hieronymi Agathiae quondam magni Cancellarij, marmore elegantissimo.

C. G A V I O. L. F
S T E L. S I L V A N O
PRIMIPILARI. LEG. VIII. AVG
TRIBVNO. COH. II. VIGILVM
TRIBVNO. COH. XIII. VRBAN
TRIBVNO. COH. XII. PRAETOR
DONIS. DONATO. A DIVO. CLAVD
BELLO. BRITANNICO
TORQVIBVS. ARMILLIS. PHALERIS

CORONA AVREA

PATRONO COLON
D. D

Ibidem marmore quadrato.

T. CVSIO. RVFI. F
STEL. VI. VIR
AVGVSTALI
CVSIA. RVFI. F
POLLA. SOROR
D. P. S. F

Ibidem

Ibidem.

DOMITIO M. F
 S T. M A R C E L L O
 C A C T I A. V X O R
 A. F. P A S T O R. M. F
 A. F. S E C V N D V S
 M. F. D O M I T I A
 M. F. P R I M A

Alio lapide, cui superimminet caput mulieris inter duos dracones, intermedia corona quibusdam ornata tropheis, tum sequitur inscriptio, inferius thori forma, sex fascibus totidem secures alligatae, sculptae sunt.

L. GOSINIO

L. F. S T
 H I L A R I V S
 A V G. V E S T I A
 M. F. V X S O R
 P. C O S S I V S
 M A X V M V S
 P. C

Ibidem lineamentis hinc inde ductis, astragalo Lesbio supereminente.

A. A E B V T I V S
 C O R D I. L I B. M A I N V S
 S I B I. E T M E S T R I A E
 F O R T V N A T A E
 V X O R I. T. F. I

In facie domus Alexandri Vignatæ Sangilij domini.

P. CORNELIO

L. F. S T E L
 D E C V R I O N I
 A. P. I V D I C I I
 D E C. I V
 C O R N E L I A. P
 F I L. P R I S C A. T. F. I

*In edibus Cassiani Putei primi praesidis senatus, marmore eleganti quo sculpta Lu-
pa gemellos lactans sub ficu Ruminali, Delphini hinc inde complicati, columnę Corinthiæ
frondibus achanti e calatho prodeuntibus ornatę. Hęc in medio inscriptio.*

D. M.
ANTISTITAE
> L. DELPHIDIS
TESSER. LIGNAR
SODALICI
MARMORARIOR

Alio marmore, ubi statua adolescentis, circum delphini.

V. F
C. PUBLICIVS
PRIMIGEN
SIBI. ET
TVRRANIAE

*Alio marmore, ubi caput Medusę, inter duos Delphinas, & rosarum ornamenta
literis corrofis.*

V. F
T. LIVIVS T. LIB
ET LIVIAE. LEVINVS
L. F. STEL....
VENONIAE. EXORATAE
P. LIVIAE. FIRMAE. ET
FESTO. FILIO. ET
FIRMAE. FILIAE

Ibidem fracto hinc inde marmore.

.... CAESARI A....
.... IIII. IMPERAT....
I.... ARVS PRIMVS....
.... PRAEF. FABR. T....

Alio

Alio prægrandi marmore, quo aquila fastigio triangulari includitur, duobus hinc inde pegasis, siue gryphis vas altero pede fundentibus, columnæ duæ sequuntur, quibus alligata hasta, inferius autem frenatis bobus currus trahitur, dolio oblongo onustus, quem currum auriga flagellum quasi mouens regit, Boves præit procus: In medio hæc inscripto elegans.

T. ARRIO T. F. ETRO TERTIO

ANN. XXI

M V C I A T. F. M O D E S T A

MATER V. F

SIBI. ET. T. TARRIO. M. F. VIRO

INVIDA FLORENTEM RAPVERVNT

FATA IVVENTA

NEC LIQVID MISERO ME SVPER-

ESSE MEIS

FLEVIT PRAESENTEM MATER

FLEVERE SODALES

ET MATER TEPIDO CONDEDIT

OSSA ROGO

QVAE PRIVS HOC TITVLO

DEBVT IPSA LEGI

Tum in basi marmoris incisum

II. XIV. IN AGRO. P. XX. IN FRONTE. P. XX

Alio marmore, rosa tympano triangulari inclusa, Delphinis circum iacentibus, inter vero duas columnas, hæc inscriptio.

P. AEBVTIVS

P. LIB. MEMNO

AVG. SIBI. ET

AEBVTIAE MILE

LIBERTAE

DELIC. ATAL

SVAE

T. F. I

In basi autem hæc singulæ literæ.

H. M. H. N. S.

In ædibus Antonini Thesauri præsidis Astenfis, columna marmorea, malis literis.

VIRIATIVS

A. F. TERNI

TAVR. OBOLIO

PVLANIVS

PRISCVS

Alio marmore dimidiato, prior pars deficit.

....ONIVS. L. F

....L. PEREGRINVS

....LEG. XXII. PR. P. F. ID

....LEGAT. A COMMENT

....L. F. OPTIO. CENTVRIO

....ONIS EIVSDEM

....AVS. PILVS. PRIOR

....NOR. XXXIX. STIP. XVI

.... F I

Alio marmore oblongo.

P. AEBVTIO P. F. NEPOTI. AED. II. II. VIR. II

SABINA. FRATRI

Alio marmore quadrato.

A. TITIO. A. L. BELLICO

VI. VIR. AVGVSTALI

CHORAGIARIO

Alio prægrandi marmore.

FVGE. TACE. QVIESCE

RVII

Alio fracto marmore, ad formam vasis.

Q. GLITIO....

ATILIO A.....

VII. VIRO. ET.....

AVGVSTALI. CL.....

IMP. NERVAE. CAES...

DACICI. PROVINC...

DONATO. AB EODEM...

DONIS NILITARIBVS...

VALLARI. CLASS...

PVRIS IIII. VESTIB...

PROVING...

...EGLEC...

.....

In adibus contiguis Comitit Pancalerij, marmore oblongo effracto.

Q. GLITIO. P. FIVRA

ATILIO. AVGVRI

COS. VII. VIR. EPVL

LEGATO. PROPRAET. AVSP

IMP. NERVAE CAESAR

PROVINCIAE. BE.....

LEG. LEG. VI. FERRAT

LEG. CITERIORIS. HIB

PRAETORI. AEDILI. CVR

CIVI. VESPASIA. TRIB. POT

GALLICAE. X. VIROS. OSTI..

....POT. TV B. M....

Cetera defunt.

Alio marmore, rosa supereminente.

D. M
VAECILIAE. AELIANAE. CIVI

POLENTIAE. QVAE VIXIT

ANN. XX. MENS.

cetera legi nequeunt fracto marmore.

Alio

Alio marmore.

C. VRVINVS. C. F
 SILENVS. SIBI. ET
 AMOENAE. VXORI. ET
 IRICO. FILIO
 T. T
 V. F

Alio marmore.

Q. AEBVTIVS
 CILONIS. F
 POMPEIA. VELAC
 ENA. Q. F

In ædibus Francisci Boyuini Baronis Villarij.

V. F
 AEBVTIAE. M. F. TERTVLLIA. SEX
 POMPEIO. PASSO. VIRO. VINNO
 NIAE. SECVNDAE. COCERAE
 POMPEIAE. SATVRNINAE. F. ANN. XXV.
 SEX. POMPEIO. CLEMENTI. ANN. XXX.
 PVPINIAE. FIRMAE. AVCTAE

*In mœnibus ciuitatis recens inuentum, in Palatio translatum, marmore in duos cip-
pos partito.*

C. CVSIO. M. F
 CALVISIO
 IIII. VIR. AED. P
 FILIO

Q. CVSIO
 M. F
 FRATRI

Ibidem alio marmore.

LVCVLLIA. L. F. PRIMA
 SIBI. ET
 L. AEBVTIO. PALLAEO
 VIRO
 AEBVTIAE. L. F. OPTATAE
 FIL. T. F. I

In

In ædibus Romagnanorum.

D. M.
TRANQVILLI
SECVNDINI
SIBI ET
IVLIAE
CONIVGI
KAR

Alio marmore.

LIBERO PATRI
SACRVM
L. F. SENECIO
V.S. L.L. M

Alio marmore, quo duo sculpti sunt Delphini, rosam subodorantes.

V. F.
Q. ANTISTIVS
NIGRINVS
SIBI. ET
V. ANTISTITAE. Q. L
EXPECTATAE
VXORI

Alio marmore; cui intersunt cupidines, Cherasio aduectum.

D. M.
ACVTIAE. Q. F. SABINAE
FEMINAE. SANCTISSIMAE
Q. VESQVASIVS. FORTVNATVS
F. I. D. P. S

In ædibus Vagnonijs, translatum nunc apud castrum vetus agri Taurinensis marmore dimidiato.

CLAUDIO. DRVSI. F. C....

TRIBVNIC. POTEST. V....

LITIVS. T. F. STEL. BARB....

TRIBVNVS. MILITVM. P....

Alio marmore.

DIS. OMNIBVS

HYGINVS

PRIAMI. FRATER.

POSVIT

P

Alio

<i>Alio.</i>	<i>Alio.</i>	<i>Alio.</i>
CAPITO. ATTIVS	T. CASSIO	ATILIO. P. F
ATTONIS. F	M. FIL. OL	NEPOTI
N. F		

Alio, cui internexi florum fasciculi, subtus vero, in columnis binis totidem hastae alligatae, & mediae tabulae duae, superiore quidem, duae mulieres inuicem quasi colloqui videntur, tertia inest mulier infantulum manu regens, inferiore tabula mensa est, cui duo stantes viri velut raptim comessantur, has super tabulas haec inscriptio.

ATILIA MV. L. ONESIME
SIBI. ET. AEBVTIO OPT
ATO. AVG. DEC. AVGV
CONIVGI OPTIMO
V. P

Alio marmore in cuius tympano caput Medusae, ad tympani triangulum catuli scandunt, inferius appensa florum corollae, infra stat ara media, ad cuius dextram mulier ramum gerens ad leuam laurus arbor, cui anguis inuoluitur ab arbore descendens: haec autem inscriptio.

I. VALERIVS
FRONTO
T. F. I. SIBI
PLACIDA. ET
FIDELIS. LIBERI
FACIENDVM CV
RAVERVNT

Alio marmore.

Alio marmore.

P. METELLIVS
L. F. DEC. TAVR
ET QVAESTOR
ITEM DECVRIO
EPOREDIAE, ET. II. VII.
IOVI. AVG.
EX. HS. X.
TEST. PONI. CVR

T. LVCCEIO
T. FIL. STELLAE
PETRONIANO
EQ. ROM. EQO. II.
PETRONIA. M. F
MARCELLINA
MATER
T. F. I

In turri templi Antoniani Sancti Dalmatij marmore fracto.

T. AEBVTIVS

SECVNDVS

SIBI. ET

ST. AEBVTIO

OPTATO. PATRON

ST. AEBVTIO. SEC

F.

C

*In vinea Alexandri Serre pictoris, Taurino
translatum.*

GENIO

M. ISVNI

PROCVLI

SODALICI

IVVENT

PATRONO

Alio.

LIBOTIATVS. SIB. ET

VENTINIAE. L. F. IRATAE

VXORI T. F. I

Colliso marmore.

DOMITIVS

VERVS

Varijs faxis ingentibus, & literis cubitalibus, in muris ciuitatis.

DIVVS. AVG. DIVI. FIL

Alio saxo.

DIVI. NERVAE

Alio fragmento.

DIVI. ANTONINI

Alio item.

DIVI. FRAT

In claustro Caenobij Diui Andreae, marmore oblongo.

L. VIBIVS. C. F. STEL

CENSOR

EXSOMNIAE. L. F. SECVNDAB

VXORI

L. VIBIO. SEVERO. FILIO

C. VIBIO. L. F. PATRI

CATIAE. TERTIAE

SEX. FIL. MATRI

VIBIAE. GRATAE. LIB

Inferius imagines quaedam erant insise, quae corrasae sunt.

*Alia vero ex parte crux est oblonga in anchoram desinens: haec duo elementa Graeca,
Alpha & Omega. Circum vero literis Gothicis hi Leonini versus, belli Burgundici,
cuius meminimus, comprobatio.*

Per crucis hoc signum. depellitur omne malignum.

Hostem quae pellat. ne te Burgundino laedat.

Hunc tu portasti. Christumque sequutus amasti.

Cuius ad examen venias securius. Amen.

Ex Ouidio
lib. 2. Me-
tamorph.

Inuentus quoque Taurini ad Sanctum Dalmatium ingens lapis, semiruptus, quo Phaethontis casus, non vulgaris sculptoris manu expressus cernitur: Collisæ rotæ, in aere quasi pendentes, labentesque supini equi, Auriga malus ipse Phaeton temeritatis poenas, sparsis in cælum pedibus, conuerso capite luens. Phaethontiadum sororum fragmenta, quæ in frondes, ramos, & cortices populeas, ad ripam fluminis transformari videntur. Hæc ciuitatis vetustissimam originem, tanquam umbram, & quædam vestigia referunt. Sed nulla adest inscriptio.

Ex Plutarcho, in vita
Thesei.

Alijs fragmentis marmoreis Taurini inuentis, quæ nunc varijs in locis dispersa sunt, conspiciuntur psallentes, & exultantes certis quibusdam gestibus homines, frondentibus arcubus mutuo in restim se comprehendentibus: aliqua ex parte quasi topiarum opus representantes. Chorum præeunt tibicines, & centauro similis obequitans: carrus denique, cui erectus insistit iuuenis: Hic iuuetis bobus quantà maximà potest celeritate ab alio impellitur. Representata graphice prisca illa Oscophoria in ferendis ramis: tonus Lydius, Centaurea, & à bouum incitatore cursu Bosdromia, quæ sacris Herculis Athenis exhibebantur, auctore Theseo. Idem mos Romæ, idem etiam Taurini conseruatus, neque temere unquam ea in ciuitate intermissus. Siquidem quotannis mense Iunio, die Ioannis Baptiste præcurtori, Diuo Ciuitatis tutelari, festo, frequentes conueniunt, frondibus, varijsque floribus ornati agrorum, & vinearum coloni: Eosque ritus ingenti quidem letitia, sed maiore retenta, etiam inter ludicra, pietate, templum eius Diui ingredientibus quasi immortalis Deo, ac cælitibus omnibus persoluentes imitantur. Porro id genus ludi patrio vocabulo BALLORIAM vocant.

Pretereo innumeras statuas, veteres colossos, signa ex ære, argento, marmore, prophirite, iaspide, veluti Herculem, Martem, Iouem, Venerem, Dianam, & huiusmodi: necnon Satyros, Faunos, Flumina, item multos Cæsares, ac antiquos Heroas miro artificio expressos. His omnibus, nostri Principis celebres horti, atque interiora conclauiam ornantur.

Vt numismatum quoque myriadas
taceam, quorum effossa tellus
copiam indies exhibet,

& quibus nostrum Tau-
rinum,

vel

cum ipsa Roma fortasse, iam
certare possit. Atque
de his nunc
satis.

TAVRINENSIVM PRINCIPVM

S E R I E S .

ANNO ANTE
CHRISTVM.

MDXXIX.	Eridanus siue Phaëthon.
MCIX.	{ Pipinus.
DCIX.	{ Nicius & alij Thuscorum reges.
CCXXXIII.	{ Bellouesus Celtarum rex, & alij reges.
CCXIX.	{ Congolitanus.
CL.	{ Auoreostus Allobrogum reges, & alij.
LII.	Annibal.
A CHRISTO NATO	Respublica Romanorum.
XXX.	C. Iulius Cæsar.
XLVI.	Oct. Augustus.
LXVI.	Cottius Rex Allobrogum.
LXVII.	M. Iulius Cottius Rex Allob.
LXVIII.	Ideomeus Rex Allob.
LXIX.	Cottius Rex Allob.
LXX.	Nero Imperator.
	Ser. Galba. Imp.
	Otho. Imp.
	Et cæteri Romani imperatores, ad Gottorum reges.
CCCLIII.	Attila Hunorum rex.
CCCCLXXV.	Odoacer rex Herulorum.
CCCCLXXX.	Gondebaldus Burgundiorum rex.
CCCCLXXXV.	Theodoricus Gottorum rex.
DXXXIX.	Vittiges Got. rex.
DXLIII.	Ildebaldus Got. rex.
DXLIII.	Errarius Got. rex.
DXLV.	Totilas Got. rex.
DLII.	{ Theobaldus Metensis.
DLXVII.	{ Sisualdus Brentorum rex.
DLXXIII.	Alboinus Longobardorum rex.
DLXXXIX.	Clephis Longobardorum rex.
DCIIII.	Flavius Agilulphus ex duce Taur. rex Longob.
DCLI.	Flavius Adaualdus rex Longob.
DCLVI.	Rodoaldus rex Longob.
DCLXI.	Aribertus rex Longob.
	Pertaritus &
	{ Gundebertus fratres regg. Longobard.

MCCIII.

DCCIIII.	Ragumbertus rex Long.
DCCV.	Arupertus rex Long.
DCCLV.	Astulphus rex Long.
DCCLXXIII.	Desiderius rex Long.
DCCLXXV.	Carolus Magnus Imperator.
DCCLXXVI.	Abbo Marchio Secufinus.
DCCLXX.	Theudaldus Māfredi Castellani fil. Marc. Secuf.
DCCXCV.	Dodus, Marchio Secufinus.
DCCCXV.	Ludouicus Imperator.
DCCCXXIII.	Lotharius Imperator.
DCCCXXXIX.	Herigarius marchio Secufinus.
DCCCXLIX.	Ludouicus Pius Imperator.
DCCCLXXV.	Carolus Caluus Imper. & sub eo, mamfredus Marchio Secufinus.
DCCCLXXVIII.	Ludouicus Balbus Imperator.
DCCCLXXXI.	Carolus Crassus Imperator.
DCCCXXXVIII.	Berengarius rex Italiae.
DCCCXCV.	Anno marchio Secufinus.
CMXXII.	Rodolphus Burgundiae rex.
CMXXVI.	Hugo Italiae rex.
CMXXXII.	Lotharius Italiae rex.
CML.	Berengarius II. Italiae rex.
CMLXII.	Otho primus Imperator.
CMLXVII.	Hieronymus magnifredus marchio Secufinus.
CMLXXII.	Otho II. Imperator.
CMLXXXIII.	Otho III. Imperator.
CMXXXVI.	Olricus magnifredus marchio Secufinus.
Mxxiiii.	Humbertus Saxo Beroldi filius comes Sabaudie, & marchio Secufinus.
Mxlviii.	Amedeus Comes & marchio Secufinus.
MLXXVI.	Humbertus II. Comes & marchio Sec.
Mci i.	Amedeus II. Comes & marchio.
Mcxlix.	Humbertus III. Comes & marchio.
Mclxxxix.	Thomas Comes & marchio.
Mccxliiii.	Amedeus III. Com. & mar. dux Chablafij & Aug.
Mccxlvi.	Thomas I I. Com. mauriane & Flandriae, Pedemontium Princeps.
Mccclxi i i i.	Petrus Com. Sabaudiae & marchio.
Mccclxxx.	Thomas III. Princeps Pedemontium.
Mccclxxxiii.	Philippus Princeps Ped. Achaiae & morea.
Mcccxxxii i i i.	Iacobus Princeps Ped. Ach. & mor.
Mccclxvi.	Amedeus Princeps Ped. Ach. & mor.

MCCCCII.	Ludouicus Princeps Ped. Ach. & Mor.
MCCCCXVIII.	Amedeus VII. Dux Sabaud. Princeps Ped.
MCCCCXXIII.	Ludouicus II. Princeps Pedem. tum dux Sab.
MCCCCXLV.	Amedeus VIII. Princeps Ped. tum dux.
MCCCCLXXI.	Philibertus Princeps Pedem. tum dux.
MCCCCLXXXII.	Carolus Princeps, tum dux.
MCCCCXC.	Carolus Ioan. Amed. Princeps, tum dux.
MCCCCXCVI.	Philippus II. dux Sabaudiaë.
MCCCCXCVII.	Philibertus II. Princeps, tum dux.
MDIII.	Carolus III. Dux & Princeps.
MDXXV.	Ludouicus Princeps Pedem.
MDXXXVII.	Emanuel Philibertus Princ. & Dux.
MDLXIII.	Carolus Emanuel Princeps Pedem.

TAVRINENSIVM EPISCOPORVM S E R I E S.

ANNO CHRISTI.

C.	.	.	.	.	.
CC.	.	.	.	.	.
CCCX.	Victor.	.	.	.	.
CCCL.	.	.	.	.	.
CCCC.	.	.	.	.	.
CCCCXL.	Maximus.	.	.	.	.
CCCC.	.	.	.	.	.
D.	.	.	.	.	.
DL.	.	.	.	.	.
DLXXXIX.	Agnellus.	.	.	.	.
DC.	.	.	.	.	.
DCV.	.	.	.	.	.
DCC.	.	.	.	.	.
DCCL.	.	.	.	.	.
DCCC.	.	.	.	.	.
DCCCXXXV.	Claudius.	.	.	.	.
DCCCLXXXIII.	Claudius II.	.	.	.	.
CMI.	Vulielmus.	.	.	.	.
CMXXVIII.	Riculphus.	.	.	.	.
CMLXVI.	Annuco.	.	.	.	.
CMXCVIII.	Amiso.	.	.	.	.
MVII.	Gezo.	.	.	.	.
Mx.	Landulphus.	.	.	.	.
MXIIII.	Maynardus.	.	.	.	.

Mxxxvi.	Vido.
Mxlv.	Reguimirus.
MLxx.	Cunnibertus.
M c.	
M cxx.	Boso.
Mcxxviii.	Arbertus.
Mcl.	Carolus.
Mclxii.	Vullielmus ii.
Mclxvii.	Carolus i.
Mclxx.	Amiso ii.
Mclxxi.	Milo Cardaneius.
Mclxxxv.	Arduinus.
Mccvi.	Iacobus.
Mccxvii.	Iacobus ii.
Mccxxx.	Hugonus Cagnolla.
Mccxl.	Hugutio.
Mccxliii.	Capitulum vacante sede.
Mccxlv.	Ioannes.
Mccclviii.	Gaufredus.
Mccc.	Thedisius.
Mcccxxiii.	Güido.
Mcccxliv.	Guilielmus iii.
Mccccli.	Thomas de Sabaudia.
Mcccclxii.	Bartolomeus.
Mcccclxxii.	Ioannes ii.
Mccccx.	Aymo de Romagnano.
Mccccxxviii.	Ludouicus de Romagnano.
Mccccclxix.	Ioannes iii. de Compesio.
Mccccclxxxiii.	Dominicus à Ruere Cardinalis.
Mccccxcix.	Io. Ludouicus à Ruere.

ARCHIEPISCOPORVM.

Mdvi.	Io. Franciscus à Ruere.
Mdxv.	Claudius iii. à Seyffello.
Mdxx.	Innocentius Cibo Cardinalis.
Mdl.	Cæsar Cibo.
Mdlxiii.	Indicus Daualos ab Aragonia Cardinalis.
Mdlxiiii.	Hieronymus à Ruere.

TAVRINENSIVM FAMILIARVM CATHALOGVS

minus seruato ordine.

AB ANNO CHR. DCC.

De Pedemontio	De Bernetijs	De Feliciis
De Delphinis	De Pellissonibus	De Augusta
De Salutijs	De Vasquis	De Obertis
De Romagnanis	De Cagnis	De Scalia
De Piozasco	De Zatellis	De Moranda
De Ruuere	De Pertusio	De Maina
De Lucenco	De Lauota	De Molario
De Blandrata	De Crouesio	De Aynardis
De Becutis	De Viobericlo	De Darmellis
De Gorfanis	De Aldemerio	De Melia
De Prouanis	De Imola	De Alamariis
De Montebello	De Mosijs	De Bayris
De Carbonerijs	De Dodolis	De Ranuadis
De Borgesijs	De Federicis	De Viuianis
De Buruntio	De Broxulo	De Calcagnis
De Balbis	De Bialesijs	De Coruagiis
De Vagnonibus	De Nicellis	De Gastaudis
De Strata	De Crafsis	De Arcatoribus
De Taurina	De Pinerolio	De Capris
De Pado	De Alamanis	De Scarauellis
De Praudis	De Capella	De Bellacomba
De Probis	De Rufinentis	De Colliate
De Caualiata	De Cassano	De Porta
De Malcaualerijs	De Tonandis	De Cornuatis
De Tortella	De Angeletis	De Agatia
De Beiano	De Solario	Purpuratus
De Caburetis	De Perdomis	Rubeus
De Sancto Dalmat.	De Sancto Georgio	Maleti
De Vicane	De Panicia	Cara
De Ruca	De Altesano	Becchius
De Burgaris	De Cabuffo	Bucius
De Piola	De Scalengijs	Vialis
De Malamena	De la Turre	De Madis.
De Barrachis	De Raymundo	De Championibus
De Pistagnis	De Silijs	De Percatiis
De Ferrerijs	De Afilijs	De Nafis
De Arpinis	De Publicijs	Ferrandus
De Daerijs.	De Centalo	Florus
		Mantellus

Ex libro vi-
ridi Ciuita-
tis & tabulis
publicis.

Folqui	Vota	Riquetus
Iuuatus	Marescalci	Angeli
Barracus	Vecchi	Barbarini
Mola	Tinctor	Tofangie
Tauanus	Pelisoni	Iaqueri
Rauoti	Diana	Barberi
Castoleri	Cortefij	Coquoni
Carraria	Coconi	Barutelli
Boardari	Iorderie	Gaufatoris
Roleti	Paruopassu	Belliodi
Vaudagne	Cinfator	Perrachiuoti
Guntij	Vapra	Turctoris
Zappa	Familia	Buffati
Piagerius	Pontius	Cerua
Calofanus	Galesius	De Roncolis
Testa	Spana	Verqueria
De Cagnatijs	Anthiochia	Dentis
Marentinus	Parrachia	Cufianus
Marini	Bayerius	Farina
Brunius	Dadius	Rufinella
Mozius	Masquerus	Marignanans
Zucca	De Muris	Rocheti
Mazocus	Calligari	De Canibus
Capra	Fangie	Valleri
Curda	Battiani	Vignolia
Rauiola	Berga	Leynarda
Cauoloti	De Rauotis	Messonis
Cerretus	De Trottis	Anfermino.

ADVENTITII NOBILES ET CIVES.

Ab Anno M D.	Viotus	Corniatus
De Languscis	Ramefe	Pelliceri
De Vignatis	Nomis	Brocardus
De Valpergia	Tribu	Aluifius
De Aduocatis	Sylua	Clareta
De Birago	Meschiatiss	Castilioneus
De Puteo	Galeani	Maynardus
De Parpalia	De Paulis	Macaneus
Rufcatius	Gunterij	De Bellis
De Cambiano	Bolliani	De Rossa
Sauius	Lofa	Viualda
Braida	Brunetus	

Guerilius	De Pomeis	Castellerius
Curbius	Fabri	Scalion
De Philippa	De Calusio	Surdus
Roncolus	Biolatus	Vialardus
Miga	De Bessis	De Riueria
Pipinus	Ratus	Oddetus
Fauzonus	Gabeti	De Olmos
De Claromonte	De Iacomellis	De Cruce
Boyuinus	Dentis	Marmosinus
Iulinus	De Antonatio	Guinonius
Beuetus	Bergeria	De Isnardis
Castanea	Capra	Manutius
Cauda	Helia	De Gromis
Massolatus	Arma	De Balbis
Carantia	De Parella	De Rauoria
Sola	Catia	De Raconisio
De Cacheranis	Verdon	De Pancalerio
De Ofasco	Picus	De Bellagarda
Thesaurus	De Laude	De Boba
Dragus	Bouius	De Pingon
De Ponte	Castagneri	

PORTARVM CIVITATIS NOMINA.

Porta Phaëtonis vulgo Phitelonis, siue Padi.

Porta Secusina.

Porta Marmorea, siue memoriæ.

Porta Palatina, seu Doreana.

Aliæ portæ nunc clusæ.

TEMPLORVM NOMINA.

Cathedralis Diui Ioannis Baptistæ, cum Parrochia.

Sancti Syluestri, vbi & Eucharistiæ sacellum Parrochia.

Sanctus Stephanus Parrochia, vbi Seminarium.

Sanctus Solutor, vbi Iesuistæ.

Sanctus Andreas & ibi,

Sancta Maria Consolationis.

Sanctus Dalmatius, & Sanctus Antonius.

Sanctus Laurentius.

Sanctus Dominicus.

Sanctus Franciscus.

Sanctus Thomas minoritarum.

Sanctus Augustinus, siue Diuus Iacobus.

Sancta Maria Carmelitarum.

Sancta Clara.

Sancta Crux.

Sanctus Petrus curte ducis Parrochia.

Sanctus Paulus Parrochia.

Sanctus Gregorius Parrochia.

Sanctus Simon & Iuda Parrochia.

Sancta Agnes Parrochia.

Sanctus Martirianus parrochia.

Hospitale Ciuitatis.

Hospitale equitum Mauritianorum.

Hospitale leproforum sancti Lazari, extra urbem.

Franciscani Eremitæ cuculati, siue vulgo Capucini, extra urbem.

Flagellatorum sodalitia quatuor.

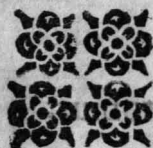
Nominis I E S V.

Sanctæ Crucis.

Sancti Spiritus.

Sanctissimæ TRINITATIS.

Matronarum societas humilitatis.

INSCRIPTIONES NOSTRAE ALIQVOT TAVRINI.

In arcum laborum Herculis,
Ducis aduentu.

*Alcidem memorant (quid non queat inclyta virtus?)
Monstra domasse, suis purgasse laboribus orbem,
Hinc penetrasse Polos, numero positumq; deorum.
Sed bis sena quid hæc? noster num plura parauit
EMANUEL? toto intactum quid in orbe reliquit?
Ergo triumphorum testes, quos erigit arcus
Ingredere, æternos vrbs dum meditatur honores.* ..

In arcum duorum templorum.

*Hic iterum stes Roma, patent tua templa, colossi,
Surgite pyramides, profert se Augustus ut alter
In medium Dux ille: fores referantur Honõris,
Per Virtutis iter. Fanum lustravit utrunque
Maximus indigetum PHILIBERTUS. At ordine nixus
Non alio, sic ibit ad Astra, Deosq; sequetur.
Attamen hoc scrus, Pyllos uiuatque per annos.*

In facie portæ Padanæ.

*Te Duce, nos reduces patrio fas degere cælo
EMANUEL: uindex qui libertatis auita
Pristina restituis. uictrices surgite lauri.* ..

In porta Palatina.

*Sub Joue Taurus, ab hoc Europa uehenda quiescat,
En dociles humeros, & cornua promptior offert,
Cultores superum huc adeant, abeantque profani.*

In facie Castris.

*Ergo tibi sartas seruauerat aduena turres:
Iam seruare tuum est, Populi tua gloria Princeps
Sit seruasse animos, Inuictam extruxeris arcem.*

In Acropoli, vulgo Citadella.

*Peruigili hac, cines intusque forisque quiescunt,
Insidians nec adest hostis, tentare nec audet:
Nam Iouis hic glandes, fulmen, tonitrusque coruscant.*

In facie Senatus.

*Non Astræa Polos petijt, nisi dixeris ipsos
Huc uenisse Polos, namque hac iustissima tellus,
Cuique suum reddit, discernens præmia pænis.*

In facie Academiæ.

*Nosse Deum, & mores hominum, iurisque recessus,
Et rerum causas, morbos curare requiris?
Huc ades, immortalis eris, labor omnia confert.*

In Padi simulachrum ad fontem Philiberteum.

*Solis equos, lapsasque uehis PHILIBERTE quadrigas.
Hinc Philibertiades, quæ Phaetontiades.*

In Sturæ statuari.

*Aßecle Stura Padi, nunc fons de flumine reddor,
Fontem habet Emanuel, qui mihi Pontus erit.*

Aliud.

*Regis ab Eridani Philiberteæ regia, Sturam
Reginam thalamis reddere nonne potest?*

Aliud

Aliud.

*Stura Padum, Padus equor amat, Philibertus utrosque
Excipit, hoc binis aquore, vita datur.*

Aliud.

*Fœmina ut ex uultu, sic nomine Stura putaris,
Hic Ducis at uirtus te facit esse marem.*

Aliud.

*Fonte lauesque, leuesque sitim, Zephirosq, per umbras
Lautus, potus habe. Stura quiescit, abi.*

Aliud.

*Fons amnem dedit, in fontem redit amnis, ademptum
Vult Padus: Hunc Sturam uis Philiberte sequi.*

Aliud.

*Aëria hic uolucres, non limax, sædaue Campe,
Non cœnum, cœlum hoc quid nisi uelle Deos?*

Aliud.

*Salue Stura nitens, latices saluete uenusti:
Nunc fons es gemmis, piscibus amnis eras.*

Aliud anguininam.

*Stura, Padus, Philibertus: alit, præmonstrat, adornat:
Hortos, uim, patriam: rore, tridente, uiris.*

Aliud.

*Iam ne Stura fleas quod amnis esses
Fons effectus, haberis inde maior,*

*Ni præ lætitiâ fluant subortæ
 Hinc illinc, lachrimæ tuis ocellis.
 Solentur lachrimas sed has cachini,
 Et dulces resonent aquæ susurros.
 Fœlix terque, quaterque, centiesque,
 Fœlix Stura, Nives periculosas
 Montanumue gelu furente bruma,
 Latrantemue canem, flagrantis æstus,
 Longum, lene fluens nihil timebis.
 Naias, nuncque Napea, nunc Driasq;
 Sertis uersicoloribus reuinctæ,
 Hortos te incolumem per hos fouebunt,
 Magnis amnibus hoc parem sub antro.*

Aliud.

*Indigetum hic sedes, solium Phœbique, Camœnis
 Estque thorus, uates hos celebrate choros.
 Dux opus hoc illis, titulos superaddite dignos,
 Nec legat, aut habeat dignius orbis opus.*

Aliud de Stura Europa, & Taurino.

*Iuppiter in Taurum Europam, se Taurus in ipsum
 Sturam habet. Illi infans, fons datus huicque suus.
 Infantis uiolata parens, sit at integra fontis.
 Cresça minor Stura, plus foue, Taurus erit.*

Aliud retrogradum.

*Febres ite, fugat fons almus pernicioſa,
 Pernicioſa almus fons fugat, ite febres.*

Ad Ducem retrogradum, alterius formę.

*Ingenij tener est caudex, si paruula dantem
 Maxime dux spectas, sat mihi contuleris.*

In Eremo Taurinensi campestris Virginis.

*Emanuel nobis CHRISTUS bona mittit ab alto,
Emanuel terris nos PHILIBERTUS alit.
Ergo ò paupertas Divesq;, beataq;, postquam
Auxilium geminum Duxq;, Deusq; ferunt.*

Aliud.

*Undique nos cælum, nec in orbe reuoluimus orbem,
Syderibus, terris uestimur in medijs.
Non rerum hic cumuli, maior sed copia nusquam.
Cuncta sinas, CHRISTUS sic tibi cuncta dabit.*

In templum Iesuitarum.

*A fundamentis pia templa dicantur IESV:
Quæ colet immenso tempore templa nepos.
Ergo quot EMANUEL pietati prorogat annos,
Tot pietas vitæ proroget alma sua.*

In Virginis Spinetæ Edicula Agri Taurinensis.

*Hanc Philibertus habet cordi Pingonius aram.
Et MARIAE numen pectore ut ore colit.
Huic date primitias Spinetea rura quotannis,
Et fruges largo sænore Diua dabit.*

DE PRINCIPLE

TAVRINATI,

CAROLVS. EMMANVEL. TAVRINIS. DEBITVS. EST. HIC
 CALIBI. IPSE. EST. QVA. NON. NOTVS. PARTE. VEL. AIA
 RAR A. IOVIS. VEL. AVEM. VINCIT. NON. IMPIVS. ERROR
 OCIANO. N. IVVENEM. RETINENT. SVA. GLORIA. CO E L O
 LVCIDVL V S. LONGE. ET. LATE. EST. VT. NVBILA. SISOL
 VMBRIFV GO. PVRET. RADIO. SPES. SITQV ERECESSV
 I. REDITVS VANA. HOC. CAPIEM V R. SOLETENEBRIS
 SE RIPIET. VE NIENT. VERO. SVB. APOLLINE. IVNCTAE
 M VSAE. IMM ORTALES. LVS V. QV AE. MENTIBVS. ORBEM
 A VLCENT. ADM ISSAE. SVNT. INTER. MYSTICA. DIVVM
 N LLICIT. HAS. AMAT. HAS. IVSTA. DON ATQV E CORONA
 V EMO. ERGO TEM N ET. MVSAS. SONAT. AETHERE. PAEAN
 L ANAE. NON. LAVDES. HIC. DANTVR. DICERIS. ORPHEV
 T VRYDICEM. REVOCARE LYRA. REVOCARIS. HOMERE
 A VRO. MOX. ALIIBEL. LIQVIBVS. ET. CHARIS. ET. MEL
 HESAEVM. LABIIS. TINNIT. TVBA. BELLA. FATIGAT
 A VRATAE. PR ESTO. CITHARA. AE. DANTARTE. PELASGA
 V OCIBVS. INFLEXIS. VVLTV. PEDE. PVRO. ET. AMICTV
 R ARVM. DVLCE MELOS. TERRENTVR. INERTIA. LIVOR
 I NNOCVI. PS ALLVNT. ANIMI. BONITAS. QVE. NITORI
 N ATIVO. DATA. PRAENOSCIT. NON. TEMNERE. CARMEN
 I NNATVM. INGENVIS. TE. QVEIS. PIA. NUMINA. CORDI
 S VNT. SICVT. DIVIS. DVCIBVS. SIC. CARMINA. VERIS
 D EBITA. VERE. AVDENT. AVDENTES. FERRE. POLOS. AD
 E MPYREOS. SVERVNT. VIRTVTIET. DVLCIA. CLARAE
 B ASIA. DANT. AB EAT. CLARIS. QVI. BARBARVS. HIS. AB
 I GNIBVS. EXILIVM. DEMENTIBVS. LMMINET. AST. MI
 T AVRINVM. TER. FOELIX. MARS. AC. ILLE. TRI VMPHAT
 V RBE. TVA. VIDET. HOC. NVMEN. QVE. OCCASVS. AB. ORTV
 S ERVABIS. FOELIX. FOELICEM. AVGEBERIS. VRBES
 E VROPAE. VINCES. VENERATA. POTENS. QVE. FERERE
 S CIPIO. SIT. SIC. ANNIBAL. AVGVSTVS. VE. SIT. VNVS
 T ANTVS. ET. IS. MAIOR. QVIS. IN. TE. PRAELIA. TOLLET
 H OC. EVS. AVGVSTA. AVGVSTA. ES. SI. TE. SINIT. AHAH
 I NICIT. AT. VITAE. SPEM. SIC. VULT. DENIQUE. DICI
 CAROLVS. EMMANVEL. TAVRINIS. DEBITVS. EST. HIC.

Hic quaq; versum 36. litera occurrunt: Carmen primum rectis, & transversis lineis integrum legitur, necnon ipsius Principis nomen in medio quatuor triangulorum.

AD LECTOREM.

*Si minus arrident infueta carmina forma,
 Quattuor horarum non nisi lusus erat.*

..

IN FACIE BIBLIOTHECAE PRINCIPIS.

משיח
מלך בא בש
לום ואר מא
רם עשוי
חי

I E S V M I R I M A M A M I R I M V S E I
 E S V M I R I M A M A M A M I R I M V S E
 S V M I R I M A M A M A M A M I R I M V S
 V M I R I M A M A M A M A M A M I R I M V
 M I R I M A M A M I R I M A M A M I R I M
 R I M A M A M I R I M I R I M A M A M I R I
 R I M A M A M I R I M I R I M A M A M I R I
 I M A M A M I R I M V M I R I M A M A M I
 M A M A M I R I M V S V M I R I M A M A M
 A M A M I R I M V S E S V M I R I M A M A
 M A M I R I M S E I E S V M I R I M A M
 A M A M I R I M V S E S V M I R I M A M A
 M A M A M I R I M V S V M I R I M A M A M
 I M A M A M I R I M V M I R I M A M A M I
 R I M A M A M I R I M I R I M A M A M I R
 I R I M A M A M I R I R I M A M A M I R I
 M I R I M A M A M I R I M A M A M I R I M
 V M I R I M A M A M I M A M A M I R I M V
 S V M I R I M A M A M A M A M I R I M V S
 E S V M I R I M A M A M A M I R I M V S E
 I E S V M I R I M A M A M I R I M V S E I

TABVLAE EXPLANATIO.

Nihil est quod te hic lector cruciet (nisi imitari velis) hac si pauca legas . Hoc unā & viginti literas carmen continet, quadrangulū efficit, in quam partem conuertas sibi ipsi respondet: ab umbilico etiam, quasi puncto, & crucis formā, & angulos rectis lineis distinctos reddit, per obliquum etiā spatiatur. Mysticū vero totū carmen est, è sacro penū GENESEOS IX. cap. desumptum, His verbis. Dixit Deus ad Noë Hoc est signum fœderis quod constitui inter me, & omnem carnem super terram. Irim intelligit: Thaumantias ab alijs dicitur, quod ex admiratione nomen accepit: & recepti prisca p̄que authores, illud signum, siue arcum, Irimue, IESVM verum mediatorem interpretantur. Cum ergo diximus IESVM IRIM AMA MIRI MVSEI. monetur princeps, qui mirandum, illud Museum siue bibliothecam Taurini construxit, ut maxime potuit, IESVM (quod imprimis facit) amet, obseruet, quasi IRIM & ornamentum miri illius Musei. cum (ut ille regius vates ait) initium Sapientiæ, sit timor Domini. Iris ideo depingitur incluso librorum quasi tropheo. Additū est in coronide *nurhpa* æneum antiquum quod habeo certam IESV effigiem representans.

Hebraica littere hoc significant.

ALEPH littera vitalis mystica ELOENOV denotat, quod est Deus noster. tum sequitur nomen Iud venerandum IESV. Atergo vero numismatis.

MESSIACH unctus ne CHRISTVS.

MELAC, rex.

BA, venit.

BECHALOM, in pace.

VEAR, & maledictus habitus, siue isphematus.

ME ADAM, ab hominibus.

HASVI, factus.

HAI, viuus, siue resurrexit.

Quod nesciebas lector, id volebam neſus ne eſſes.

Vale & boni consule.

ANTONII THESAURI PRAESIDIS.

VIdi aquilaterum tuum quadrangulū,

Cusiane Baro, & equidem mirabile;

Huic cedat ara, & inequalis fistula,

Ala & bipennis, & si quid est pulchrius

Praemeditatus inclytus Theocritus.

Multum Taurini debent, & E MANUEL

Debemus omnes optimo Pingonio.

*Aliud Gallica lingua, quod inter Petri Pingonij proavi mei, consiliarij Amedei vij.
Ducis, chartulas, à se compositum inueni, super Stemmate Sabaudæ domus:
quo innuit (à centro lineis vndeque ductis) Deum Optimum
Max. Sabaudi nominis patrocinium perpetuo su-
scepturum. In hac verba,*

DIEV. VRAYE GUYDE. GUYDERA
LA CROYS BLANCHE,

	A	L	A	R	E	D	Y	V	G	E	G	V	Y	D	E	R	A	L	A	
A	L	A	R	E	D	Y	V	G	E	D	E	G	V	Y	D	E	R	A	L	A
L	A	R	E	D	Y	V	G	E	D	Y	D	E	G	V	Y	D	E	R	A	L
A	R	E	D	Y	V	G	E	D	Y	V	Y	D	E	G	V	Y	D	E	R	A
R	E	D	Y	V	G	E	D	Y	V	G	V	Y	D	E	G	V	Y	D	E	R
E	D	Y	V	G	E	D	Y	V	G	E	G	V	Y	D	E	G	V	Y	D	E
D	Y	V	G	E	D	Y	V	G	E	Y	E	G	V	Y	D	E	G	V	Y	D
Y	V	G	E	D	Y	V	G	E	Y	A	Y	E	G	V	Y	D	E	G	V	Y
V	G	E	D	Y	V	G	E	Y	A	R	A	Y	E	G	V	Y	D	E	G	V
G	E	D	Y	V	G	E	Y	A	R	V	R	A	Y	E	G	V	Y	D	E	G
E	D	Y	V	G	E	Y	A	R	V		V	R	A	Y	E	G	V	Y	D	E
G	E	D	Y	V	G	E	Y	A	R	V	R	A	Y	E	G	V	Y	D	E	G
V	G	E	D	Y	V	G	E	Y	A	R	A	Y	E	G	V	Y	D	E	G	V
Y	V	G	E	D	Y	V	G	E	Y	A	Y	E	G	V	Y	D	E	G	V	Y
D	Y	V	G	E	D	Y	V	G	E	Y	E	G	V	Y	D	E	G	V	Y	D
E	D	Y	V	G	E	D	Y	V	G	E	G	V	Y	D	E	G	V	Y	D	E
R	E	D	Y	V	G	E	D	Y	V	G	V	Y	D	E	G	V	Y	D	E	R
A	R	E	D	Y	V	G	E	D	Y	V	Y	D	E	G	V	Y	D	E	R	A
L	A	R	E	D	Y	V	G	E	D	Y	D	E	G	V	Y	D	E	R	A	L
A	L	A	R	E	D	Y	V	G	E	D	E	G	V	Y	D	E	R	A	L	A
	A	L	A	R	E	D	Y	V	G	E	G	V	Y	D	E	R	A	L	A	

Index rerum.

Aquenses Statelij sub Taurinis. 9
 Arbertus Episcopus Taurinensis. 36.37
 Archiepiscopus primus Taurinensis Ioannes Franciscus à Ruere. 72
 Ardoinus Ardii filius Taurinum occupat. 25.26
 Ardoinus rex, templum diui Michaelis Clusini ditat. 27
 Ardoinus in Henricum Cæsarem eo absente erigitur. 31
 Ardoinus regno se vltro abdicat. 31
 Ardinus, Fructuarense cœnobio se deuouet, templum construit. 31
 Ardoini mors Valpergia. 31
 Ardoinus Episcopus Taurinensis. 40
 Aribertus Longob. rex. 20
 Aricus Episcopus Astensis moritur Taurini. 32
 Arricanus Agilulphus rex Longob. ab vxore Catholicus efficitur. 19
 Artus Gonorri regulus prorex Taurin. 81
 Arripertus Long. rex Taurini residet. 21
 Arx ad pontem padi ædificata. 45
 Arx Taurinensis ædificata ab Amedeo vij. tunc duce Sabaudia creato. 59
 Ascia antiqua forma. 101. & 103
 Asprandus Long. rex. 21
 Asta ab Arnulpho Archiepiscopo Mediolanensi expugnata. 31
 Asta ab Amedeo secundo vi capta restituta Episcopo. 37
 Astenses Thomam secundum Sabaudum bello capiunt. 46
 Astenses cum Thoma Sabauda fœdera ineunt. 46
 Astensibus commeatus datus per Sabaudiam certis pactis. 48
 Ab Astensibus vocatus in auxilium Amedeus, quartus Sab. comes contra Ferratensem. 50
 Astulphus Long. rex. 21
 Actila Taurinum vastat. 17
 Aulicorum multitudinem dux Emanuel Philibertus in centum equites transmutat. 85
 Augusta Taurinor. ab Octauio Augusto dicta. 12
 Augusta quasi metropolis dicta. 12
 Aymo comes Sabaudia. 51
 Aymo à Romagnano Episcopus Taurinensis. 8
 Azo Salutianus. 57

BAPTISMVS solennis Caroli Emanuelis principis Pedemontium. 86
 Barcellonaenses Alpini se Sabauda sponse dedunt. 56
 Barnabas Christi discipulus primus apud Subalpinos religionis doctor. 13
 Bartholomeus Episcopus Taurinensis. 54
 Bataui, & Romani Taurini decertant. 14
 Beatrix filia Ren. March. Ferraria, vxor Iacobi à Sabaudia. 52
 Beatrix Lusitani regis filia vxor Caroli, ducis Sabaud. 73
 Bellum atrox in Sabaudos per Astenses, & Taurinenses gestum. 48
 Bella & pax inter Sabaudos, & Ferratenses. 52
 Bella inter Cæsarem, & Francorum regem ob Mediolanensem ditionem. 72

Bellouesus cellarum princeps ad Taurinos descendit. 10
 Berengarius Italus Italia rex. 25
 Bernardinus à Sabauda Caburri regulus ad Casarem cum equitum copiis ob bellum Turcicum mittitur. 86
 Berengarius ex marchione Eporedia rex Italia. 26. 27
 Bernardus Badensis marchio beatus Monticallarij sepultus. 64
 Beroldus faxo Hugonis Sax. ducis filius Othonis iij. Imper. nepos. 28
 Beroldi victoria. 28. & 29
 Beroldi moneta. 29
 à Beroldo Sabaudia duces prodierunt. 29
 Beroldus faxo cum Magnifredo Secusino pacem init. 30
 Beroldus Saxo in Ardoinum cum Henrico Imperatore. 30
 Berta filia Augberti Marchionis Eporedia vxor Magnifredi march. Secusina. 28
 Berta coniux Magnifredi marchionis, moritur Taurini. 32
 Bibliotheca Noualeciana sex mille sex centum sexaginta sex libris. 25
 Biragus præses arma togatos sumere iubet. 82
 Blanca Ferratensis tutrix Caroli Io. Amedei ducis. 68
 Blanca tutrix Car. Io. A. ducis regem Francorum excipit & iuuat in bellis Italicis. 69
 Blancha Montisferrati instituit heredem Carolum ducem Sabaud. 73
 Blancha Montisferrati vxor Caroli ducis. Sab. 67
 Bonifacius marchio Montisferrati se clientem Episcopi Taurinensis facit. 42
 Bonifacius marchio Montisferrati quo iure in Taurinum aspirabat. 43
 Bonifacius marchio Montisferrati Taurinum occupat. 43
 Bonifacius comes Sab. Taurinum obsidet, capitur, moritur. 47
 Bonna à Sabaudia vxor Ludouici Achaici. 57
 Bononiam dux Carolus proficiscitur, & principem locum in Cæsarea inauguratione tenet. 75
 Borbonius Pedemontium vastat, Romam capit, bombardam cadit. 74
 Boso Episcopus Taurinensis. 36
 Boldromia vulgo Balloria vnde dicta. 116
 Braide expugnatio ab Emanuelle Philiberto, & perduellium supplicium. 81
 Brementensis abbatia collationis marchionis Secusini. 30
 ad Brianam arcem iuxta Nautuacum Carolus caluus obit. 24
 Burgundia, & Arelatense regnum extinctum in Rodolpho. 32
 Burgundi, Thomæ iij. ad Taurinum recipiendum fauent. 48
 Burgundia duces quando deserunt. 70

CABVRR I prioratus per Episcopum Taurinensem confertur abbati Clusino. 30
 Cæsar Maius Neapolitanus Taurini propugnaculum occupat. 78

Index rerum.

Cesar fregofus, & Antonius Rangonius Legati ad
padum necati. 79
Cesar Cibo Archiepiscopus Taurinen. 80
Camberium & Burgum oppida erecta in ciuitates,
& Episcopatus à Leone Ponti. max. 72
Camera comes Ludouicus insurgit in Blancam tu
tricem ducis Caroli Io. Amedei. 68
Camera comes proscriptus, sed rege postulante re
stituitur. 68
Cancellarius vniuersitatis est Episcopus Taurinen.
58
Cauellarius ordinis torquatorum annunciationis
Archiepiscopus Taurinensis Hieron. Ruuerus.
87
Caritas annonę Taurini. 93
Carinianum obcessum à Francisco Borbonio, An
guyani comite. 80
Carmina aliquot nostra publicis locis affixa Tauri
ni. 125. &c.
Carolus magnus Taurinum ingreditur. 22
Carolus magnus Desiderium Regem Longobardo
rum vincit. 22
Carolus magnus Imperator creatur, & aliquandiu
Taurini residet. 23
Carolus Caluus Imperator. 24
Carolus Crassus Imperator. 24
Carolus Episcopus Taurinen. 37
Carolus secundus Episcopus Taurinen. 38
Carolus comes Andegauen. Taurinum occupat. 47
Carolus quartus Imperator confirmat priuilegia
comitis Sabaudie super Episcopis. 54
Carolus Philiberti frater dux Sabaudia, Yolanda
tutrice. 67
Caroli Ioannis Amedei natiuitas. 68
Idem dux. 68
Carolus viij. Francorum rex Taurini à Carolo Io.
Amedeo excipitur. 69
Caroli magni gesta Taurini representata. 69
Carolus tertius dux Sab. 70
Carolus tertius Franciscum regem cum exercitu
Taurini excipit. 72
Carolus v. Imperator electus. 73
Caroli Sabaudia Ducis perplexitas inter duos mo
narchas dissidentes. 73
Carolus dux Sabaudie Francisco regi in aduersis
semper adest. 74
Caroli Barbonij defectio à Francis. 74
Carolus v. Imperator Bononie coronatur, & Ca
rolum ducē amplissimis ornathonoribus, & pri
uilegiis. 75
Caroli v. triumphus Romę. 76
Carolus dux solo expulsus à Gallis. 76
Carelus rescribit populis vt protestentur contra
Gallos nisi resistere possint. 76
Carolus à Coussi Burię regulus prorex Taurini. 79
Carolus Cossius Brissacus prorex Taurin. 81
Carolus à Sabaudia Geben. princeps Taurinum ad
uenit. 92
Carolus Emanuel gubernator Pedemontium ab
sente duce. 91
Carris foeno apparente militibus latentibus onu
stis Taurinum, fere interceptum. 79
Cartusianis Consueriis templum erigitur. 88
Catharinę à Sabaudia ossa Mediolano Taurinū trās
uehuntur. 92
Catharina Gebennensis vxor Amedei principis

Achaia. 55
Cecrops primus Taurum immolauit. 9
Cerisole conflictus. 80
Cestatione census annui non commissa feuda Tauri
nensibus. 65
Cessio facta per Ludouicum xij. reg. Gallorum Phi
liberto duci de omnibus iuribus pratensis in to
ta ditione ducis Sab. 70
Ceua marchiones clientes Sabaudi efficiuntur. 59
Ceua marchionibus priuilegia concessa per Ludo
uicum Achaia principem. 59
Ceua Carolus dux expugnat. 72
Ceua arcem in Gallos Carolus extruxit. 81
Chablasi occupatio à Bernensibus. 76
Chablasi ducatus Gaij, & Terniaci restitutio à Ber
nensibus Vaudo retento. 87
Chabodus Brionus prorex Taurini. 78
Charienses se dedunt Roberto regi. 52
Charienses sese dedunt Amedeo comiti Sab. & Ia
cobo principi Pedemont. 52
Charium occupatum à Gallis. 81
Christophorus à Ruere Cardinalis. 66
Citadella Taurini extructa. 85
Citadella dua apud Sabaudos coepta. Burgi, &
Romuliaci. 87
Ciuium & nobilium Taurinensium catalogus. 121
Clarasum à Gallis obcessum. 82
Clodius Imperator Cottium regem salutat. 13
Claudius Taurinensis Episcopus in Sarra cenos. 24
Claudius ij. Taurinensis Episcopus. 24
Claudius à Seyffello Taurinensis Archiepiscopus
doctissimus Iureconsultus. 72
Claudius Anebalus gubernator Taur. 78
Claudius Annebalus prorex. 79
Clemens vij. Mediceę gentis Pontifex max. 74
Clemens Pontifex capitur, grandi pecunia libera
tur. 74
Clemens vj. inuasionis Sabaudie consultor. 76
Coconati & Radicata comites sese Sabaudis dedit.
73
Collegium castellum in feudum datum Taurinensi
bus à comite Sab. 43
Combertus Episcopus Taurinen. 34
Cometes visus Taurini. 86
Commodus Imperator numisma Tauri cussit. 15
Concilium Taurini celebratum. 16
Concilio Taurinensi Geneua Ecclesia restituta. 16
Conflagratio Taurinensis ab Incognitis. 45
Congolitanus Allobrogū rex Taurinis imperat. 10
Conradus Imperator. 32
Conradus Imperator Sabaudia & Mauriana co
mitatus Humberto confert. 32
Conradus multas vrbes, & prouincias confert Epi
scopo Taurinensi, & maxime Maurianam. 33
Consiliariorum multitudini dux Emanuel modum
imponit. 85
Constantinus Imperator victo Maxentio Tauri
num expugnat, & fere euertit. 16
Constantinus Christianis Taurini fauet. 16
Cottius rex Allobrogum & filij. 12. 13
Cottia vrbs à Cottio vulgo Coatia. 13
Cuneum à Gallis obcessum. 82
Cypriam Annam Iani Cyprij regis filiam Ludoui
cus dux Sab. vxorem ducit. 68
pro Cypri regno obuento Ludouico Sabaudis Lu
douici ducis filio comitia fiunt Taurini. 64

Index rerum.

D

Desiderius rex Long. murum aduersus
Car. mag. construxit. 22
Desiderius Long. rex a Carolo magno
victus. 22
Discordia inter filios Iacobi de succes-
sione. 54
P. omitianus Cæsar numisma Tauri cussit. 14
Dodus filius Theudaldi marchio Secusi. 23
D. Dominici prima institutio Taurini. 41
Dominicus a Ruuere Cardinalis. 67
Dominicus a Ruuere Cardinalis Episcopus Tauri-
nensis. 67
Dominicus a Ruuere Cardinalis Legatus a latere
& protector Sabaudi ducis apud Pontificem. 69
Dominicus a Ruuere Cardinalis templū diui Ioan.
a fundamentis ædificat. 69
Domas ædificare Taurini iubentur a Cæsare omnes
nobiles Pedemontium. 43
Ducatus Chablasi & Augustæ, quando erectus. 44
Duodecim mille equites Taurini hospicio exce-
pti. 50
Duriæ alucus Taurini concessus a principe. 64

E

Doardus comes Sab. 31
Emanuelis Philiberti Caroli ducis fi-
lij natiuitas Camberij. 75
Emanuel Philibertus Vormatiam pe-
tit ad Cæsarem. 80
Emanuel Philibertus Dux Sab. patri succedit. 81
Episcopi armantur in Sarracenos. 24
Episcopi transalpini, & Cisalpini omnes subiacent
comiti Sab. 54
Episcoporum Taurinorum catalogus. 119
Equestris militiæ institutio ab Em. Philiberto duce
& nomina ducum militiæ. 88
Equitum torquatorum Annuntiationis nomina. 87
Erasmus Rotherodanus lauream Theologiæ Tau-
rini suscepit. 71
Eremita dux Sab. Amedeus vij. efficitur. 61
Eridanus siue Phaëthon author Taurinorum. 9
Eistensis marchio liberatur è vinculis Cænsium
marchionum per Sabaudum comitem. 59
Eugenius iij. confirmat vniuersitatis iura Taurinen-
sibus. 62

F

Ames & pestis vninersa per Italiam. 74
Federicus Aenobarbus Episcopū Tau-
rinensem auctat opibus, & opidis, Sa-
baudo obest. 37.38
Federicus Cæsar confert Berengario
Prouinciā, a Mafilia ad Druentiam. 38
Federicus Aenobarbus ope Taurinensium Italia
elabatur. 39
Federicus secundus in Othonem quartum. 41
Federicus secundus Imperator Taurinensis restau-
rator. 43
Federicus secundus Imperator Taurini a Sabauda
excipitur. 44
Federicus Salutianus primus Episcopus Salutia-
rum. 66

Felix v. Pontifex max. creatus Amedeus dux Sab.
ex Eremita. in concilio Basiliensi. 62
Felix Pontifex se pontificatu abdicauit ob pacis
studium. 63
Ferdinandus rex Romanorum. 75
Ferdinandus Aluares a Toledo dux Aluæ a duce
Emanuelle exceptus. 90
Fidelitas præstita per Taurinenses & alias ciuitates
& oppida Carolo Em. principi Pedem. 91
Flagellatorum origo Taurini & per Subalpinos. 47
Flandriæ noui tumultus Hispanos reuocant. 94
Flisca affinitas cum Sabauda. 45
Fœciales regii Taurinis ignem, & sanguinem mi-
nitantur. 77
In fenerator es edictum Ludouici ducis Sab. 61
Fons e fonte trans Duriā per turris artificium in
hortos palatinos deriuatus. 89
Fons insignis statuis & inscriptionibus in hortis pa-
latinis Taurini. 89
Forcipes additæ extra Citadellam Taurinensem
quibus fit inexpugnabilis. 89
D. Franciscus Charij & Taurini instituit ordinem
paupertatis. 41
Franciscus a Ruuere Cardinalis. 66
Francisci a Sabaudia Episcopi Auxitanensis
mors. 60
Franciscus primus Francorum rex. 72
Francisci Regis occasio nacti odij in ducem Sabau-
diæ. 73
Franciscus rex confirmat Carolo duci annua hono-
raria debita. 74
Francisci regis captiuitas in conflictu Papiensi. 74
Franciscus Erraldus præfes Taurini, factus cancella-
rius Franciæ. 80
Franciscus Lotharingius Guisæ dux Taurinum ve-
nit. 82
Franciscus secundus rex Francorum. 83

G

Allorum rex Ludouicus pro Sabauda
vindictam sumit in Alenses. 46
Gallias per medias Carolus Cæsar ad
Gandanos penetrat. 79
Gallorum rex in federibus cum Sabau-
do requirit consensum Taurinensium. 64
Gamachia stemmata & Salutiana eadem. 22
Gaufredus Episcopus Taurinens. 47
Gebennensis comitatus a Geneva separatus, Falci-
niaco. 60
Geneuæ Episcopus Taurinensi concilio restitutus
16
Geneuæ Episcopatus vacantis, nominatio per du-
cem Sab. 68
Geneua ciuitas a fide deficit. 76
Geneuā occupatam recusasse Carolum ducem sub
hæreseos conditionibus. 76
Genua a Genuino Phaëthontis filio post Taurini
condita. 9
Georgius Lampugnanus Cæsarianus. 81
Gefon restaurator Nonalicij cœnobij. 28
Gezo Episcopus Taurinens. multa contulit Clusi-
nis. 29
Giuletum a Gallis receptum & euersum. 81
Goselinus beatus abbas sancti Solutoris. 34

Index rerum.

Goselini Abbatis Beati suscitata memoria. 66
 Gotterus Loppes Casarianus. 78
 Ad Grauelingam de Gallis iterum triumphat Emanuel Philibertus. 82
 Grolia cum municipium à Taurinensibus vastatū 56
 Gromaldus Long. rex. 21
 Guydo Episcopus Taurinensis. 51
 Guido Rangonius prorex Taurinorum. 78
 Guido Guiffredus Boterianus prorex. 79
 Guido Pionena Vincentinus Citadellæ gubernator. 91
 Guilielmus Ferratensis marchio à Sabauda apud Valentinos Allobroges intercipitur. 49
 Guilielmus Bellaius prorex Taur. 79
 Gundebaudus Burgundionum rex Taurinum depredatur. 18
 Gundebertus Long. rex. 20

H

Edini expugnatio ab Em. Philibero. 81
 Henricus Saxo Imperator in Ardoinu pugnatus. 30
 Henricus Imperator in Italiam fertur, Taurinum ingreditur. 31
 Henricus Conradi filius Imperator. 33
 Henricus Imperator dat plures Ecclesias, & oppida Pedemontium Reguimiro Episcopo Taurinensi. 34
 Henricus v. Imperator Taurinensium fines amplificat ad oppidum vsque sancti Ambrosij. 36
 Henricus septimus Imperator, & Amedeus quartus comes Sabaudia sororij. 50
 Henricus septimus Imperator Taurini exceptus à Philippo Sabauda. 50
 Henricus Delphinus Francisci filius Taurinum obsidione soluit. 79
 Henricus rex Gallorum Taurinum venit. 80
 Henricus regis Caroli frater, Polonia rex electus. 89
 Henrico regi Francorum & Polonia, dux Emanuel obtinuit Venetias vsque, & Taurinum, & in Gallias deduxit. 90
 Herigarius Dodoni filius marchio Secusina. 24
 Hermondus Ruuereus patricius Taurinensis. 21
 Hieronymus qui Magnifredus march. Secus. 27
 Hieronymus Ruuereus Tolonenfis Episcopus legatus ad regem Francorum. 84
 Hieronymus Ruuereus postulantibus principe & populis, Taurinensis Archiepiscopus factus. 85
 Hispani e Flandria in Italiam veniunt per Sabaudiam, & Taurinos. 93
 Honoria filia Abbonis Theudaldi vxor. 23
 Hugo fugato Rodulpho Taurinum adipiscitur. 26
 Hugo Marinus Aluernus cum vxore, fundator sancti Michaelis Clusini. 127
 Hugonus Cagnolus Vercellensis Taurinorum Episcopus. 43
 Hugutio Episcopus Taurinensis. 44
 Hugonoti Taurino expulsi. 84
 Hubertus Beroldi filius Adelasia Magnifredi Secusini despondet. 30
 Humbertus Saxo viuit lege Salica, vt Secusini marchiones. 32

Humberti Saxonis moneta Secusina. 32
 Humbertus secundus Amedei filius. 35
 Humbertus tertius Amedei secundi filius. 37
 Humbertus Sab. in Milonem Episcopum armatur, Taurinum populatur, ea maxime quæ essent Episcopi. 39
 Humbertus secundus sententiam patitur a delegato Federici Casaris, latam pro Episcopo Taurinensi. 39
 Humbertus secundus alteram sententiam patitur à Federico & Henrico Casaribus. 40

I

Iacobus Episcopus Taurinensis. 41
 Iacobus secundus Episcopus Taurinensis, totius Italia legatus. 42
 Iacobus à Ruuere assistebat Iacobo Episcopo Taurinensi. 42
 Iacobus à Sab. princeps Pedemont. Achaia & Moræ. 51
 Iacobus Princeps deficit ab Amedeo comite Sabaud. 53
 Iacobus princeps bello capitur ab Amedeo comite. 53
 Iacobus princeps Achaia cum Amedeo Sabauda reconciliatur. 54
 Iacobus Taurinum ingreditur. 54
 Iacobi Ludouici à Sabaudia adolescentis mors. 67
 Iacobus Medices Marignanensis. 78
 Iacobus Fozarus Scalingus. 78
 Iacobi à Sabaudia Nemorosi ducis & Anna cōiugis & Caroli filii aduentus Taurinum. 90
 Iauenum olim Gaium, Henricus Delphinus venit. 79
 Iesuitarum collegia duo Chamberij & Taurini instituta. 88
 Iesuite ab Aledramo Becuto hæredes instituti. 90
 Iesuitarum templi fundamenta Taurini iaciuntur. 93
 Ildebaldus Gotthorum rex Taurinis imperat. 18
 Imbertus Pellatarius Bordillonus prorex ducem Sabaudia apud Valentinas ædes excipit. 83
 Immilla & Adelasia filia Magnifredi Secusini. 32
 Immilla ducissa dicta soror Adelasia fundat cœnobium sancti Petri Romani apud Musinas cum. 35
 Immilla ducissa obiit Taurini. 35
 Indicus Aualos ab Aragonia archiepiscopus Taurinensis. 85
 Inducij inter reges ad quinquennium. 82
 Ingressus ducis Em. Philibertus & Margarita in ciuitatem Taurinens. 85
 Inguerra Conciacus arbiter pro Salutiano. 57
 Innocentius quartus Pontifex max. Taurini à Thoma Sab. excipitur. 44
 Innocentius Cibo Cardinalis Archiepiscopus Taurinensis. 73
 In Insusubres Taurini diu bellum mouerunt. 10
 Io in Taurum versa, & sub Isidis nomine culta. 9
 D. Ioannes Baptista Longobardorum tutelaris Diuus. 20
 Ioannes Archiepiscopus Rauennas Eremita. 27
 Ioannes Episcopus Taurinensis. 44

Index rerum.

Ioannes Episcopus captus à Sabaudo redimitur. 46
 Ioannes 2. Episcopus Taurinens. Cardinalis. 55
 Ioannes Cardinalis Episcopus Taurinensis ad Carolum vi. regem à Clemente vij. mittitur. 56
 Ioannes à Compesio Episcopus Taurinen. 65
 Ioannis Baptiste diui templum labans restitutum. 68. & 69
 Ioannes Franciscus à Ruere Episcopus Taurinensis. 71
 Ioannis Furnei fraudes & falsitas in ducem Sabaudia. 71
 Ioannes Humerus prorex Taurini. 78
 Ioannes Caraciolus Melphie princeps prorex Taurini. 80
 Ioanne Valleta Gallo magno magistro, Melita à Turcis liberata. 85
 Iosephus Carefana præfigitur. Citadella Taurinensi. 86
 Ioannes Austriacus Caroli Imperatoris genitus duce clas- sis in Turcas eligitur. 88
 Ioannes Austriacus à Flandris exploditur. 94
 Ioannis Thomæ Langusci magni cancellarij mors. 91
 Isis culta sub Iō nomine. 9
 Italia Apennina & Taurina dicta. 9
 Italia ciuitatum foedera cum Cæsare. 78
 Iulius Cæsar Taurinos obtinuit. 11
 Iulius Cæsar Taurinis ius ciuitatis dedit. 11
 Iulius Cæsar in Antonium Taurinos exhaustos reliquit. 12
 Iulio Cæsari arcus triumphalis Secusie erectus. 12
 Iulianus Imperator numisma Tauri cussit. 15
 Iuliana matrona. 15
 Iulianus Taurinum cum Helena vxore peruenit. 16
 Iureconsultorum Taurinensium statuta confirmata à Ludouico duce. 63
 Iulianus Ruuerus creatus Pont. max. Iulius secundus dictus. 70
 Iulianus Medices ducit in vxorem Philibertam à Sabaudia. 72
 Iure Gallie donati Taurinenses, Aubenæ exemptio dicta. 78
 Iulius iij. Pont. max. 80
 Iunius Blefus Taurinam aliam Lugdunum ducit. 14
 Ambertus Cribellus ex Arch. Mediolanens. creatus pontifex max. Urbanus. iij. dictus. 40
 Lamisonem Taurum dixere veteres. 9
 Lamisio Noemi filius Taurinorum author. 9
 Landolphus Episcopus Taurinensis. 30
 Lauratio diuo templum apud acropolim Taurini dicatur. 93
 Legatio nostra ad proregem Brissacum Taurini. 81
 Legatio nostra ad Nemorosum ducem pro natiuitate Caroli Emanuelis principis. 84
 Leonardus à Ruere acropoli Taurinens. præfigitur. 94

Liberalitas Emanuelis ducis in omnes principes per ditionem suam excipiendos. 90
 Lis Episcoporum Taurinensium in Sabaudos comites. 38. 39
 Lis inter Episcopum Taurinens. & Piosafchi dominos. 40
 Lombardolium, Montanarum, Sanbenignum, Felitum municipia accedunt ditioni Sabaudæ. 93
 Longobardorum regni finis. 22
 Lotharius Imperator. 23
 Lotharius Hugonis filius rex Ital. 26
 Lucentis prædium ex morte Becuti caducum factum principi, & tamen Iesuitis maiore censu pensatum. 90
 Ludouicus Imperator. 23
 Ludouicus pius Imperator. 24
 Ludouicus Balbus Imperator. 24
 Ludouicus rex Italiae excecatus. 25
 Ludouicus Francorum rex cedit iuribus omnibus pedemontanis Amedeo comiti Sabaudia, & suis. 55
 Ludouicus princeps Achaie obtinet ius cudendæ monetæ. 58
 Ludouicus dux salutatus viuentis Amedeo patre. 61
 Ludouicus Romagnanus Episcopus Taurinen. 62
 Ludouicus Rauoria gubernator Taurini & Pedemontium. 53
 Ludouicus Sabaudus succedit Amedeo Achaico fratri. 57
 Ludouici Achaie principis vltimi mors, cuius hæres Amedeus vij. dux Sabaudia. 59
 Ludouicus, mortuo Amedeo primogenito fratre, fit princeps Pedemontium. 61
 Ludouica Iolandæ à Sabaudia natiuitas. 68
 Ludouicus à Ruere Episcopus Taurinen. 70
 Ludouicus rex Gallorum in Italiam venit ad expeditionem Neapolitanam. 70
 Ludouicus Francorum rex in Genuam armatur. 71
 Eiusdem liberalitas erga Carolum ducem Sab. 71
 Lælius Ruuerus Viconouanus patricius Taurinensis. 73
 Ludouici à Sabaudia Caroli filij natiuitas. 74
 Ludouicus princeps Caroli filius in Hispaniam mittitur. 75
 Ludouicus Vistarens Laudensis. 78
 Ludouicus Demolinus Rochefortius vir doctissimus. 88
 Ludouicus Capinus Citadella gubernator moritur. 91
 Ludouici Putei prudentia & industria. 94
 Lugdunum viri vtrunque docti missi à rege & duce pro iuribus mutuo discutiendis. 84
 Luitbertus Long. Rex. 21

Ambertus Cribellus ex Arch. Mediolanens. creatus pontifex max. Urbanus. iij. dictus. 40

Lamisonem Taurum dixere veteres. 9

Lamisio Noemi filius Taurinorum author. 9

Landolphus Episcopus Taurinensis. 30

Lauratio diuo templum apud acropolim Taurini dicatur. 93

Legatio nostra ad proregem Brissacum Taurini. 81

Legatio nostra ad Nemorosum ducem pro natiuitate Caroli Emanuelis principis. 84

Leonardus à Ruere acropoli Taurinens. præfigitur. 94

Magnifredus Olricus marchio Secusie 28

Magnifredus Secufinus confert abbatiam Bremetensem. 39

Magnifredus Secufinus armis reprimit Taurinenses. 31

Magnifredus Secufinus confert Abbatiam Noua-

Index rerum.

Magnifredus moritur Taurini. 32
Mamfredus ex Castellæ principibus. 23
Mamfredus filius Herigarij Marchio Secusie comes palatij. 24
Mamfredus Salutarum marchio cum Taurinensi bus, in Tomam Sab. comitem. 42
Maria consolata virginis templum ab Ardoino ex tructum. 31
Maria Amedei vij. ducis Sab. filia nubit Philippo Maria duci Mediolani. 60
Maria à Sabaudia dux Mediolani obiit Taurini, in diuæ Clare monasterio sepulta. 64
Maria primogenita Galeatii ducis Mediolani nu pta Philiberto duci Sabaudi. 66
Margarita Bellioci, vxor secunda Iacobi princi pis Achaie. 54
Margarita Duratia Achaia occupat & vendit Rho dienſibus. 56
Margarita filia Ludouici Sabaudi Achaici nupta Theodoro march. Ferratenſi. 58
Margarita ab Austria nupta Philiberto ſecundo du ci Sab. 70
Margarita à Francia Franciſci regis filia natiui tas. 74
Margarita à Francia Ludouico Sabauda primum deſpondetur ſed non abſolutum matrimonium. 74
Margarita à Francia nupta Em. Philiberto duci Sa baud. 83
Marignanam victoriam & deditiorem Mediolane ſem cauſatur Carolus dux Sab. 72
Maritimis Carolus Emantiel, & alij adoleſcentes principes aſſueſcere incipiunt. 93
Marrum municipium accedit Sabaudæ ditioni. 91
Martinus v. potifex Taurinum venit. 59
Maſſilienſium colonia Taurini, & Maſſilienſi Tau ro dicti. 9
Matilda Bonifacij Thuſcie marchionis filia & Ame deus primus conciliant Pontificem Greg. cum Henrico Caſare. 35
Maurianæ reſidet aliquandiu Pipinus Francorum rex & Stephanus pont. max. 21
Mauriana olim Maurigenia dicta. 23
Maurianenſis Episcopatus datus Vidoni Episcopo Taurinenſi ab Imperatore Conrado. 33
Mauritiani equites ab Amedeo vij. duce Sab. Ripa liæ inſtituti. 61
Mauritius diuus tutelaris Sabaudie vt olim Saxo nie. 89
Mauritii, & Lazari diuorum ordo ſue magiſterium perpetuum à duce Em. acceptum. 89
Maximianus Imperator Taurini in Chriſtianos ſa uiit. 15
Maximilianus Caſar declarationem facit pro duce Sabaudie. 71
ad Maximilianum Caſarem dux Emanuel ad Au guſtam Vindelicorum properat. 86
Maximus Episcopus Taurinenſis contra Eutyches hæreſim. 17
Maynardus Episcopus Taurinenſis. 30
Maynardus Episcopus Taurinenſis cogit Noua licenſem Abbatem ad iuſurandum ſibi præſtan dum. 32
Mediolanum a Bellouefo quando fundatum. 10
Mediolani corona ferrea ab Henrico Caſare ſumi

tur. 30
Mediolani dux Io. Galeatius arbiter controuerſia rum Sabaudi, & Ferratenſis. 57
Mediolanenſis dux Franciſcus Sfortia factus, du cta Blanca Maria Spuria ducis Mariae Philip pi. 62
Melita à Turcis obſceſſa, Emanuel Philibertus dux triremes quatuor mittit. 85
Metenſis obſidio. 81
Metropolis Taurinenſis erecta a Leone decimo. 72
Militie diſciplina a duce Em. Philiberto inſtituta, & inſtructa. 86
Milo Cardaneus Episcopus Taurinenſis. 39
Miraculum in fundatione ſancti Michaelis Cluſini. 27
Miraculum Taurini apud ædiculam diuæ Marię cõ ſolata de ceco. 36
Miraculum de Eucharistiæ ſacramento Taurini edi tum. 63
Miraculum ſuper interitu Amedei viij. ducis Sa baudie. 66
Moncailierium contractum ruinis Teſtonæ oppi di. 40
Moncailierij occupatio per Caſarianos. 73
Monteregalenſes ſe dedunt Sabaudis princi pi bus. 52
Montifregalis citadella cõcepta. 90
Montiſferrati marchio ius in ciuitatem Taurinen ſem Sabauda cedit. 49
Montiſferrati marchio Iacobus à Mediolanenſi per Sabaudum liberatur. 61
Montiſferrati ciſpadanæ vrbes Sabaudi iuris qua reſint. 61
Montismaioris comitatus erectio facta Iacobo eius nominis ob benemerita. 62
Morbo grauifſimo dux Emanuel Ripolis affici tur. 85
Mors Amedei vij. Geneuæ qui miraculis claruit. 63
Mors Caroli Io. Amedei. 69
Mors Philippi 2. ducis Sab. 69
Mors Philiberti ſecundi ducis apud pontem In dis. 70
Mors Iulij ſecundi à Ruuere Pontificis maximi. 72
Mors Franciſci Francorum regis. 80
Mors Pauli 3. Pont. max. 80
Mors Ioannis Carracioli Melphæ principis. 81
Mors Caroli tertij ducis Sabaudie Vercellis. 81
Mors Caroli V. Imperatoris. 82
Mors Henrici regis Francorum inter haſtiludia. 83
Mors Caroli regis Francorum. 90
Mors Margaritæ à Francia ducis Sabaudie. 90
Moſis & Pharæonis tempore conditum Tauri num. 9
Mulctarum exactio prohibita Taurini poſt bien nium. 64

N

- Atiuitas Adriani Io. Emanuelis primo
geniti, Caroli ducis. 74
Natiuitas Catharinæ à Sabaudia. 75
Natiuitas & mors Mariæ à Sabaudia.
75
Natalis dies Caroli Emanuelis principis Pedemontium. 83
Nero Allobrogum regnum in prouinciam redegit. 13
Nicius rex Thuscorum. 10
Nicolaus à Ruere ciuis primarius Taurinensis.
53
Nicienſes ſe Sabaudò dedunt vltro. 56
Niciæ & Pedemontium ius omne ceſſum Sabaudò
duci à Francisco rege. 74
Nicię Paulus ii. pont. max. & Carolus Cæſar conueniunt. 79
Nicia à Turcis & Gallis obſceſſa. 80
Niciam ad Hyberna dux cum Margarita coniuge primum ſe confert. 83
Nicolaus V. Felici pontifici ſuccedens approbavit pontificatum Felicis, & geſta in eo. 63
Notariorum collegij erectio. 64
Noualiciæ monachi expulſi, Taurinum conſugiunt. 19
Noualicium ab Abbone patricio Roma. conſtructum. 22
Noualicienſes monachi à Sarracenis expulſi Taurinum conſugiunt. 25
Numiſmata ſub Tauri ſpecie Taurini inuenta. 11.
13. 13. 14. 15.

O

- Buiam venerunt duces Sabaudia Dominico Ruereo Cardinali, & Episcopo Taurinen. 67
Octavius Cæſar Auguſtalia inſtituit, & Auguſtam Taurinorum cognominavit. 12
Octavius Fernexius dux Parmenſis Taurini à duce Emanuele excipitur. 91
Octavianus Oſaſcus Rochæ Arazzi comes, ſit magnus Cancellarius. 91
Odiorum Gallicorum cauſa in Sabaudum. 75
Odoacer Herulorum rex Taurinum occupat. 17
Onelia Maritima Sabaudæ ditioni adiungitur iure permutationis. 92
Otho dux Saxonie Berengarium à Vidone eiectum reſtituit. 25
Otho primus Imperator Henrici Aucupis Imperatoris filius, Saxo. 27
Otho primus Imperator Italiae ciuitatum conſilia inſtituit. 27
Otho 2. Imperator primi fil. 28
Otho tertius Imperator ſecundi fil. 28
Otho 3. Imperator donat plures valles Taurinenni Eccleſiæ. 29

Otho quartus Imperator Taurinum venit. 41

P

- Adipaludes exſiccantur à M. Aemilio Scauro. 11
Paleologis maſculis deficientibus tranſiſſe ius Montisferrati ad Sabaudos duces. 61
Papienſium & Philippi a Sabaudia belli cauſa. 51
Parentalia facta Margaritæ à Francia per Emanuellem ducem. 90
Parlamentum Taurini a rege inſtitutum. 79
Paulus 3. Pontifex max. 76
Paulus Thermarum Regulus prorex. 80
Pax inſignis inter Venetos & Genuenſes. 55
Pax inter Ludouicum Achaie principem, & marchionem Montisferrati. 58
Pax Cambrifi, inter duos reges. 82
Pax inter Venetos & Turcam. 89
Pedemontenſis cognominatus Amedeus primus in monetis. 33
Pedemontium princeps primogenitus liberorum Sabaudia inſtituitur. 60
Permutatio facta Taurinę vrbis, cum aliis oppidis Sabaudia, inter Sabaudos comitem & principem. 53
Pertaritus Long. rex. 20
Peſtis Taurinum inuadit. 60
Peſtis graſſata per Italiam, Taurino immuni. 86. & 94
Peſtis per varias Italiae vrbes Taurino ſaluo. 94
Petrus Sabaudia comes, Taurinum expugnat, exilat. 47
Ad Petrocaſteam arcem iuxta Rhodanum Ferratenſis a Sabaudò detinetur. 49
Petrus à Balma Episcopus Geneuę ciuitate expulſus. 76
Petrus Malliardus Turnoni comes Sabaudia gubernator præſignitur Citadellæ Anuntiatae. 87
Petrus Manſfeltius Saxo Hiſpanorum dictus. 93
Phaethon ſue Eridanus author Taurinorum. 9
Phaethontia dicta primum ciuitas Taurinorum. pag. 9
Pharaonis tempore conditum Taurinum. 9
Philibertus Amedei filius dux Sabaudia. 66
Philibertus ſecundus dux Sab. pulchrior dictus. 69. & 70
Philibertus ſecundus dux donatur à rege Gallorum reditu amplifſimo ex arario Mediolanenſi. 70
Philiberta à Sab. Philippi filia nupta Iuliano Medices. 72
Philibertus moniouentius proſignitur Citadellæ Mauritianæ Burgi. 87
Philippus comes Sabaudia & Burgundia. 48
Philippus Thomæ tertii filius princeps Pedemontium. 49
Philippus ciuis Taurinus in monetis dictus. 49

Philippus princeps Pedemontium bellum in Pa-
pienses mouet. 51
Philippus Iacobi Achaici principis filius abdicat-
us a patre. 54
Philippi Iacobi Achaici filii mors. 55
Philippus secundus dux Sabaudie. 69
Philippi a Sabaudia Nemorosi ducis mors Massi-
lia. 76
Pinerolij abbatia dotata ab Adelfia Secufina vi-
dua Humberti Saxonis. 34
Pinerolij abbatia dotata ab Immilla ducissa foro-
re Adelfia. 35
Pinerolensis abbas ab Episcopo Taurinensi aucta-
tur prouentibus, referuatis fynodalibus. 36.37
Pinerolium & Sauillianum duci Emanuelle a rege
Henrico restitutum. 90
Pipinus rex Thuforum. 10
Pipinus rex Taurinum ingreditur. 21
Pistrinorum ius Taurinensibus concessum. 65
Pius iij. pont. max. Taurinenses pietate & religione
commendat. 84
Polonia Henricus rex in regnum Francorum ve-
nit. 90
Pons lapideus Padi Martini V. indulgentia restau-
ratur. 59
Portarum ciuitatis nomina. 123
Præfectus Sarmatarum Taurini. 17
Primogenituræ ordo quando, & quomodo inter Sa-
baudos aliquando interruptus. 49
Primogenij controuersia inter Sabaudos in Ludo-
uico principe Achaie extincta. 59
Præfecti prætorio autoratas consilio Taurinensi
attributa. 65
Principum Taurinorum series. 117
Priuilegia Taurinensibus data a Iacobo principe.
52
Priuilegia nobilitati Pedemontianæ concessa. 53
Priuilegium Taurinense de prædiis rerum immobi-
lium in censum ciuitatis referendis. 54
Priuilegium Taurini de vniuersitate perpetua, &
supremi consilij tribunali. 61
Priuilegium Taurinensium in criminalibus. 61
Priuilegia Taurini confirmata à Ludouico duce.
65
Priuilegia Taurinensibus per Amedeum confirma-
ta. 65
Priuilegia Taurinens. confirmata ab Yolanda à Frâ-
cia, tum à Carolo duce filio. 67
Priuilegia Taurinens. confirmata à Carolo tertio
duce. 72
Proceres Gallie apud Sanquintinum capti à Sa-
baudie duce. 82
Prodigia magna Visa in aere. 73
Proditio Taurini cuiusdam Basci detecta. 81
Prohibitio studiosis omnibus ne extra Academia
Taurinensem se conferant ad studia absoluenda
& lauream sumendam. 89
Prothadus à Carolo magno Salutarium primus mar-
chio factus. 22
Prouinciam Carolus Imperator bello petit. 78
Puteus admirabilis in acropoli Taurinensi. 86
Pyrrus columna Cæsarianus. 80

Q
Vadrangulum in Caroli Emanuelis no-
men. 130
Quadrangulum in Bibliothecam prin-
cipis. 131
Quadranguli explicatio. 132
Quadrangulum Gallicum in stemmata Sabaudie.
133

R
Agubertus Longobard. rex Taurini re-
sidet. 21
Rauenna oppugnata à Gallo. 72
Regia Longobardie Taurini stabilita
19

Reguimirus Episcopus Taurinen. 33
Renatus à monte Iano prorex Taurini. 79
Renatus Biragus præses Taurini. 80
Restitutio ditionis Sabaudie Em. Philiberto du-
ci. 83
Ricardus Imperator Thomæ secundo Sabauda ad
Taurinum recipiendum fauet. 47
Riculphus Episcopus Taurinen. 26
Ripalta priuilegia confirmata ab Othone quar-
to. 41
Ripolæ pace ceduntur Sabaudis. 44
Ripolani arbitri perpetui inter controuersias,
quæ oriuntur inter Sabaudum, & Taurinen-
ses. 45
Robertus de Guisfardis potestas Taurini pro Sa-
baudo. 44
Robertus rex Sicilie ab Henrico septimo conde-
mnatus. 50
Robertus rex testamento Charienses liberat. 52
Rhodanus dux Longobard. 19
Rhodoaldus rex Longob. Taurini residet. 20
Rodolphus rex Burgundie Taurino potitur. 26
Rodolphus Imperator eligitur Ratipona. 92
Romagnani marchiones foedera ineunt cum Tau-
rinensibus contra Charienses. 35
Romagnana stirps marchionum titulis clarissima.
62
Romana lege viuere proficetur Amedeus primus.
33
Rotarius Long. rex. 21
Riculphus filius Abbonis prædecessit patri.
23
Ruuerei quercum vnde acceperint. 21
Ruuereorum familia Pontificibus, Cardinalibus,
Episcopis ducibus, & magnis viris clara. 21
Ruuerei in latio & Lyguribus. 21
Ruuerei patricii primi fundatores ædis diui Fran-
cisci. 41

S
Sabaudie duces ab Othonibus Cæsari-
bus & Saxonibus oriundi. 27
Sabaudie duces à Secufinis heroibus
maternum genus ducunt. 27

Index rerum.

Sabaudi principes templū diui Michaelis Clusini
auctant oppidis & redditibus . 27
Sabaudia comes excipitur à Taurinensibus & Ro-
magnanis in eorum foederibus contra omnes. 35
Sabaudia comitatu postpositi Ducatus Chablasis,
& Augustæ. 44
Sabaudi tres fratres bello capti ab Astensib. 48
Sabaudia occupatio a Gallorum rege. 76
Sabaudi populi Carolo Emanueli principi fidelita-
tem præstant. 92
Salica lege vivebant Magnifredus & Secusini mar-
chiones. 32
Salis vectigal Taurinensibus remissum. 51
Salutiani marchiones à Protado Gamachia stirpis
prodeunt. 22
Salutiana stemmata sunt Gamachiana. 22
Salutias fuisse diocesis Taurinensis, ac proinde com-
prehenfas sub donatione Cæsarea Sabauda fa-
cta. 46
Salutianus marchio Thomas bello captus vinculis
detentus, sacramento dicit comiti Sab. 57
In Salutianum Thomam, bella mouentur per Sa-
baudos, & is iusurandum Sabauda exhibet. 59
Salutia Episcopatus à Sixto pont. max. crectus. 66
In Salutianum marchionem Ludouicum bellum in-
dicitur. 67
Salutianus marchio Franciscus pro Gallis in Taur-
num: inde a Gallis deficit, ictu bombardæ cecidit. 77
ad Sangonis fluminis planitiem pugnatum per Sa-
baudos in Astenses, & marchionem Montisferra-
ti. 48
Sanquintinea victoria ab Emanuele Philiberto du-
ce reportata. 82
Sarmate Taurinensibus dominantur. 17
Sarraceni Italiam lacerant. 24
Sauillianum expugnatur ab Amedeo comite Sab.
53
Sauillianum translata vniuersitas ob pestem. 61
Saxones quando primum Italia dominati. 27
Secusini marchiones ab Abbone patricio prodie-
runt. 22
Secusini Italica portæ custodes. 22
Secusini marchiones ad Taurinos vsque exteudeba-
tur. 22, 23, & 24
Secusina stemmata cur turrata. 23
Secusinus Episcopatus suppressus, & Taurinensi vni-
tus. 28
Secusia à Federico Aenobarbo combusta, & vastata. 39
Senatus Pedemontanus Carignano Taurinum ad-
uenit. 85
Siccitas anni insignis apud Subalpinos. 62
Sigismundus Imperator erigit vniuersitatem Tauri-
norum ad instar aliarum vniuersitatum. 58
Sigismundus Cæsar erigit Ducatum Sabaudia Cam-
berij. 59
Simfredus comes ad Rodolphum Cæsarem creatū
a morte Maximiliani mittitur. 93
Sisualdus Brentorum rex Taurinos expilat. 19
Sixtus pont. max. se Taurinensem proficitur, & mul-
ta ciuitati pollicetur. 67
Societas Principum Christianorum in Turcas, du-
cem Emanuelle ductorem classis exposcunt qui
excusatur. 88
D. Solutoris abbatia Clusino abbati data ab Episco-

po Taurinensi. 41
Solutoris Aduentoris Octauij martyri, & aliquot
aliorum sacra ossa in edem Iesuitarum translata.
90
Statutum Caroli 3. de non alienandis rebus patri-
monij. 71
Stilico Taurinum euerit. 17
Stratagema Cæsaris Maij carrorum ad Taurinum
intercipiendum. 80
Ad Subalpinos primum Ema. Philibertus dux cū
Margarita venit. 83
Suburbiorum quatuor Taurinorum euersio & tem-
plorum insignium. 77
Syndonem sanctam ex voto, ob pestem dux Caro-
lus visit. 73
Sydonis sanctæ ædes Camberij fluminis exusta
Syndone illæsa. 75

T

Aurina olim, & Apennina dicta Ita-
lia. 9
Taurinum cur à Tauro dictum. 9
Taurinorum latum imperium. 9
Taurinū caput Cottiarum Alpium. 14
Taurinum à Stilicone euersum, tum quadrata for-
ma ædificatum. 17
Taurinum à Secusinis ad Sabaudos cum Secusia
peruenit. 32
Taurinum diu ob pestem & tempestates desertum.
35
Taurinenses ciuitatem diu desertam repetunt. 36
Taurinensis Episcopus ciuitati restituitur, ea lege
ne in temporalibus cognoscat. 40
Taurinenses sese Sabauda comiti supponunt. 44
Taurinensis diocesis omnia spectare Sabauda, ac
proinde Salutias, &c. 46
Taurinenses deficiunt, & recipiuntur à Philippo
Sabauda. 51
Taurinensia omnia iura cedit Sabauda Ferraten-
sis. 52
Taurinenses iusurandum Iacobo à Sabauda perfol-
uunt. 52
Taurinum in deditionem ab Amedeo comite acci-
pitur. 53
Taurinum nunquam posse alteri quam supremo co-
miti Sabaudia parere. 53
Taurinum & alia ciuitates Pedemontium Client-
ris iuris comitis Sabaudia. 55
Taurini auxiliæres per posticum adueniunt. 76
Taurino dux egreditur cum tota familia Vercellas
se recipit. 77
Taurinum a Gallis occupatum, propugnaculis mu-
nitum, discipati ciues. 77
Taurinensis obsidio à Cæsarianis contra Gallos.
78
Taurinenses pace inuita oratorem mirtunt Niciam
ad ducem Sab. gratulandi gratia. 83
Taurinum inter quinq; præsidia ex pacis cōditioni-
bus referuatum. 83
Taurinenses ad Hugonotos repellendos preces re-
gi offerunt. 84
Taurinum duci à rege restituitur. 84
Taurinum pro regia a duce Ema. eligitur. 85
Tauros magna omnia dixere veteres. 9
Taurorum specie flumina efformabantur. 9

Index rerum.

Taurum inauratum Taurinenses restituit turri editissime. 91
 Tempia Idolorum Taurini sanctis Christi dicata. 16
 Templorum Catalogus.
 Teroanne expugnatio ab Em. Philiberto. 81
 Theatrum omnium disciplinarum a duce erigitur Taurini. 88
 Thebea legio Christiana Taurinum confugit matati Solor, Aduentor, Octavius. 15
 Thebeorum martyrum gesta ab Episcopo Taurinensi. Vullielmo conscripta. 25
 Thebei martyres Dini tutelares ciuitatis Taurinum a captiuitate liberant. 79
 Thedisius Episcopus Taurinens. 50
 Tegeronum locus conflicti inter Philippum a Sabaudia & Robertum regem, sociumque marchionem Ferratensem. 51
 Tenedos insula cessa comiti Sabaudia. 56
 Theobaldus Mentensium rex Taurinos occupat. 18
 Theodoricus Gotthorum rex Taurinis dominatur. 18
 Theolinda regina Longobardorum. 19
 Testonam oppidum secedunt Taurinenses, relicta ciuitate. 35
 Theodaldus filius Mamfredi Castellæ principis Secusinus marchio. 23
 Thomas Humberti tertij filius comes Sabaudia. 40
 Thomas Sabaudia comes, Vercellenses socios habuit in Taurinenses. 41
 Thomas comes Sab. Taurinum obsidet in marchio nem Montisferrati. 43
 Thomas idem turrim ad padum ædificat. 43
 Thomas secundus comes Flandriæ dictus. 44
 Thomas secundus Taurino donatur ab Amedeo 3. fratre. 44
 Thomas secundus Sabaudus indigna pacta cum Astensibus & Taurinensibus inire cogitur. 46
 Thomæsecundi tres filii. 47
 Thomas tertius princeps Pedemontium Taurinū inuadit. 48
 Thomas tertius Taurinum recipit fugato Ferratensi. 48
 Thomas a Sabaudia Episcopus Taurinensis. 53
 Togatorum agmen a Federico Taurinum aduectū in Sabaudum. 45
 Totilas Gotthorum rex Taurinis dominatur. 18
 Trium ordinum siue statuum conuentus ob bellum Salutianum. 67. & 68
 Turcæ Achaia occupant. 56
 Tyrreni siue Thufci, Alpes & Taurinos tenent. 19

V

Vacat sedes Taurinensis. 44
 Valentia & Confluentia a Ludouico duce Sab. occupantur. 62
 Valentia an Subalpina a Gallis capta. 82
 Valfenera a Gallis expugnata. 82
 Valmontium dux dictus Sabaudus, 56

Valpergia comites, & Sancti Martini & Castri-
 montis ab Ardoio prodierunt. 31
 Vantuatium occupatio a Bernensibus & Friburgen-
 sibus. 76
 Vestigalia & pertoria Taurinensia Sabauda a Ca-
 sare data. 45
 Vestigalludi alex Taurini commutatum in vesti-
 gal salis. 50
 Vestigal salis foraneii imponitur Taurinensi ob Aca-
 demia sumptus ipsis consentientibus. 62
 Veneni suspicione obiit Amedeus vj. comes. 57
 Vercellis olim erat vniuersitas, quæ Taurinum tra-
 sata. 57
 Vercellarum ciuitas Sabauda duci obuenit. 60
 Vercelle a Brissaco intercipiuntur & populantur. 81
 Victor Taurinensis Episcopus. 15
 Vido rex Berengarium repelli t. 25
 Vido Episcopus Taurinensis. 32. 33
 Vigoni conueniunt tres ordines patriæ. 73
 Vniuersitas siue Academia Taurinensis erecta a Be-
 nedicto xij. pont. max. quæ confirmat Sigismū-
 dus Imperator. 58
 Vniuersitatis erectionem Taurini cōfirmat Ioānes
 xiiij. pont. max. 59
 Vniuersitas ob pestem Taurino Charium transfer-
 tur. 60
 Vespasianus Cæsar numisma Tauri cudit. 14
 Vitellio imperante pars ciuitatis Taurinæ ignibus
 ambita. 14
 Vitrages Gotthorum rex Taurinis imperat. 18
 Vullielmus Episcopus Taurinens. 25. 38. 52
 Vullielmus marchio Montisferrati Tauri no poti-
 tur. 45
 Vullielmus Imperator confirmat donationes Tau-
 rinensis ciuitatis Thomæ secundo Sabauda. 46
 Vulpiani obcessio & expugnatio a Gallis. 82

Y

Yolanda a Francia Philiberti ducis mater, &
 curatrix. 66
 Yolanda Caroli ducis tutrix. 67
 Yolanda Ludouica a Sabaudia nupta Philiberto
 Philippi filio. 69
 Ysabella Gullielmi Achaia principis filia, vxor Phi-
 lippi a Sabaudia. 50
 Ysabella Lusitana Augusta, Beatricis Sabaudia du-
 cis soror. 75
 Ysabella a Francia nupta Philippo regi Hispania-
 rum. 82
 Ysengarda vxor Hugonis Marini fondatrix sancti
 Michaelis Clusini. 27

Z

Zaban dux Longobardorum. 19

REGISTRVM.

A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T.

Omnes sunt Duerni, præter A, cui addita Taurini tabula.
& R simplex.

Absoluta operis impressio Augusta Taurinorum,
Apud heredes Beuilaqua IX. Nouembris.
M D LXXVII.

*Quo die privilegij decennalis
initium est.*

ERRATA SIC CORRIGENDA.

Pagina 2. linea 17. pro Philipert lege Philibert.
Pag. 3. linea 22. in fine tolle interrogans.
Pag. 10. in margine pro, Liuius lib. 12. lege 21.
Pag. 20. linea 2. pro anno lege auro.
Pag. 21. linea 21. pro supetatis lege superatis.
Pagina 31. linea 15. pro Amisonem lege Landulphum.
Pagina eadem linea vltima. pro Landulpho, lege Maynardo.
Pag. 32. linea antepenultima. pro Landulpho, lege Maynardo.
Pag. 35. linea 25. pro successerunt lege secesserunt.
Pag. 41. linea 19. pro Afilio lege Alfisio.
Pag. ead. linea 23. pro contraxerant lege construxerant.
Pag. 58. lin. 26. pro Genuensimus lege Genuensibus.
Pag. 59. lin. 17. pro Astensem lege Eitensem.
Pag. 79. lin. 6. dele vifi.
Pag. 88. linea penultima pro Molineo Rupefortio lege Demolino Rochefortio.
Pag. 94. lin. 7. pro Luxemburgi obseffo lege Luxemburgum secessio.
Pag. 105. lin. 14 pro VOTVN. lege VOTVM.
Pag. eadem lin. 19. pro DVORVN. repone M.
Pag. 115. lin. 31. pro infisæ lege incifæ.
Pag. eadem lin. 36. pro Burgundino lege Burgundio.
Pag. 116. lin. 12. pro topiarum lege topiarium.
Pag. eadem lin. 18. pro Ioannis lege Ioanni.
Pag. 127. linea 19. pro anguininam lege anguininum.
In Indice litera V. Valentia an, tolle an.
Vestigalia & portoria lege portoria.
Vercellis verbo traslata lege translata.

3010

2:3

